

37. Keskiviikkona 4 päivänä toukokuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

käsitellään talousvaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi valtioneuvoston energiapolitiittisesta selonteosta 944

Valtioneuvoston selonteko n:o 4/1993 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi Hallinnon kehittämiskeskuksesta (HE 44) 987

2) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi Valtion Korjaamosta (HE 31)

3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi eläintautilain muuttamisesta (HE 51)

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamisesta (HE 45)

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 20 Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomuksesta vuodelta 1993 (K 2)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Donner, Hautala, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jouppila, Järvilahti, Kanerva, Kemppainen, Komi, Kuittinen, Lahtinen, Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Malm, Metsämäki, Mölsä, Nikula, Nyby, Ojala O., Ollila, Paloheimo, Polvinen, Puhakka, Pura, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Roos J., Rusanen, Ryynänen, Sasi, Savela, Savolainen, Stenius-Kaukonen, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Väyrynen ja Ääri.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Hurskainen, Jansson, Aho E., Riihijärvi, Paloheimo, Kanerva, Biaudet, Ojala O., Hautala, Savela, Vihriälä, Alaranta, Ryynänen, Jouppila ja Ala-Nissilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

„ Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Lipponen ja Stenius-Kaukonen, virkatehtävien vuoksi edustajat Huuhtanen, Järvilahti ja Metsämäki sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Jouppila, Lindqvist, Malm, Ollila, Polvinen, Rajamäki, Savolainen, Varpasuo ja Viljamaa, tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Ääri sekä tämän kuun 6 päivään sairauden vuoksi ed. Rinne ja virkatehtävien vuoksi edustajat Ala-Harja, Kemppainen, Nyby, Turunen ja Vehkaoja.

ETA-yhdentymisasia

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 28.4.1994 päivätyllä kirjelmällä on saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitettu yhdentymisasia n:o 4.

Yhdentymisasian n:o 4 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että puhemies on tänään päättänyt, että ehdotus Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiiviksi talletusten suojajärjestelmistä, yhdentymisasia n:o 4, lähetetään suureen valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Valtioneuvoston energiapolitiittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko n:o 4/1993
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 18, joka sisältää ehdotuksen eduskunnan lausunnoksi valtioneuvoston energiapolitiittisesta selonteosta.

Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan ehdottama lausunto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunnan on nyt päätettävä, minkä jälkeen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Niiden, jotka haluavat tehdä valiokunnan ehdotuksesta poikkeavia ehdotuksia eduskunnan lausunnoksi, on tehtävä ehdotuksensa keskustelun kuluessa. Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Tämä keskustelu on jo neljäs kerta, kun nykyinen eduskunta saattaa laajalta pohjalta ottaa kantaa Suomessa harjoitettavaan energiapolitiikkaan. Asiasta on muodostunut eduskunnan kannalta suoranainen jatkokertomus.

Ensimmäisen kerran käsitelimme energiapolitiikkaa nykyisen hallituksen selonteon pohjalta vuonna 92. Silloin keskustelu oli vilkas ja talousvaliokunnan käsittely hyvin perusteellinen.

Kaikki muistamme, että tämän käsittelyn lopuksi käytiin kuuluisa ponsikeskustelu ja äänestys, joka kulminoiti suomalaisen energiapolitiikan kiistaan siitä, tarvitaanko meillä lisää ydinvoimaa vai ei. Sen jälkeen käsiteltiin erikseen uuden ydinvoimalan rakentamisanomusta varsin värikäässä keskustelussa vuonna 93. Kolmas erä, jos tällaista sanaa asiayhteydessä voi käyttää, jäi varsin vaisuksi, mutta oli asiasisällöltään hyvin tärkeä. Tämä keskustelu, joka olisi pitänyt kunnolla käydä, koski ns. Rion ilmansuojelusopimuksen voimaan saattamista Suomessa.

Nyt käydään keskustelua uudesta hallituksen selonteosta, joka on laadittu sen jälkeen, kun eduskunta on päättänyt, että uutta ydinvoimalaa Suomeen ei lähiaikoina rakenneta. Kaikissa näissä keskusteluissa on noussut ylitse muiden muutamia asiakohtia, joihin kantoja on voitu ottaa. Olen maininnut jo suhtautumisen ydinvoimaan enkä siihen sen enempää tässä yhteydessä palaa.

Toinen keskeinen kysymys on ollut sen seikan arviointi, kuinka paljon Suomessa ylipäättensä energiaa tulevaisuudessa tarvitaan. Tässä suhteessa on syytä tehdä selkeä ero ylipäättensä energian tarpeen ja erityisesti sähkön tarpeen välillä. Keneltäkään ei ole jäänyt huomaamatta se, että Suomessa energian kokonaiskulutus osittain luonnollisesti lamasta johtuen, mutta enemmän kai kuitenkin uusien tekniikoiden käyttöön ottamisesta ja teollisuuden ns. energiantensiivisyyden alentumisesta johtuen näyttää alentuvan. Sen sijaan sähkön tarve tekniikan kehittymisestä huolimatta tai ehkä juuri siitä syystä ja lamasta huolimatta on koko ajan ollut kasvussa. Viimeisinä lamavuosinakin sähkön tarve on noussut 3—4 prosenttia vuositasolla. Tämä on hyvin keskeinen seikka, kun arvioidaan sitä, minkälaista energiaa ja miten Suomeen tuotetaan.

Kolmas seikka, joka keskustelussa on ollut esillä joka kerta, kun eduskunta energiaa on puinut, on säästämisen mahdollisuus. Siihen kantaa on otettu monelta eri kantilta mm. sillä tavalla, voidaanko kehittää uusia tekniikkoja, jotka säästävät sähköä ja jotka säästävät paitsi sähköä ja muuta energiaa myös muita luonnonvaroja. Säästötarve on yhteisesti todettu ja säästämisen välttämättömyyttä on pidetty ikään kuin itsensänselvänä asiana.

Kun tämä itsestäänselvyys on ollut keskustelun pohjana, on keskusteltu myös keinoista, millä tavalla säästämistä voidaan paitsi vapaaehtoisesti myös valtiovallan tiukassa ohjauksessa tehostaa. Silloin keskustelu automaattisesti on kääntynyt energian verottamiseen, joka meillä

perinteiseen tapaan ohjauskeinoista on kenties tehokkain, ainakin keskustelluin.

Uusien tekniikojen osuus on myös vakiokehittäen energiapolitiikassa. On puhuttu uuteen tekniikkaan panostamisesta, aurinko- ja tuulienergian sekä bioenergian käytön tehostamisesta, polttotekniikan kehittämisestä jnp. Suhteellisen laajasti on voitu olla eduskunnassa yleisemmin, myös talousvaliokunnassa, yhtä mieltä siitä, että tämän panostuksen merkitystä ei pidä aliarvioida. Päinvastoin kaikissa niissä yhteyksissä, joissa tekniikan kehittämisestä on puhuttu säästön tarkoituksessa, ympäristönsuojelun tehostamisen mielessä tai muita arvokkaita päämääriä tavoitellen, on uuden tekniikan kehittämisen tarve nähty välttämättömäksi.

Erimielisyyttä sen sijaan edustajien piirissä näyttää olevan laajasti siitä, minkälainen määrällinen merkitys lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä on tekniikoitten kehittymisellä. Talousvaliokunnan enemmistö näyttää olevan — eikä vain näytä vaan on ollut useammassa mietinnössään — sitä mieltä, että uusilla tekniikoilla ja säästämisellä voidaan saada jokseenkin oleellinen muutos aikaan Suomen energiapolitiikassa.

Luonnollista myös on, että energiapolitiikan, erityisesti energiatuotannon, ympäristövaikutukset ovat keskeinen osa energiakeskustelua. Tässä suhteessa mielestäni liian vähälle jäänyt Rion ilmansuojelusopimuksen täytäntöönpano ja siihen liittyvät fyysiset edellytykset ovat keskeinen seikka. Uusi tekniikka on antanut mahdollisuuden rajoittaa mm. rikkipäästöjä hyvin voimakkaasti, samoin hiukkaspäästöjä, mutta neuvottomaksi on aika pitkälle jääty siinä suhteessa, että uusinkaan tekniikka ei anna mahdollisuutta rajoittaa hiilidioksidipäästöjä. Rikki-, typpi- ja hiukkaspäästöt ovat ikään kuin saatavissa hallintaan, mutta vaikeimmaksi ongelmaksi, toistan vielä, näyttää jäävän se, mitä tehdään hiilidioksidipäästöille. Tämä näyttää olevan ympäristövaikutusten kohdalla eräänlainen ratkaisematon ongelma eikä siihen tässä yhteydessäkään ole olemassa mitään selkeitä neuvoja.

Oma lukunsa eduskuntakeskusteluissa on ollut bioenergian merkityksellä energiatuotannossa. Talousvaliokunnan mietinnössä tätä kohtaa painotetaan varsin voimakkaasti ja se kytketään paitsi ympäristövaikutuksiin myös uusien tekniikoitten kehittämiseen. Valiokunta kokonaisuudessaan on ollut sitä mieltä, että bioenergian käyttämistä on lisättävä. Sen sijaan erimielisyyttä sekä talousvaliokunnassa että laajemminkin eduskunnassa on ollut tämän energian nopean

lisäämisen määrällisestä vaikutuksesta energiatuotantoon ja energiatarpeeseen.

Vielä seitsemäntenä kohtana on mainittava energiapolitiikan taloudelliset vaikutukset. Niistä näyttää olevan suuri mielipidekirjo sekä talousvaliokunnassa että eduskunnassa muutenkin. Taloudellisille seikoille annetaan talousvaliokunnan mietinnössä oma arvonsa. Enemmistö valiokunnassa on painottanut tätä seikkaa jokseenkin selkein sanoin. Vähemmistö on ollut sitä mieltä, että painotukset ovat siltikin liian lieviä.

Hallituksen selonteon mukaan Suomen on energiapolitiikassaan otettava huomioon mm. maamme tekemät kansainväliset sopimukset. Erityisesti mainitaan mietinnössä ns. Rion sopimus, tulevaisuuden energiantarve sekä suomalaisen tuotantorakenteen odotettavissa olevat muutokset. Näistä kaikista seikoista valiokunta on ollut yhtä mieltä.

Hallituksen selonteon mukaan energiapolitiikan tavoitteet ovat energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus, hyväksyttävyyys ympäristön kannalta sekä energia-alan osaamisen, tietotaidon ja tekniikan korkea taso. Näitä tavoitteita on valiokunnassa pidetty yksimielisesti tärkeinä ja yhteisesti hyväksyttävinä.

Kun luetteloin äsken eräitä keskeisiä kohtia eduskunnan aikaisemmissakin keskusteluissa esillä olleista energiapolitiikan seikoista, voin vain todeta, että samat asiat ovat esillä talousvaliokunnan mietinnössä. Niitten puolesta ei ole myöskään talousvaliokunnan vähemmistöllä muuta huomautettavaa, kuin että asiat ovat nousseet esille sillä tavalla, että energiapolitiikkaan todella vaikuttavien asioiden mittakaavat näyttävät herättävän erimielisyyttä.

Talousvaliokunnan mietintöön liittyy laajakoheriävä mielipide, jossa ensin painotetaan yhteisten energiapolitiikan tavoitteiden tärkeyttä ja sen jälkeen nostetaan esille energian lisätarpeen, energian säästämisen, energiaverojen ja bioenergian kohdat ja näiden vaikutukset suomalaiseen energiapolitiikkaan. Vastalauseeseen liittyy myös viisi kaaviota, joissa havainnollisella tavalla vastalauseen allekirjoittajat, joihin itseen kuulun, tuovat esille suomalaisen energiapolitiikan tehokkuuden, lähinnä polttoaineiden käytön tehokkuuden, sekä eräitä arvioita siitä, millä tavalla mm. sähkön kulutus lähivuosina Suomessa tulee kasvamaan. Sen lisäksi ympäristön kannalta keskeinen hiilidioksidipäästöjen kehitys on esitetty kolmessa kaaviossa. Tässä suhteessa vähemmistön mielestä näyttää tilanne luisuvan nopeasti hallitsemattomaksi. Vastalauseessaan vä-

hemmistö korostaakin sitä, että hallituksen selonteon yleisiin tavoitteisiin voidaan yhtyä, mutta näiden tavoitteiden tasapainoiseen toteuttamiseen tarjolla olevat keinot eivät riitä. Nämä keinot ovat ristiriidassa tavoitteiden kanssa, mikä on erittäin vakava asia Suomen energiahuollon tulevaisuutta ajatellen.

Erityisesti vastalauseessa on kiinnitetty huomiota siihen, että ilmastonsuojelu, yleensä luonnonvarojen käyttö ja todellinen huolenpito eräistä muistakin ympäristövaikutuksista vaatii uusia tekniikkoja, uutta suhtautumista tuotantotapaan, poikkeavaa suhtautumista siihen nähden, mitä eduskunta on aikaisemmissa päätöksissään päättänyt.

Rouva puhemies! Asiasta on eduskunnassa puhuttu niin paljon, että voin kertoa valiokunnan keskustelleen laiskanlaisesti tästä selonteosta. Oikeastaan käsittely kävi niin, että me totesimme heti keskustelun aluksi ja asiantuntijoita kuultuamme, että taitavat kannat olla ihan ennallaan. Sen jälkeen mietintö kirjoitettiin perinteisen kaavan mukaan niin, että enemmistö kirjoitti mietinnön ja me toisin ajattelevat vastalauseen. Näinhän se menee demokratiassa. Kuitenkaan tämän demokraattisen menettelyn ei pidä antaa hämätä siinä, että kysyryksessä on mitä keskeisin asia suomalaisen teollisuuden kehittämisen kannalta.

Valiokunta lienee yhtä mieltä siitä, että energiatuotanto, energian riittävyys, tuotantomuodot, uudet tekniikat ovat sitä varten, että muu tuotanto voi turvata tuotannon varmuuteen. Siitäkin lienemme yhtä mieltä, että energiapoliitikasta ja energiatuotannosta ei saa tulla muun tuotantotoiminnan elättä. Vastaisuudessa toimet, joilla huolehditaan suomalaisesta energiapoliitikasta, täytyisi sovittaa näiden vaatimusten mukaan.

Edustajat Hurskainen ja Jansson merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Koski: Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen energiapoliittisen selonteon päälinjauksiin. Energian saannin varmuudesta ja turvallisuudesta on huolehdittava, energian on oltava kohtuuhintaista, sekä ympäristön kannalta energian tuotannon ja käytön on oltava hyväksyttävää.

Kärjistynyt energiakeskustelu ydinvoiman ympärillä on ollut haitallista pitkäjänteisen ener-

giapolitiikan rakentamiselle. Eduskunta teki viime syyskuussa merkittävän linjaratkaisun, kun se hylkäsi ydinvoiman lisärakentamisen. Keskustan eduskuntaryhmässä vallitsi laaja yksimielisyys energian kotimaisuusasteen lisäämisestä, mutta kuten lähes kaikissa ryhmissä, keskustasakin oli kahdenlaisia näkemyksiä ydinvoiman lisärakentamisen suhteen. Kun nyt ydinvoimaratkaisu on tehty, on syytä edetä pulinat pois-hengessä. Keskusta katsookin, että lisäydinvoima on poissuljettua myös seuraavalla vaalikaudella.

Viidennen ydinvoimalan torjuminen on merkinnyt kotimaisten polttoaineiden käytössä historiallista käännettä. Etenkin puun energiakäytölle nimenomaan sähkön tuotantoon on syntynyt miljoonien kuutioiden tarve. Kotimaisten energialähteiden merkitys kansantaloudelle onkin hyvin suuri, koska niiden käyttö parantaa työllisyyttä ja hidastaa valtion velkaantumista.

Keskipitkällä aikavälillä energian lisätarvetta voitaneen jatkossa kattaa myös maakaasulla. Myös muodostuvia yhdyskuntajätteitä voidaan jatkossa uudella tekniikalla käyttää energian tuotantoon. Tulevaisuuden energiamuotoihin kuuluvat myös tuuli- ja aurinkoenergia, joiden merkitys tulevaisuudessa tulee kasvamaan. Lisäksi käyttämätöntä vesivoimaa voidaan hyödyntää siinä, missä ei ole lainsäädännöllisiä tai ympäristöllisiä esteitä. Vesivoiman käyttöä on mahdollista lisätä koneistoja lisäämällä ja uudemalla sekä juoksutusten uudelleenjärjestelyillä. Myös säästö tarjoaa hyvän mahdollisuuden energian lisätarpeen alentamiseksi. Hallituksen energiansäästöohjelmalle onkin saatava uutta potkua ja jatkoa. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota energian käytön tehokkuuteen ja taloudellisuuteen sekä käyttötottumuksiin.

Arvoisa puhemies! Suomen on, kuten selonteossakin korostetaan, jatkettava bioenergiateknologian kehittämistä ja otettava johtava rooli bioenergian tuotannossa. Kysymys on paitsi ympäristöstä, niin keskeisesti myös teollisuuspolitiikasta. Kysymys on vihreästä teollistamisesta.

Vihreällä teollistamisella tarkoitamme painopisteen siirtämistä tuotannon ja kulutuksen kiertojen sulkemiseen, läpikäyvään ympäristöteknologiaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin. Painopisteen siirtoa luonnon- ja kansantaloudellisesti kestäväan suuntaan tukee energia- ja ympäristöverotus, jonka kasvavasta käyttöön otosta tulisi löytää yhteisymmärrys valtion ja yritysten kesken. Säästävästä ja luonnonvaroja kestävästi hyödyntävästä tuotannosta on tehtävä kaupalli-

sesti kannattavinta liiketoimintaa. Samoin vihreistä tuotteista ja kohtuutta kunnioittavasta elämänmuodosta on tehtävä houkutteleva kansalaisten enemmistölle.

Vihreä teollistaminen perustuu siis tuotannon ja kulutuksen kiertojen sulkemiseen. Ihannetilassa tuotettaisiin uudistuvia materiaaleja tavalla, joka on sovitettu aineen ja energian kiertoihin, jolloin jätettä ei syntyisi lainkaan. Ratkaisuna ei olekaan teollisuudesta luopuminen, vaan sellainen teollisuus, joka perustuu kiertokulkutalouteen ja suljettujen kiertojen teknologiaan. Bioenergia, ympäristöteknologia ja suljetut kierrot muodostavat teollisen vihreyden ytimen, jota tukee energia- ja ympäristöverotus. Vihreä teollistaminen antaa Suomelle kansallisen vision ja luontevan kansainvälisen roolin.

Ympäristöteknologia, energiaverot ja metsäpolitiikka ovat alueita, joilla Suomi voi hyödyntää kansallista osaamistaan myös kansainvälisessä yhteistyössä. Suomen korkeatasoinen energiaosaaminen onkin nähtävä osana laajempaa ympäristömyönteisen teollisuuden kokonaisuutta, jossa Suomella on laajat mahdollisuudet merkittäviin aluevaltauksiin sekä teollisuusmaiden että kehitysmaiden nopeasti kasvavilla markkinoilla.

Kärjistyvä ympäristökriisi voidaan pysäyttää vain muuttamalla kansantalouden rakenteita ja teollisuuden tuotantotapoja luonnontaloudellisesti kestävään suuntaan. Arvomurros on välttämätön, mutta ei välttämättä riittävä. Vihreys on teollistettava, jotta tuotanto sopeutetaan ympäristön raameihin.

Edellä esittämäni pohjalta keskustan eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen näkemykseen kotimaisen bioenergian lisäkäytöstä. Hallituksen bioenergiaohjelma tarjoaa hyvän pohjan kotimaisten energialähteiden käyttöönoton vauhdittamiselle. Maakuntaliittojen moottoroimina nyt olisikin oikea aika maakuntahallinnon muutoinkin koko ajan vahvistuessa ryhtyä laatimaan maakunnallisia energiastrategioita ja -ohjelmia. Tällä tavoin voitaisiin entisestään koordinoida ja tehostaa maakunnallista energian tuotantoa ja käyttöä.

Panostaminen kotimaiseen energiaan takaa sen, että korkeatasoista tietotaitoa ja teknologiaa saadaan käyttöön. Tämä avaa vientiteollisuudellemme uusia mahdollisuuksia. Esimerkiksi tuki kotimaiselle energiainvestoinnille ei ole ainoastaan tuki energian tuottajalle, vaan myös energialaitoksen rakentajille. Kysymys on siis työpaikoista niin metsissä, soilla kuin metsäteollisuudenkin parissa.

Energiapuu, puun kaikkinaisen lisäkäyttö ja koko metsätalouden vilkastuminen ylipäänsä antavat työtä maahamme. Lisäksi puun energiakäyttö uudella tekniikalla on ympäristölle ystävällistä. Puussa ei ole ikuisia saasteita. Puussa ei ole rikkiä. Se ei aiheuta hapansateita. Puusta ei tule fossiilista hiilidioksidia. Se ei aiheuta kasvihuoneilmiötä. Energiapuun korjuu ja puun energiakäyttö ei köyhdytä metsäluontoa, koska voimaloiden tuhka palautetaan kasvatusmetsiin, vihreän teollistamisen ja kiertokulkutalouden aatteiden mukaisesti.

Vuoden alussa voimaan tullut energiaveroratkaisu on omalta osaltaan antanut kotimaiselle energialle, puulle ja turpeelle, mahdollisuuden selvittää voittajana lähinnä hiilen kanssa käytävässä kilpailussa. (Ed. Louekoski: Lisää tukea turpeelle!) Tämän veroratkaisun lisäksi on vielä pikaisesti toteutettava hallituksen päättämä ja lupamaa alkutuotevähennyksen täysimääräinen kompensatio. Sen vaikutus on huomattava, esimerkiksi turpeen osalta 18 prosenttia, mikä merkitsee noin 8:aa markkaa megawattituntia kohden. Kansantaloudellisesti tämä vaikutus on aika pieni, vuositasolla noin 130 miljoonaa markkaa. Kotimaisen energian kehittämisessä turpeella onkin oma vahva roolinsa. Sen elinkaari ulottuu noin 20 vuotta taaksepäin, ja todennäköisesti sen elinkaari riittää noin 20 vuotta eteenpäin. Tänä aikana turpeen merkitys muun kotimaisen bioenergian, kuten puun ja biopolttoaineen, käytön lisäämisessä on keskeinen. Kannattavuus nimenomaan rakentuu turpeen kannattavuuden pohjalle tällä hetkellä.

Energian kotimaisuus on keskeinen tekijä suurtyöttömyyttä ja valtion velkaantumiskierrettä helpotettaessa. Satsaus kotimaisiin energialähteisiin elvyttää kansantalouttamme ja vähentää tuontipolttoaineiden ostoon tarvittavaa valuuttalaskua. Siksi, kuten muutkin maat tekevät, esimerkiksi Saksa ja Englanti kivihiiiltä suosiesaan, on Suomenkin tuettava kotimaisia energialähteitä kansallisin ja ympäristöllisin perustein. Myös EU-maat ovat parhaillaan kasvattamassa tukeaan bioenergian lisäkäyttöönnotolle.

Myös maaseudun elinvoima on kiinni vihreästä tuotannosta. Jatkossa onkin yhä voimallisemmin panostettava biomassan käyttöön ja käsitteilyyn liittyvien sovellutusten rakentamiseen, biopolttoaineiden tuottamiseen pelloilla sekä jätteiden ja lietteiden energiasisällön hyödyntämiseen. Maataloustuotantoa onkin jatkossa laajennettava biopolttoaineisiin, kuten rypsiä valmistettava biodieselin, ohrasta valmistettavan etanolin

ja hakkeesta valmistettavan pyrolyysiöljyn tuotantoon. Tällä tavoin voidaan sekä teollisuuteen että maaseudulle synnyttää runsaasti pysyviä työpaikkoja. Lähivuosina arvioidaan ja pidetään myös tavoitteena, että yli 500 000 hehtaaria peltoa vapautuu perinteisestä viljelykäytöstä. Mikä olisi mielekkäämpää kuin ylläpitää kulttuurimaisemaa viljelemällä biokasveja? Myös turvetuotannosta vapautuva suo voi toimia energia-kasvien kasvualustana.

Biopolttoaineiden voimallinen käyttöönotto kohottaisi myös maamme huoltovarmuutta kriisiaikojen varalta. Esimerkiksi rypsiä viljelemällä voidaan peltoalaa pitää aktiiviviljelyssä vaihtoehtoja enemmän, mikä luo mahdollisuuden ottaa tarvittaessa peltoalaa myös ravinnon tuotantoon takaisin. Lisäksi käyttämällä rypsiöljyä polttoaineena ylläpidetään tehokkaasti kotimaisen moottoripolttoaineen tuotannon teknistä ja tuotannollista valmiutta. Tämä on tärkeää. Onhan polttoainehuolto kriisiaikoina huoltovarmuuden kriittisimpiä kohtia.

Lisäksi siirtyminen fossiilista polttoaineista biopolttoaineisiin kuten biodieseliin parantaisi tuntuvasti ympäristön laatua. Olennainen parannus tapahtuisi hiilidioksidipäästöissä, joita muilla keinoilla on vaikea vähentää. Biopolttoaineet sitovat yhtä paljon ilmakehän hiiltä kuin niistä poltettaessa vapautuu. Hiilidioksidipäästöt vähenevät fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna noin 2,5 kiloa CO₂:ta polttoainekiloa kohden. Myös muut haitalliset päästöt vähenevät, typpioksideja lukuun ottamatta, se täytyy myöntää.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen bioenergian kehittämiseen suhtaudutaan toisinaan nihkeästi ja yleensä viime aikoina on viitattu Rion ympäristö- ja ilmastositomukseen. (Ed. Kekkonen: Tärkeä sopimus!) Todetaan, että jos Suomessa lisätään kotimaisen bioenergian käyttöä, ilmakehään muodostuu lisää hiilidioksidia. Katsotaan, että tätä kautta Rion tavoitteet muodostuvat mahdottomiksi toteuttaa. Näin asia ei ole. (Ed. Kekkonen: Kyllä se on niin!) Suomen tulee läheteä samalla tavalla ratifioimaan Rion sopimusta kuin muutkin maat. Rion sopimukseen liittyen valtiot antavat oman ilmastonsa tilasta ja päästöistään maaselvityksen, jonka pohjalta sopimuksen ratifiointi tapahtuu.

Suomen osalta on myönteistä se, että energian tuotannon tehokkuus meillä on korkealla tasolla, jolloin ilmastopäästöt tuotettuun energiayksikköön nähden ovat alhaisemmat kuin kilpailijamaissa. Myös hiilitase on Suomessa positiivinen metsien kuluttaessa merkittävästi hiiltä.

Suomi on lisäksi maailman laajuisesti pyrkinyt erilaisiin metsityskampanjoihin vieden metsänviljelyn osaamistaan maailmalle ja siten edesautanut myös muissa maissa hiilen sitoutumista.

Lisäksi suomalainen teknologia, lähinnä polttoteknologia, on maailman laajuisesti edesauttamassa huonon rakennusasteen omaavien energialaitosten korvaamista. Lisäksi suomalainen polttoaineteknologia on myös pienentämässä maailman ilmastopäästöjä. Nämä suomalaiset edut eli matalampi päästöjen lähtötaso, Suomessa olevat hiilen nielut sekä kotimainen korkeatasoinen teknologia onkin otettava huomioon, kun suomalaista maaselvitystä tehdään.

Arvoisa puhemies! Hallitus antaa lähitulevaisuudessa eduskunnalle esityksen sähkömarkkinalaki. Sähkömarkkinalaki oli ensimmäisen kerran lausunnolla noin vuosi sitten, minkä jälkeen lausuntokierroksen pohjalta esitykseen on tehty merkittäviä parannuksia. Nykyinen esitys onkin huomattavasti kehittynyt lähtötilanteestaan. Sen eteenpäinvieminen on perusteltua muutamista kysymysmerkeistä huolimatta.

Markkinoita vapautettaessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että markkinavoimat eivät saa täyttää otetta yhteiskunnasta. Lakia onkin valmisteltava niin, että sähkömarkkinoilla voi säilyä alueellinen tasapaino. Lisäksi sähkön hinnan tasa-arvoinen suhde energian pien- ja suurkuluttajien välillä on pidettävä hallinnassa. Sähkömarkkinalakia hiottaessa olisi vielä syytä pohtia eri kokoluokkaa olevien sähkön tuottajien asemaa. Esimerkkinä mainitsen Euroopan unionin valmisteleman direktiivin, jonka mukaan alle 25 megawattia sähköä tuottavat bioenergialaitokset ovat etusijalla sähköä verkkoihin toimitettaessa. Suomessa on syytä pohtia jakeluverkkojen toimivuutta. Sähkön jakelun vapautuessa olisi syytä entisestään lisätä jakeluyhtiöiden yhteistyötä.

Energiapoliittisilla valinnoilla luodaan perustaa kestäväälle kehitykselle. Energian kulutuksesta aiheutuvat ongelmat ovat paikallisia, alueellisia ja maailman laajuisia. Siksi Suomen on oltava entistäkin aktiivisemmin mukana kansainvälisessä yhteistyössä.

Oma lukunsa on ydinenergiaan liittyvä kansainvälinen yhteistyö. On tehtävä jatkuvaa teknologiayhteistyötä voimaloiden turvallisuuden parantamiseksi. Lisäksi mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden varalta on edellytettävä valtiolliset rajat ylittävää pikaista ja joustavaa tiedonkulkua.

Kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Kääriä-

sen ilmoitus ydinjätelain muuttamisesta niin, että ydinjätteen vienti kielletäisiin, on merkittävä ja suoraryhtinen teko. Kun hyödynnämme ydinvoimaloitamme, meidän on vastattava myös synnyttämistämme jätteistä. Huolehtimalla omista ydinjätteistämme itse voimme myös täysin perustellusti kieltäytyä ottamasta muiden maiden ydinjätteitä maahamme.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ole pulassa ilman ydinvoimaa. Me pystymme kattamaan energiatarpeemme muilla vaihtoehtoilla. Näiden vaihtoehtojen toteuttamisessa tarvitaan yhä enemmän mielikuvista ja rohkeutta. Meillä onkin tulevaisuus täynnä myönteisiä mahdollisuuksia panostamalla vihreään teollistamiseen pohjaavaan energia politiikkaan.

Edustajat E. Aho, Riihijärvi, Paloheimo, Kanner ja Biaudet merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Energia poliittisen selonteon piti vastata kysymykseen, mikä on Suomen energiastrategia, kun hallituksen ydinenergian lisärakentamiseen perustunut ohjelma torjuttiin täällä eduskunnassa. Eduskunnan päätöksellä hallitukselta odotettiin konkreettisia esityksiä energian säästämiseksi ja energian käytön tehostamiseksi sekä hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseen tarvittaviksi toimenpiteiksi. Lisäksi eduskunta edellytti, että selonteossa käsitellään ympäristöverotukseen, maakaasun hankinnan monipuolistamiseen ja biopolttoaineiden käytön lisäämiseen liittyviä toimia. Toisessa hyväksytyksi tullessa ponnassa edellytettiin hallituksen pikaisesti selvittävän, miten lähitulevaisuudessa sähkön tuotantoa voitaisiin turvata kotimaisilla kaasukäyttöisillä dieselvoimaloilla. Näitä tavoitteita selonteko ei valitettavasti ole kyennyt lunastamaan, ei myöskään talousvaliokunnan selonteosta antama mietintö.

Selonteon antamisen jälkeen hallitus on aska- roinut vain ponnien yhdellä kapealla siivulla, nimittäin bioenergialla. Tässäkin kiinnostuksessa ovat tärkeimpänä pontimina olleet pikemmin- kin maaseutupoliittiset kuin energia poliittiset tavoitteet.

On avoimesti myönnettävä, että halvan energian saannin varmuus ja kestävä kehityksen vaatimukset eivät ole helposti yhteensovitettavissa. Ympäristön kannalta riittävän haitattomia ja kiistatta hyväksyttäviä energiantuotantotapoja

on toistaiseksi käytettävissä rajoitetusti. Tämän vuoksi päähuomio on kiinnitettävä toimiin, joilla energian kulutusta voidaan hillitä pysyvästi.

Uusimmat tilastot osoittavat energian kulu- tus Suomessa kasvaneen viime vuonna 2 pro- senttia edellisestä vuodesta. Teollisuuden ener- gian kulutus kasvoi 4 prosenttia ja sähkön kulu- tus 7 prosenttia. Metsäteollisuudessa sähkön ku- lutuksen kasvu oli lähes 9 prosenttia eli sama kuin paperin ja kartongin tuotannon kasvuvauhti. Metsäteollisuuden sähkön kulutuksen kasvu samaa tahtia tuotannon kanssa osoittaa, ettei ainakaan lyhyellä tähtäyksellä teollisuudessa olla valmiita sähkön ja energian säästöön. Sääs- töinvestoinneille ei ole tarvetta, koska sähkön säästäminen ei kannata. Kysymys on ennen muuta hinnasta.

Vuodesta 1960 on Suomen metsäteollisuuden sähkön kulutus suhteessa tuotannon arvoon kas- vanut noin 50 prosenttia. Samaan aikaan puun käyttö on vähentynyt 44 prosenttia ja työvoiman lähes 80 prosenttia. Tuotantopanosten hinnat ovat säädelleet tekniikan kehitystä kohti puuta ja työvoimaa säästäviä, mutta sähköä kuluttavia menetelmiä. Nyt olemme tilanteessa, missä puus- ta ja työvoimasta ei ole pulaa. Sähkön suhteen on toisin, ainakin jos teollisuutta on uskominen. Jos kysynnän ja tarjonnan laki toimisi vapaasti, kal- listuisi sähkö ja puu halpenisi. Puun ja työvoi- man käyttö kasvaisi ja sähkön vähenisi. Tekni- koita, joilla esimerkiksi mekaanisen massan val- mistuksessa sähkön kulutusta voidaan vähentää merkittävästi, on olemassa. Fyysisiä rajoja kehi- tykselle ei ole näkyvissä. Kysymys on ennen muuta siitä, että uusien tekniikoiden kehittämi- nen ja käyttöönotto tehdään kannattavaksi.

Sosialidemokraattien mielestä energia poli- tiikka tulee sopeuttaa kestävä kehityksen vaati- muksiin. Energia politiikan välttämättömänä reunaehtona tulee olla energian kokonaiskulu- tus kasvun pysäyttäminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Tämä edellyttää sitä, että Suomen taloutta kehitetään suuntaan, jossa elintaso aikaisempaa vähemmän perustuu luon- nonvaroja kuluttavaan kasvuun.

Säästöohjelma on uskottava vain, jos siihen sisältyy energiaan kohdistuvien haittaverojen li- sääminen. Verotuksella on ohjattava voimavaro- ja paitsi säästämiseen myös uusien vaihtoehtoisten energiamuotojen kehittämiseen. Energiave- rotusta voidaan käyttää myös työllisyyspolitiikan välineenä ja energiavaroja lisäämällä voi- daan vähentää myös yritysten sosiaaliturvamak- suja.

Kansainvälisesti energiaverotuksen uudistaminen on hidastunut lähinnä taloudellisesta taantumasta johtuen. Näin on käynyt myös mm. Euroopan unionin piirissä. 50-prosenttisesti hiilisäältäön sekä 50-prosenttisesti energiasäältäön perustuvan ja vuosittain vuosikymmenen vaihteeseen nousevaksi suunnitellun veron toteuttaminen on toistaiseksi siirtynyt. Tähän on vaikuttanut se, että Yhdysvallat ja Japani ovat toistaiseksi olleet haluttomia ottamaan vastaavia veroja käyttöön.

Suomessa on yleisesti lähdetty arviosta, ettei pienellä ja avoimella kansantaloudella ole mahdollisuutta poiketa muiden teollisuusmaiden omaksumalta linjalta. Jos ja kun olemme EU:n jäseniä, meidän tehtävämme on vauhdittaa järjestöä omaksumaan nopea ympäristöveron käyttöönotto.

Arvoisa puhemies! Hallitukselta vaadittavassa säästöohjelmassa on oltava näkemys myös tulevaisuuden tuotanto- ja kulutusrakenteesta. Tuleeko Suomi perustamaan toimintansa myös tulevaisuudessa kapeaan, energiaintensiiviseen teollisuustuotantoon, vai haemmeko haastavampaa, koulutukseen, tuotekehittelyyn ja korkeaan jalostusteeseen perustuvaa osuutta kansainvälisestä työnjaosta? Energiasäästöohjelman tueksi on aikaansaattava yhteiskuntapolitiittinen tavoiteohjelma, jossa hahmotellaan myös kestävä kehityksen vaatimat kulutus- ja elintapojen muutokset. Tällaisen ohjelman käytännön toteutus tapahtuu luonnollisesti jokaisen yksittäisen ihmisen valinnoissa. Niinpä eri tuotteisiin ja palveluihin tarvitaankin mahdollisimman oikeaan tietoon perustuvia, helposti luettavia energiamerkkejä.

Selonteossa todetaan, että hallitus uusii energiasäästöohjelmansa vuoteen 1995 mennessä. Hallituksen voimassa olevassa säästöohjelmassa tavoitteena on ominaiskulutuksen pienentäminen 10—15 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2005 mennessä. Ympäristöministeriön julkaisu "Ympäristönsuojelun taloudellinen ohjaus" vuodelta 1991 kertoo, että teknisesti energian käytön tehostamismahdollisuudet tehoikkaimmalla nykytekniikalla olisivat polttoaineen kulutuksessa miinus 22 prosenttia ja sähkön kulutuksessa miinus 21 prosenttia. 10—20 vuoden kuluttua maksimitehokkuus nousisi polttoaineissa 35 prosenttia ja sähkön kulutuksessa 33 prosenttia. Hallituksen tavoitteet energian säästämisessä ovat siis varsin vaatimattomat.

Säästäminen on tehtävä taloudellisesti välttämättömäksi. Tämä on ainoa keino saada kaikki potentiaali hyödynnettyä.

Tuotantorakenteen aktiivinen muuttaminen enemmän tieto- ja taitovaltaisille aloille kääntää myös energian kulutusta laskuun. Korkean teknologian tai tietovaltaisten alojen osuus tavara- viennistä onkin Suomessa ripeästi kasvanut, mutta osuus on edelleen pienempi kuin Oecd:n keskiarvo. Kun erilaisia skenaarioita viennin kasvattamisesta jalostusarvoltaan korkeammilla tuotteilla on esitetty, on erityisesti energia-, ympäristö- ja tietoliikenneteknologiaan liittyvän tuotannon kasvumahdollisuudet arvioitu hyviksi. Myös lääketeollisuus ja erilainen suunnittelu- työ voi lisääntyä merkittävästi. Kasvumahdollisuuksia nähdään olevan myös matkailussa ja muissa palveluissa.

Viime vuosina muotiin tullut hokema siitä, että emme elä toistemme paitoja pesemällä, ei olekaan osoittautunut oikeaksi strategiaksi. Kun teollisuuden tehokkuus ja tuottavuus kasvaa, on sieltä irrotettava voimavaroja paitsi tutkimukseen ja koulutukseen, myös erilaisiin julkisiin hyvinvointipalveluihin sekä uusiin palveluammatteihin.

Suomen tulevaisuuden tuotantorakennetta on tarkasteltava myös todennäköisten markkinoiden näkökulmasta. Ympäristöarvojen nousu EU-maissa on huomionarvoinen asia. 1986 vaajat 70 prosenttia EU-maiden kansalaisista piti ympäristön tilaa kiireellisenä ongelmana. Vuonna 1992 yli 90 prosenttia oli tätä mieltä. Tähän toimintaympäristöön sopii hyvin Suomen kirittäminen maailman huipulle energia- ja ympäristöteknikoiden kehittämisessä.

Menestystämme paperikoneiden ja muiden puunjalostustuotteiden laitevalmistajana on selitetty pitkäaikaisella kokemuksellamme näiltä aloilta. Eikö esimerkiksi kannustaisi meitä ottamaan juuri Suomessa käyttöön kiihtyvällä vauhdilla kaikki ne energian tuotannon tehostamismahdollisuudet, joita omat sovelluksemme jo tarjoavat, ja kiihdyttämään tulevaisuuden ratkaisujen nopeaa käyttöönottoa omassa energian tuotannossamme? Näitä ovat mm. erilaiset kaasukombivoimalaratkaisut ja mekaanisen massan teossa tarvittavan energian kulutuksen selvä vähentäminen. Suomessa pitkälle kehitettyä kaasukombitekniikkaa voidaan käyttää myös raskaan polttoöljyn, hakkeen, turpeen tai jätteiden energiakäytön tehostamiseen. Sellunkeitossa taas energian saantoa voidaan lisätä kaasuttamalla mustalipeää. Muutama päivä sitten saatiin tieto, että tältä asiantuntijoiden mukaan lupaavalta projektilta on lopetettu rahoitus. Tässä sopiikin kysyä, miten tämä sopii yhteen bioenergiaa alleviivaavan hallituksen ohjelman kanssa.

Energian säästön ja työllisyyden parantamisen yhdistämisessä on myös paljon tehtävissä. Teollisuuden energian säästöä ja puhtaamman tekniikan käyttöönottoa voidaan tukea prototyypin rakentamista avustamalla ja näin kiihdyttää muutoin pysähdyksissä olevia teollisuuden investointeja. Myös Veitsiluodon Pohjois-Suomen tehtaat odottavat kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöstä investointiavustusten saamiseksi lämpö- ja sähköntuotantoinvestointeihin.

Kotitalouksissa voidaan aikaansaada energiankäytön tehostumista mm. investoimalla energiataloudellisiin peruskorjauksiin, jolloin myös rakennusala saisi kovasti kaivattuja työpaikkoja. Yhtä lailla rakennuslalle saataisiin työpaikkoja kehittämällä erilaisiin puumateriaaleihin perustuvia rakennuselementtejä vientiin. Ekorakentamisella on niinsanotusti saumaa Euroopassa. Itä-Suomen puuprojekti on jo saanut lupaavia tuloksia mekaanisen puunjalostuksen kehitystyössä. Työpaikkoja alalle arvioidaan syntyvän 15 000.

Arvoisa puhemies! Energian säästöön ja käytön tehostamiseen liittyvät toimet ovat hallitukselta jääneet kauemmas kuin puolitiehen. Myöskin talousvaliokunta on mietinnössään tyytynyt varsin yleisesti luonnehtimaan energian säästämisen tarvetta.

Energiapoliittisen selonteon antamisen jälkeen hallitus on laatinut bioenergian edistämishjelman. Siinä on todettu mm., että ainoastaan turve sekä teollisuuden jättepuu ja jäteliemet ovat kilpailukykyisiä sekä lämmön tuotannossa että yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Metsähakkeen tai peltobiomassan käyttö ei ole nykytilanteessa kannattavaa ilman jatkuvaa ja merkittävää käytön subventointia.

Jätteen puun ja puunjalostusteollisuuden jäteliemen osuutta energian tuotannossa käsittelin jo puhuessani metsäteollisuuden säästöpotentiaalista ja uusien tekniikoiden tuomista mahdollisuuksista.

Puun ja hakkeen lisääminen turpeen ohella taajamien yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa on mahdollista mikäli hyötysuhde saadaan riittävän tehokkaaksi. Kustannuksiin on laskettava mukaan myös työllisyysvaikutukset.

Puun ja turpeen lisäksi bioenergian mahdollisina lähteinä on mainittu eräät viljelykasvit, kuten rypsi, rapsi ja helmi. Nämä eivät ole kuitenkaan hinnaltaan kilpailukykyisiä ilman huomattavaa tuotantotukea. Ongelman muodostaa myös näin tuotetun energian kokonaisrasitus

ympäristölle. Viljelymenetelmien luonnonmukaistuminen ja tuontipolttoaineiden hinnan nousu voivat tulevaisuudessa muuttaa nykyistä tilannetta. Jotta biopolttoaineiden käyttö olisi yleensä järkevää, on niiden nettoenergiataseen oltava positiivinen, eli energiaa ei saisi ainakaan kulua enempää kuin prosessissa syntyy.

Hallituksen bioenergian edistämishjelmasta jää kaipaamaan yhdyskuntajätteen hyödyntämistä energian tuotannossa. Tällä hetkellä jätteellä ei ole mitään asemaa, mutta sen tuotantopotentiaali arvioidaan moninkertaiseksi siihen nähden, mikä jo nyt on hakkeen ja muiden puupolttoaineiden osuus. Hakkeeseen ja puuhun verrattuna yhdyskuntajätteen etu on raaka-aineen hinta; se on periaatteessa ilmaista. Toivottavasti tämä ei ole myöskään este sen saattamiselle tuotantokäyttöön.

Kun puhutaan energian käytön tehostamisesta ja päästöjen vähentämisarpeesta, ei liikenteen osuutta voida jättää huomiotta. Hallituksen tarkastelusta tämä näkökulma puuttuu. Myöskään talousvaliokunta ei ole ulottanut pohdintojaan liikenteeseen saakka. Muun muassa ympäristöministeriön selvityksistä käy ilmi, että liikenteessä olisi mahdollisuus säästää runsaasti energiaa jo nykytekniikalla. Henkilöautoissa polttoaineen vähentämismahdollisuudet ovat lähes 40 prosenttia ja lentoliikenteessä jopa 50 prosenttia.

Vaikka hallituksen energiaohjelmaan ei liikkennettä ole sisällytetty, on liikenneministeriössä tehty ehdotus toimenpideohjelmaksi liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseksi. Keinoina esitetään liikennemäärien vähentämistä, energian käytön tehostamista ja joukkoliikenteen sekä kevyen liikenteen edellytysten parantamista. Aluerakennetta ja yhdyskuntarakennetta pyritään eheyttämään ja parantamaan liikennejärjestelmien ja yhdyskuntarakenteen yhteen sovitamista. Tämä ohjelma on hyväksytty, ennen kuin kaavoitusasioista leivottiin sota hallituksen sisälle. Mitenköhän ohjelman henki, jossa yhteisen hyvän nimissä pyritään rajoittamaan yksilöiden oikeuksia, sopii omaksuttuihin uusiin raameihin?

Liikenneministeriön ohjelmassa luvataan tiukentaa päästörajoja ja toimia myös aktiivisesti kansainvälisissä yhteyksissä, jotta liikennehaittoja voitaisiin vähentää.

Arvoisa puhemies! Liikenteen energiakäytön tehostaminen on elintärkeää myös siksi, että kykenisimme täyttämään kansainväliset velvoitteemme, mm. ilmaston muutosta koskevan Rion sopimuksen.

Hiilidioksidi- ja muiden ilmaston muutosta ja otsonikatoa vauhdittavien päästöjen vähentämisvelvoitteet on asetettava myös energian tuotannolle. Tässäkin suhteessa puhtainta on säästetty energiaa. Tämän lisäksi kaikki ne keinot, joilla energian käyttöä tehostetaan ja kehitetään uusiutuvia energialähteitä, vievät asiaa eteenpäin.

Lyhyellä tähtäimellä kasvihuonepäästöjen vakiinnuttaminen vuoden 90 tasolle, kuten Rion sopimus edellyttää, on Suomelle vaikeaa. Tämä johtuu siitä, että meillä on jo otettu laajamittaisesti käyttöön useat sellaiset hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvät keinot, joita muissa maissa vasta suunnitellaan.

Suomen kannalta on tärkeää, että sopimuksessa on otettu huomioon metsien hiilensitomiskyky. Myös talousvaliokunnan mietinnössä metsien nieluja pidetään tärkeänä palana tulevassa energiapolitiikassa. Nielujen tehokas käyttö edellyttää Suomelta kestävästä metsäpolitiikkaa. Lähinnä saksaa puhuvien maiden kuluttajat ovat jo nyt saaneet aikaan sen, että tällaiset suunnitelmat ovat jo ainakin kirjoituspöydillä olemassa. Tämä on myös muistutus koko teollisuudellemme siitä, että bisneksessä ei kuluttajien ympäristötietoisuutta sovi unohtaa.

Juuri hiilidioksidipäästöt ja Rion ilmastositopimus ovat olleet perusteluita, kun Suomen energiastrategiaa on haluttu linjata ydinenergian lisäkäytön varaan. Totta onkin, että itse ydinenergia on tässä mielessä puhdasta. Sitoutuminen ydinenergian lisäkäyttöön kuitenkin vähentää mahdollisuuksia kehittää ja ottaa kannattavasti käyttöön uusia, energian säästöön ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvia ratkaisuja. Tämä taas puolestaan kiihdyttää myös sellaista tuotantoa ja kulutusta, joka on omiaan lisäämään myös kasvihuonekaasuja.

Suomessa on luonnollisesti tehtävä kaikki voitava, että kuljemme myös lyhyellä aikavälillä kasvihuonekaasujen vakiinnuttamisessa yhtä jalkaa muiden teollisuusmaiden kanssa. Ilmastomuutos on globaali ongelma. Siksi sen suitsemiseen tarvitaan nimenomaan kansainvälistä yhteistyötä.

Suomen kannalta on tärkeää, että päästöjen vähentämistoimet voidaan suorittaa joko maa-kohtaisesti tai ns. yhteistoteutuksena. Suomen on kannattavaa myös oman ilman laatunsa turvaamiseksi osallistua lähialueilla energian säästön edistämiseen, energian tuotannon turvallisuuden parantamiseen sekä kestävänsä metsätalouden edistämiseen. Suomen olisi myös entises-

tään parannettava ammattitaitoaan kehitysmaiden metsitysprojekteissa.

Arvoisa puhemies! Hallitusta velvoitettiin myös toimiin maakaasun hankinnan monipuolistamiseksi. Maakaasu, joka on 8 prosenttia energian tuotannosta, aiheuttaa fossiilisista polttoaineista vähiten ympäristöhaittoja. Olemme tällä hetkellä Venäjältä tuodun maakaasun varassa. Maakaasun käyttö oli viime vuonna 2,9 miljardia kuutiota eli noin 29 miljoonaa terawattituntia. Nesteen pari kuukautta sitten tekemän sopimuksen perusteella vuosituhannen loppuun mennessä kaasua toimitetaan Suomeen 4 miljardia kuutiota eli kolmanneksen nykyistä enemmän. Ongelmaksi jää kuitenkin toimitusten yksisuuntaisuus. Vaikka Norjan kaasusta käydään ilmeisesti jatkuvasti neuvotteluja, ei asia etene ennen Ruotsin syksyn vaaleja.

Tulevaisuuden energiakaupassa joudutaankin yhä enemmän miettimään, mistä ja miten tuotettua energiaa kulloinkin ostetaan. Valtiot alkavat keskustella ja käydä kauppaa päästöluvista. Suomi joutuisi ottamaan vastuulleen esimerkiksi Venäjältä tai Norjasta ostetun ja siellä jalostetun energian päästöosuudet.

Tähän kehityskulkuun yhden särön on aiheuttamassa Euroopan energiaperuskirjaprosessin kariutuminen keskeisten energiatuottajamaiden ulkopoliittisiin kiistoihin, ei välttämättä energiapolitiittisiin erimielisyyksiin. Erityisesti me suomalaiset olemme odottaneet pääsevämme peruskirjan allekirjoittamisen myötä mukaan Venäjän suurvoimaloiden korjaustoihin ja mm. maakaasuputken vetämiseen Suomen ja Baltian kautta Keski-Eurooppaan.

Mikäli suurvaltojen väliset poliittiset suhdanteet eivät mahdollista edellä mainitun energiaperuskirjan allekirjoittamista, sitä paremmalla syyllä on Pohjoismaiden yhdistettävä energiapolitiikkaansa. Norjassa on otettu käyttöön nk. sähköpörssi, jota Ruotsi osaltaan selvittää, ja Suomessakin yhtiöt tutkailevat asiaa. Pörssin keskeinen idea on, että sähkö tuotetaan siellä, missä se on edullisinta.

Kun tähän keskusteluun yhdistetään valtioiden välinen kauppa päästöluvista, niin mukaan tulee uusi ulottuvuus, eli energia tuotetaan siellä, missä se on edullisuuden lisäksi ympäristöystävällisintä. Mikäli kauppa- ja teollisuusministeri löytää tämän vision, Norjasta ei välttämättä vedettäisikään maakaasuputkea vaan energia tuotaisiin Suomeen sähköjohtoa eikä putkea pitkin.

Arvoisa puhemies! Enempää hallituksen energiapolitiittinen selonteko kuin talousvaliokunnan

mietintökään ei ole vastaus eduskunnan hyväksymisiin ponsiin. Kumpikaan ei anna eväitä talouden ja ympäristön kannalta kestävä kehityksen mukaiseen energiaoliittikaan. Hallituksella olisi ollut kymmenen pisteen paikka muotoilla eduskunnan enemmistön tukema energiaoliittinen linja, mutta se on jo nyt auttamattomasti hukannut etsikkoaikansa.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Hylätessään viidennen ydinvoimalan rakentamisen eduskunta edellytti, että hallitus tuo eduskuntaan uuden energiaoliittisen selonteon Suomen energiahuollon järjestämisestä. Selonteossa esitettiin käsiteltäväksi energian säästöön ja energian käytön tehostamiseen sekä hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävät konkreettiset toimet. Lisäksi eduskunta edellytti, että selonteossa käsitellään ympäristöverotukseen, maakaasun hankinnan monipuolistamiseen ja biopolttoaineiden käytön lisäämiseen liittyviä toimia.

Uusi selonteko on nyt eduskunnan käsiteltävänä. Selonteon antamisen jälkeen eduskunta on hyväksynyt Suomen liittymisen Rion ilmastopöytäkirjaan. Lisäksi hiilidioksiditoimikunta on jättänyt mietintönsä hiilidioksidipäästöjen vähentämismahdollisuuksista ja hallitus on hyväksynyt bioenergian edistämishajelman. Nämä on nyt otettava huomioon energiaselontekoa käsitellessä.

Kokoomus kiinnittää huomiota siihen, että energiahuoltoon ja ympäristöasioihin liittyvät asiat on tuotu eduskuntaan väärässä järjestyksessä. Eduskunta on joutunut tekemään ydinvoimalapäätöksen ilman, että kaikki olennaiset päätökseen vaikuttavat tosiasiat olisivat olleet sen tiedossa. On unohdettu, että energia- ja ympäristöasiat ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa.

Lisätietojen ja päätösten perusteella on nyt ilmeistä, että energiaselonteossa kaavailtu Suomen energiahuolto ei täytä selonteossa lueteltuja energiaoliittikan perustavoitteita, jotka ovat energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus sekä hyväksyttävyyys ympäristön kannalta.

Energian kulutuksen kasvu on Suomessa jo pitkään suuntautunut pääosin sähkön kulutuksen kasvuun. Muun energian kulutus on kasvanut vain vähän, ja kulutus on itse asiassa vähitel-

len kääntymässä laskuun. Asuntojen ja toimistojen lämmitysenergia ei sanottavasti kasva vaan tehokkuus paranee. Liikenteen kasvusta huolimatta myös liikenteen vaatiman energian arvioidaan pysyvän lähes ennallaan. Energian kasvu on sähkön kulutuksen kasvua kotitalouksissa, palveluissa ja teollisuudessa.

Vuonna 1990 sähkön tuotanto oli 61 terawattituntia. Vuonna 1992 kauppaja teollisuusministeriö arvioi, että sähkön tarve vuonna 2000 kasvaisi 78 terawattitunniksi ja kasvunopeus olisi lähes sama vuoden 2000 jälkeenkin. Viime vuonna KTM ennusti tarpeen vuonna 2000 olevan pienemmän, vain 75 terawattituntia. Laman väistyessä sähkön kulutus on kuitenkin alkanut nopeasti kasvaa. KTM:n uusin arvio on, että sähköä tarvitaan 78 terawattituntia jo vuonna 1998. Sähköenergian lisäys on siten 20 terawattituntia kymmenvuosittain eli vain hieman vähemmän kuin 1980-luvulla.

Viidennen ydinvoimalan vuotuinen sähkön tuotanto olisi ollut 9–10 terawattituntia. Sähkön tarve kasvaa yhden suuren ydinvoimalan verran joka viides vuosi. Sähkön tarpeen tyydyttämiseksi on rakennettava lisää tuotantokapasiteettia. Periaatteessa olisi ehkä mahdollista lisätä myös sähkön tuotantoa. Tuontisähkön hinta kuitenkin nousisi kohtuuttomaksi, jos kotimaista kapasiteettia sen tuottamiseen ei olisi varalla. Inkoon valmiudessa oleva hiilivoimala on taannut tuontisähkölle kohtuuhinnan. Venäjältä tulevaan tuontisähköön liittyy myös varmuus- ja turvallisuuskysymyksiä.

Arvoisa puhemies! Tarvittava lisäsähkö, joka pääosin on perusvoimaa, joudutaan, jos ydinvoimaa ei rakenneta, tuottamaan fossiililla polttoaineilla, kivihiilellä, turpeella tai maakaasulla, sillä muita keinoja suuren sähkömäärän tuottamiseen ei ole. Sen seurauksena hiilidioksidipäästöt kasvavat jyrkästi, mikä ei ole hyväksyttävää ympäristön kannalta ja on vastoin Rion ilmastopöytäkirjasta. Vuoteen 2000 mennessä tarvittavan lisäsähkön tuottaminen parhaalla nykytekniikalla, kivihiilellä, lisää hiilidioksidipäästöjä 15 miljoonaa tonnia verrattuna päästöihin vuonna 1990. Lisäys on lähes 30 prosenttia. EU-maissa Rion ilmastopöytäkirjan tavoitteeksi on asetettu hiilidioksidipäästöjen alentaminen vuoteen 2000 mennessä vuoden 1990 tasolle. Siihen tavoitteeseen nähden Suomen tilanne on mahdoton. Vielä synkempi se on verrattuna Rion sopimuksen lopulliseen tavoitteeseen, joka on päästöjen alentaminen 60 prosentilla mahdollisimman pian.

Jos maakaasua olisi saatavissa ja sähkö tehtäisiin sen avulla, hiilidioksidipäästöjen lisäys olisi 8 miljoonaa tonnia eli 15 prosenttia. Jos sähkö tuotettaisiin turpeella, päästöjen lisäys olisi jopa 20 miljoonaa tonnia. Kaikki nämä sähköntuotantotavat lisäisivät myös typpipäästöjä noin 9 000 tonnilla eli usealla prosentilla, vaikka Suomi on sitoutunut vähentämään typpipäästöjä 30 prosentilla. Myös hiukkaspäästöjä tulee lisää.

Eduskunta on hyväksynyt Rion ilmastositimuksen. Suomen tavoitteena on pysäyttää hiilidioksidipäästöjen kasvu vuoteen 2000 mennessä. Vuoden 2000 jälkeen sähkön tarpeen edelleen kasvaessa hiilidioksidipäästöt uhkaavat kasvaa lähes samalla määrällä kuin 1990-luvulla. Tosin kaasutustekniikan käyttöönotto uusissa hiilivoimaloissa, joka tapahtunee vuoden 2000 jälkeen, hidastaa hieman päästöjen kasvua. On kuitenkin selvää, ettei edes hiilidioksidipäästöjen kasvun pysäyttäminen vuoteen 2000 mennessä ole mahdollista energiaselonteossa esitetyllä energiapolitiikalla.

Arvoisa puhemies! Selonteossa viitataan hallituksen vuonna 1992 hyväksymään energiansäästöohjelmaan, joka tähtää päästöjen vähentämiseen energian säästöjen avulla. Säästöohjelman mukaan ominaiskulutusta pyritään vähentämään 10–15 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2005 mennessä. On huomattava, että normaalityöntehtävien kehitys jo vähentää ominaiskulutusta lähes puolet tavoitteesta, mikä on otettu huomioon energiatarve-ennusteissa. Loppuosan toteutuminen vaatisi säästöohjelman mukaan lähes 200 miljoonan markan vuotuisen valtion tuen, jota ei toistaiseksi ole myönnetty.

Kokonaissäästöksi selonteossa arvioidaan vuoteen 2005 mennessä 5:tä terawattituntia sähköä ja 3:a miljoonaa öljytonnia vastaava määrä energiaa kaiken kaikkiaan. Säästöohjelman toteutuminen vähentäisi hiilidioksidipäästöjä vuoteen 2005 arviolta 10 miljoonaa tonnia, josta kuitenkin arviolta puolet toteutuisi ilman ohjelmaakin.

Edellä jo todettiin, että uusimmat sähköntarvearviot osoittavat sähköä tarvittavan huomattavasti arvioitua enemmän. Säästötoimilla aikaansaatava päästöjen aleneminen on siten ilmeisesti vähäinen verrattuna odotettavissa olevaan päästöjen kasvuun.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan aivan oikein, että päästöjen vähentäminen pelkistään energiaverotuksella edellyttää, että verot ovat erittäin suuria. Ympäristöaloustoimikunta on arvioinut mietinnössään, että EU:n kaavaile-

ma haittaverot, jonka tuotto olisi Suomessa lähes 8 miljardia markkaa vuodessa, vähentäisi hiilidioksidipäästöjä vuoteen 2000 mennessä vain 5 prosenttia ja vuoteen 2005 mennessä 8 prosenttia eli 7 miljoonaa tonnia verrattuna tilanteeseen nykyisellä haittaverolla. Aleneminen olisi niin pieni, että päästöt kasvaisivat korkeasta verosta huolimatta. Viides ydinvoimala hiilivoimalan sijasta alentaisi päästöjä vuonna 2005 saman verran kuin korkea haittaverot.

Suomessa energian tuotanto on jo nykyisin erittäin tehokasta. Polttoaineen hyötysuhde voimaloissa on 70 prosenttia, kun se EU-maissa on keskimäärin vain 40 prosenttia. Ero johtuu kaukolämmityksen eli yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon laajasta soveltamisesta Suomessa. Myös teollisuus käyttää energiaa tehokkaasti. Puunjalostusteollisuudessa mustalipeä poltetaan ja saatu energia käytetään sellun keitossa. Suomi on edelläkävijämaa energian käytön tehokkuudessa. Siksi haittaverolla on vähäinen merkitys energian säästön edistämiseksi verrattuna useimpiin muihin maihin.

Sen sijaan vero vaikuttaisi huomattavasti teollisuuden kustannuksiin ja asumiskustannuksiin. Vaikueuksia tulisi erityisesti metallien perusteollisuudelle, joka Suomessa on korkeatasoista, ja metsäteollisuudelle. Teollisuuden kilpailukyky huononisi ja investoinnit Suomeen vähenisivät. Asumiskustannukset nousisivat erityisesti rannikkokaupungeissa, joiden kaukolämmityslaitoksissa kivihiiltä tai maakaasua ei voida korvata vähemmän verotetuilla polttoaineilla.

Kokoomus haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että selvitysten mukaan Suomessa suurin hiilidioksidipäästöjen vähennys saadaan aikaan, jos haittaverot määrätään pelkästään polttoaineen hiilimäärän perusteella. Sen vuoksi Suomen tulisi kansainvälisesti pyrkiä siihen, että mahdolliset haittaverot määräytyvät hiilisisällön perusteella.

Arvoisa puhemies! Selonteossa selvitetään erinäisiä keinoja ja toimenpiteitä bioenergian lisäämiseksi. Bioenergian käytön lisäämisellä pyritään ennen kaikkea hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen, koska puun polttaminen ei tuota nettohiilidioksidipäästöjä. Bioenergian etuna on myös kotimaisuus ja työpaikkojen lisääntyminen.

Hallitus on äskettäin hyväksynyt bioenergian edistämishajelman. Valitettavasti ohjelma tuottaa pettymyksen. Hiilidioksidipäästöt pikemminkin kasvavat ohjelman ansiosta, koska se tähtää lähinnä turpeen energiakäytön lisäämiseen ja turve on verrattavissa fossiilisiin polttoai-

neisiin. Biopolttoaineiksi tulisiikin nimetä vain puu ja energiakasvit. Lisäksi ohjelman toteuttaminen maksaa veronmaksajille noin 500 miljoonaa markkaa vuosittain. Bioenergiaohjelmasta ei ole lainkaan apua ympäristön kannalta. Ohjelman mukaan biopolttoaineiden käyttöä lisätään vuoteen 2005 mennessä 1,5 miljoonaa öljytonnia vastaava energiamäärä. Siitä on kuitenkin turvetta 0,7 miljoonaa öljytonnia ja metsähaketta vain 0,3 miljoonaa öljytonnia. Loppu, 0,5 miljoonaa öljytonnia, on metsäteollisuuden jäte-energiaa: kuoria, mustalipeää jne., joka tulee käytön ohjelmasta riippumatta teollisuuden laajentuessa.

Turpe korvaa kivihiiltä, mutta turpeen hiilidioksidipäästöt ovat lähes miljoona tonnia suuremmat. Lisäksi päästöjä syntyy turvesoilla, mutta niiden määrää ei vielä tarkasti tunneta. Hake vähentää päästöjä hieman yli miljoonan tonnin, jos se korvaa turvetta. Kaiken kaikkiaan bioenergiaohjelman vaikutus hiilidioksidipäästöihin on olematon tai päästöjä lisäävä.

Bioenergia ei lainkaan täytä taloudellisuusvaatimuksia. Sen vuotuisiksi kustannuksiksi arvioidaan 500 miljoonaa markkaa, josta puolet on lähinnä turpeen polton tukea ja 150 miljoonaa markkaa investointitukea. Vain 80 miljoonaa markkaa on varattu tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Tukirahoilla syntyy 2 000 pysyvää työpaikkaa, mutta ne vaativat jatkuvaa tukea.

Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan Tekes sai 1980-luvun puolivälin tienoilla 250 miljoonan markan vuotuisella tuotekehitystuella aikaan 3 100—5 300 uutta kannattavaa työpaikkaa, 7 miljardin markan liikevaihdon ja 4 miljardin markan viennin kasvun. Nykyisenä valtiontalouden kriisiaikana on tarkkaan harkittava, mihin niukkoja varoja sijoitetaan. Kokoomuksen mielestä bioenergiaohjelma nykymuodossaan on väärä sijoituskohde.

Bioenergiaohjelmassa on esitetty visio, jonka mukaan vuonna 2005 voitaisiin käyttää 700 000 hehtaaria peltoa energiabiomassan tuottamiseen. Tutkimattakin on selvää, ettei Suomessa peltobiomassan tuotanto kannata Keski- ja Etelä-Eurooppaan verrattuna, koska meillä kasvukausi on lyhyt. Sielläkään se ei kannata, joten Suomessa maatalouden ylituotannon vaihtaminen biomassan viljelyyn vain lisäisi veronmaksajien rasitusta. (Ed. Louekoski: Pitäisikö hallituksen tehdä jotakin?)

Arvoisa puhemies! Monet kansanedustajat ovat esittäneet tuulivoimaa tärkeänä perusvoiman tuotantokeinona. Tuulisähkö on uusiutu-

vaa energiaa eikä tuota päästöjä. Tuulisähkö ei kuitenkaan sovi perusvoimaksi, koska sen määrä vaihtelee voimakkaasti tuulen mukaan. Lisäksi Suomen potentiaalinen tuulisähkö on kaikkiaan vain 6 terawattituntia. Se vastaa alle kolmen vuoden sähkön tarpeen kasvua, joten siitä ei ole merkittävää apua varsinkaan, kun tuulisähkö tulee hinnaltaan kilpailukykyiseksi vasta pitkälti vuoden 2000 jälkeen. Täysin rakennettuna tuulisähkö vähentäisi hiilidioksidipäästöjä hiilisähkön verrattuna 4 miljoonaa tonnia eli vain 5 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen näkemyksen mukaan energiaoliittisen selonteon ja muiden myöhemmin saatujen selvitysten ja hyväksyttyjen ohjelmien valossa on ilmeistä, että Suomen energiaoliittinen linja on eduskunnan ydinvoimapäätöksen seurauksena hataralla pohjalla. Sähkön tarve kasvaa 3 prosenttia vuosittain, ja lisäsähkö joudutaan tuottamaan pääosin hiilellä ja osin turpeella. Sen lisäksi korkeat haittaverot ja kallis, mutta tehoton bioenergiaohjelma johtavat siihen, ettei ole varmuutta sähkön tulevasta hinnasta. Kaavaillut haittaverot nostavat energian hintaa ehkä 50 prosenttia, mutta siitä huolimatta hiilidioksidipäästöt kasvavat useilla kymmenillä prosenteilla vuoteen 2000 mennessä ja vielä sen jälkeenkin. Rion ilmastositimusta ei pystytty noudattamaan edes vesitetyssä muodossa. Myös haposateet lisääntyvät.

Kokoomus painottaa, että koko kansantaloutemme kannalta on olennaisen tärkeää, että energian hinta saadaan pysymään mahdollisimman alhaisena. Energian kohtuullinen hinta on ollut Suomen teollisuudelle tärkeä suhteellinen kilpailuetu, joka on saavutettu taitavalla energia-politiikalla. Sitä ei ole varaa selonteossa kaavailulla hintapolitiikalla romuttaa. Kokoomus ei myöskään ymmärrä energiapolitiikkaa, joka johtaa päästöjen kasvamiseen ja uhkaa suurilla ympäristövaurioilla.

Energiaoliittisen selonteon, Rion ilmastositimukseen liittymisen, myöhemmin saatujen selvitysten ja esitettynä energiaohjelmien perusteella on ilmeistä, että energiapolitiikan peruskysymyksiin on lähitulevaisuudessa palattava uudestaan kestävästä energiahuollon varmistamiseksi.

Ed. Hautala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tähän selontekoon ei sisälly jännitysmomenttia,

sillä tältä vaalikaudelta kai ratkaisevin päätös on tehty eikä tämä jälkilämpö taida saada ketään kiehumaan. Tosin kokoomuksen sisäinen pyykinpesu, josta osa ilmeisesti on energiapolitiikkaa peliä, osoittaa sen, että joillakin yhä kiehuu, vieläpä ehkä jonkin verran yli äyräiden. Antoihan ymmärtääkseni tänään kokoomuksen eduskuntaryhmälle puoluehallitus epäluottamuslauseen.

Valtioneuvoston selonteko liittyy eduskunnan päätökseen olla hyväksymättä uuden ydinvoimalan rakentamista. Selonteko näyttää kuitenkin olleen valtioneuvostolle vain ja pelkästään pakonomainen harjoitus eikä aito yritys ottaa kantaa siihen, minkälainen energiakulutuksen kasvu olisi tarkoituksenmukaista sallia, miten siinä pysyttäisiin sekä miten tavoiteltu kulutusmäärä tuotettaisiin. Valtioneuvostolle ei ole onnistunut sen ratkaiseminen, miten erilaisista ja vastakkaisista etulähtökohdista huolimatta laadittaisiin toimiva ja johdonmukainen ohjelma.

Osa teollisuutta haluaa runsaasti halpaa energiaa, kun taas kotimaisen turpeen ja energiapuun lisäksi hyötyvät odottaisivat yhteiskunnan suurta panostusta, sillä ilman tukea ja verojärjestelyjä ne eivät olisi kilpailukykyisiä tällä hetkellä vielä.

Edelleen kansainväliset pyrkimykset ja sellaiset sitoumukset kuin esimerkiksi ns. Rion sopimus asettaisivat omat rajoituksensa hyväksyttävälle tuotantomuotojen yhdistelmille.

On kai niin, että valtioneuvosto sekä kauppa- ja teollisuusministeriö olivat asettaneet kaiken ydinvoiman lisärakentamisen varaan ottamatta huomioon väestössä ilmenevää ydinvoimavastaisuutta, joka sittemmin näkyi siinä, kun eduskunta teki ydinvoiman hylkäyspäätöksen. On puuttunut ja yhä edelleen puuttuu pitkän ajan strateginen näkemys vaihtoehtoisesta kehityksestä.

Tulevaisuuteen liittyy eräitä tekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa huomattavastikin energian kulutukseen ja tuotantoon.

Ensinnäkin teollisuus ja energiayhtiöt saattavat hakea vaalien jälkeen lupaa uuden ydinvoimalan rakentamiselle saaden siinä tukea myös eri tahoilta, jotka näkevät halvan ja runsaan energian tarjonnan takaavan heidän toimialoiltaan hyvän työllisyyden tosin ottamatta huomioon sitä, että runsaan halvan energian tarjonnalla on myös oma vaikutuksensa teollisuuden rakentamiseen eli se olisi omiaan ohjaamaan tuotantoprosessiratkaisuja runsaan energian kulutuksen varaan.

Tässä tehtäisiin siis tietoinen päätös siitä, että Suomi sidotaan energiaa haaskaavaan raskaaseen teollisuuteen, vaikka luulisi kyllä ed. Tiurinikin jo oppineen naapurimaamme kokemuksista, ettei sellainen vaihtoehto ole välttämättä aina paras.

Edelleen voidaan todeta, että Suomi ei kykene missään tapauksessa kilpailemaan halvan energian paratiisina esimerkiksi Islannin kanssa. On kyseenalaista, kannattaako sitä edes yrittää.

Sen kannalta, pysyikö ydinvoima todellisten vaihtoehtojen joukossa, on tietenkin mielenkiintoista tietää, päteekö vielä sos.dem. puolueen puheenjohtajan lupaus, että valtioneuvosto ei toisi ydinvoimalahakemusta, mikäli sosialidemokraatit ovat hallituksessa vaalien jälkeen, uuden eduskunnan käsittelyyn. Asia on varmasti sellainen, että halutaanpa sitä tai ei, jos eivät muut, niin toimittajat tulevat kyllä kysymyksen vielä esittämään vaalien alla ehkä useampaankin kertaan.

Toinen seikka, joka vaikuttaa energia-alan kehitykseen, on, että meillä on omin päätöksiin purettu energia-alan sääntelyä ja verkostomonopolia. Lisäksi Suomen mahdollinen jäsenyys Euroopan unionissa muokkaisi uudelleen energiemarkkinotamme. Yleiseurooppalaisten energiemarkkinoiden muodostuminen tehostaa sähkömarkkinoita, jolloin kulutushuippujen tasaaminen maiden välillä tulee yhä helpommaksi. Tasaamistahan on harrastettu jo Pohjoismaiden kesken Nordelin puitteissa ja esimerkiksi energiainfran pitkäle vapauttanut Norja on yhdyntymässä yhä tiiviimmin Länsi-Eurooppaan. Samalla tavalla myös laajan eurooppalaisen kaasuverkoston luominen saattaa tuntuvastikin vaikuttaa energiainfrain. Eurooppalaisen verkoston kehittäminen sähköpuolella ja kaasumarkkinoilla vaatii kuitenkin vuosia.

Mielenkiintoista on myös sellainen spekulointi, että sähkömarkkinoiden vapauttaminen Suomessa saattaisi jopa johtaa venäläisen sähköpolkumyyntiin Suomeen, jolloin ongelma ei enää olisikaan energian saatavuus ja korkea hinta, vaan sen suomalaisiin tuottajiin verrattuna aivan liian alhainen hinta. Liian halpa hinta on jo törmätty esimerkiksi sementin kohdalla.

Kolmanneksi Euroopan unioni vaikuttaisi myös energian tuotannon reunaehtoihin Suomessa. Ensinnäkin kotimaiselle polttoaineelle annetut tuet joutuvat kriittiseen tarkasteluun. Toisaalta unionissa ilmenevä pyrkimys ohjata verotuksella energian käyttöä ympäristölle suotuisammaksi omalta osaltaan saattaa vaikuttaa

niihin unelmiin Suomesta halvan energian paraatiisina, joita edelleen osalla teollisuudesta on.

Tosin on epävarmaa, miten lopultakin unionin energiaverotusta koskeva politiikka kehittyy, sillä varmasti esimerkiksi Ranskan alumiiniteollisuudella taikka "kivihiilipennitukea" nauttivilla Saksan hiilikaivoksilla on varmasti oma sainsa sanottavana EU:n ministerineuvostossa.

Kysyä myös sopii, mitä kantaa suomalainen ministeri edustaisi ministerineuvostossa. Ajaisiko hän verotuksen yhtenäistämistä korkealla tasolla niin, että verotus tietoisesti tähtäisi säästöjen lisäämiseen, kotimaisten polttoaineiden kilpailukyvyyn paranemiseen ja haittojen minimointiin? Vai olisiko suomalaisen ministerin ainoana ohjenuorana unelma halvan energian paratiisista?

On niin, että puhe Suomen etujen varmistamisesta — sehän on ollut unionin kannattajien keskeisiä perusteluja Suomen jäsenyydelle — jättää täysin sanomatta, mikä on se Suomi, kuka on se Suomi, jonka etuja unionissa ajettaisiin. Pelkään, että syntyisi tavallisille ihmisille hankalia "banaanipäätöksiä", joista Euroopan unioni on tullut kuuluisaksi.

Arvoisat edustajatoverit, harvat kylläkin, joidakin näkemyksiä energiapolitiikan suuntaviivoista.

Kestävän kehityksen kannalta energian saattavuus ja käyttö ovat peruskysymyksiä. Tällöin energiapolitiikan kulmakivenä pitää olla ilman muuta energian tehokas käyttö, sillä energian kulutuksen hillitseminen teollisuusmaissa on tärkeää, kun kerran kehitysmaissa kasvava väestön välttämättömien tarpeiden tyydyttäminen edellyttää energian kulutuksen lisäystä.

Energiahuolto ei ole päämäärä sinänsä, vaan se on sovittava yhteen yhteiskunnan muun kehittämisen kanssa. Raaka-aineiden rajallisuus ja vakavat ympäristöongelmat edellyttävät panostusta uusien, puhtaiden ja kestävien energiavaihtoehtojen tutkimiseen.

Vaikka tuulivoima tai aurinkokennojen käyttö sähkön tuottamiseksi taikka auringonvalon avulla tuotettu vety eivät valtaakaan Suomessa mittavaa sijaa, on niihin panostaminen perusteltua, vallankin kun samalla voidaan luoda pohjaa näiden tekniikoiden kaupalliselle hyödyntämiselle.

Viime kädessä hyvinvointivaltion kohtalonkysymys on, miten energiahuolto saadaan maailmanlaajuisesti sovitetuksi yhteen kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Pitää muistaa, että tuotantojärjestelmät sekä itse energian tuo-

tannossa että energiaa käyttävässä teollisuudessa ovat pitkän kehittelyn tulosta. Pitää muistaa, että energian tuotanto ja kulutus ovat investointeina pitkäikäisiä ja hitaasti muuttuvia. Tämän johdosta on tärkeätä suunnitella energiapolitiikan ja tulevaisuuden valinnat pitkän ajan näkymien mukaan. Suunnitteluvastuu on välttämättä valtioneuvostolla ja sen alaisella kauppa- ja teollisuusministeriöllä. Eduskunnan tehtävä on pakostakin vain joidenkin rajoitusten ja tavoitteiden asettaminen, ei itse suunnitelmien laatiminen, niin kuin tällä hetkellä asiat näkyvät ymmärrettävän, tarkoituksella tai sitten ei.

Kun meillä valmistelu on kauppa- ja teollisuusministeriön harteilla, on kai tavallaan ymmärrettävää, että hallitseva lähtökohta on ollut energiapolitiikan ja varsinkin vientiteollisuuden oletettujen tarpeiden yhteensovittaminen. Tässä on syytä korostaa sanaa "oletettujen", sillä vinnin monipuolistamisessa pitäisi vähentää riippuvuutta energiasta tiedon ja taidon hyväksi. Ympäristön vaatimukset ja koko kansantalouden pitkän ajan kysymykset ovat jääneet toissijaisiksi. Järkevää ei näet ole se, että alhaisen energian hinnan lupauksin maamme sidottaisiin vuosikymmeniksi energiaa haaskaaviin rakenteisiin, jotka olisivat väistämättä tulevaisuudessa meille taakkana. Itse asiassa teollisuus voi edistyä vain haasteiden edessä. Sen kehitys pysähtyy, jos lyhytnäköisesti sen hyväksi pelkästään halvennetaan energiaa eikä tehdä mitään muuta. Yritykset osoittavat hämmästyttävää joustavuutta, kunhan ne vain osaavat ja voivat ennakoita kehityssuuntaa.

Koska monet energian tuotannon ja käytön aiheuttamat ongelmat ovat luonteeltaan maailmanlaajuisia, niiden ehkäisemiseksi on pyrittävä sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja toimiin maailmanlaajuisesti, ja koska teollisuusmaat käyttävät valtaosan maailmassa kulutetusta energiasta, on niiden myös kannettava silloin päävastuu haittojen vähentämisestä. Lamasta huolimatta Suomi lukeutuu edelleen vauraisiin teollisuusmaihin, joten asemamme asettaa meille vaatimuksia. Meillä on osaamista, meillä on raaka-aineita, tietoa ja taitoa tuottaa omista varoistamme energiaa. Samalla pystymme kehittämään uusia energian käyttö- ja muita jalostamistekniikoita.

Arvoisa puhemies! Energiapoliittinen selonteko on puutteellinen. Se pitää sisällään ensi vaiheen toimenpiteitä joukon, mutta pitkän aikavälin suunnitelmat ovat täysin puutteelliset. Energiapolitiikkaan kuuluva ilmastomuutossopimus

on pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä. Sen vuoksi tarvittaisiin erittäin pitkäjänteisiä linjauksia. Tämä edellyttäisi kansallisen linjan olemassaoloa. Energia ei ole irrallinen osa yhteiskuntaa vaan sen sisällä oleva merkittävä asia kokonaisuuden kannalta, ja tämän perusasian ydin on joiltakin kokonaan hukassa. Työllisyys-, teollisuus-, talous-, kehittämis- ja energiaratkaisut kulkevat käsi kädessä, tai tarkemmin sanottuna niiden pitäisi kulkea käsi kädessä.

Jotta voimme kulkea kestävänsä kehityksen viitoittamaa omaa polkua, tulee globaalit näkökohdat väistämättä silloin huomioida. Tämän kautta löytyy Suomen energiatie, joka tukeutuu omaan osaamiseen pohjautuviin energia-, työllisyys- ja ympäristöratkaisuihin.

Edustajat Savela, Vihriälä ja Alaranta merkitään läsnä oleviksi.

Ed. B i a u d e t : Ärade talman! Ur miljöpoltisk synvinkel är minskningen av energiproduktionens och -förbrukningens skadliga verkningar på miljön av högsta prioritet. Det är viktigt att ännu en gång påminna sig om att energiproduktionen och -förbrukningen står för 80 procent av svaveldioxidutsläppen och nästan en tredjedel av kväveoxidutsläppen av vilka trafiken ger hälften. Av de koldioxidutsläpp som mänsklig verksamhet ger upphov till är energins andel 98 procent, varav trafiken står för en inte alldeles obetydlig andel på 14. Ungefär 60 procent av partikelutsläppen härstammar från energin.

Vi vet också att energiproduktionens- och förbrukningens skadliga effekter på miljön syns som förändringar i klimatet, förurning av mark och vattendrag och spridning av radioaktiva ämnen vid olyckor. Så som riksdagens miljöutskott vid flera tillfällen har påpekat är det mycket svårt eller rentav omöjligt att på ett jämförbart sätt mäta de skadliga effekterna med varandra. Miljöförstörelsen är fortfarande inte mätbar i traditionella mått, utan verkningarna av utsläppen kan bedömas på basis av det man vet om naturens kritiska belastningsvärden och följderna av redan förstörd miljö eller förändringar i miljö och minskad biodiversitet.

Yhtenä Rion kokouksen tavoitteista on vihreiden kansantulojen luominen vuosisadan vaihteeseen mennessä, ja myös Euroopan unioni on tällä linjalla. Ruotsissa valmistellaan parhaillaan

pilottihanketta ja tilastollinen keskustoimisto esittelee syksyllä, miten rikkipäästöjen vaikutukset ympäristöön voidaan arvioida taloudellisin terimin. Ruotsi on yksi ns. vihreän bruttokansantuotteen muotoilussa pisimmälle päässeistä maista.

Ruotsalainen professori Arne Jernelä on myös kehittänyt ympäristön tuhoutumisen taloudellisin mittarein tapahtuvaa arviointimenetelmää. Hän puhuu ympäristövelan käsitteestä ja sanoo Ruotsin kokonaisympäristövelan tuleville sukupolville olevan vähintään 260 miljardia Ruotsin kruunua. Tähän velkaan hän laskee esimerkiksi ilmansaasteiden vaurioittamien talojen julkisivujen ja kulttuurimuistomerkkien korjauskustannukset, mutta myös myrkyllinen ruoka, metsän heikompi kasvu ja kalkitsemisskustannukset ovat esimerkkejä ympäristövelan konkreettisista kustannuksista.

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto on myös tehnyt laskelman ympäristövaarallisten alueiden saneerauskustannuksista. Noin 6 500 aluetta tarvitsee saneerausta, jonka arvioidaan maksavan noin 20 miljardia Ruotsin kruunua. Nämä luvut ovat yritys arvioida perinteisin mittarein, joita tavallisesti käytetään yhteiskunnan toimintojen suunnittelussa, vertailukelpoisella tavalla ympäristön kulutusta ja tuhoutumista niin, että ympäristöä parantavien yhteiskunnallisten investointien kannattavuus voitaisiin arvioida paremmin. Meillä keskustelu vihreän bruttokansantuotteen tarpeesta ei ole ottanut tulta.

Maailmanlaajuinen voimakkaasti kasvavan energian tuotannon ja energian kulutuksen trendi on ilman muuta pidemmän päälle kestämaton. Esimerkiksi kasvihuoneilmiön pysäyttämisen edellytyksenä on, että maailman hiilidioksidipäästöjä vähennetään 60 prosenttia. Huomattavia panostuksia on tehtävä tehokkaampaan energian tuotantoon ja kulutukseen samanaikaisesti määrätietoisten panostusten kanssa eri bioenergiamuotojen tutkimukseen ja tuotekehittelyyn elämän edellytysten säilyttämiseksi myös pitkälle tulevaisuuteen.

Bioenergiatyöryhmän juuri valmistunut mietintö, jossa ensisijaisesti selvitettiin maaseudun energiataloutta, niin kuin myös hallituksen bioenergiaohjelma ehdottaa esimerkiksi bioenergian käytön huomattavaa lisäämistä. Myös energiakasveja koskevat tutkimustulokset, esimerkiksi ruokohelpin mahdollisuudet kilpailukykyisenä raaka-aineena sekä hienopaperin valmistuksessa että energiakasvina osoittavat yllättävän hyviä tuloksia. Myös työllisyyden ja maaseu-

dun tulevaisuuden näkökulmasta bioenergialla on ratkaiseva rooli.

Det är inte realistiskt att föreställa sig att utvecklingen av den miljövänligare energiteknik, som är nödvändig för jordens energiframtid, skulle utvecklas i världens fattigaste länder. Såsom Pentti Malaska nyligen uttryckte det är fattigdom i sig en miljörisk. Nej, det ligger alldeles klart på de rika ländernas ansvar, lika som det måste ligga i deras ekonomiska och ekologiska intresse, att utveckla den teknologi som behövs och överföra den till tredje världens länder.

För att möjliggöra en mera hållbar utveckling är det nödvändigt att skapa incentiver för satsningar och investeringar som gynnar en mera sparsam energianvändning och miljövänligare energiformer. Bland de mest effektiva sätten vore att för de kommunala energiverken införa en förpliktelse om att spara energi. Energiverken borde utreda konsumenternas möjligheter att spara och genom en "least-cost"-plan framlägga de åtgärder med vilka energiverket kan stöda sparsamhet eller en effektivisering av energiförbrukningen. Energiverken skulle i framtiden inte sälja endast elektricitet utan energitjänster, dvs ljus, värme och energisparteknologi och på detta sätt åtminstone delvis kunna undvika byggandet av tilläggskapacitet. Tyvärr bidrar den nuvarande tariffpolitiken till att försvåra en sådan utveckling. Förslaget till ny elmarknadslag bör innefatta en skyldighet för energiverken att prioritera energi som produceras med förnyelsebara energikällor eller att åtminstone inte möjliggöra tariffpolitisk diskriminering av sådana producenter.

Ett litet exempel på positiv utveckling som kombinerar ekologi och ekonomi är Myresjöhus i Oravais, som tillsammans med bl.a. handels- och industriministeriet i ett internationellt utvecklingsprojekt skapat ett energisnålt småhus. Enligt tidningen Forum kommer bostadsmässan i Jakobstad att visa upp ett lågenergihus av standardelement, solhus IEA5, som använder en tiondedel av den mängd energi som ett vanligt hus gör. Den totala energiförbrukningen i detta hus stannar på endast 33 kWh/m² jämfört med 160–250 kWh/m² som är det vanliga. Myresjöhus inväntar betydelsefulla exportmöjligheter inom några år bl.a. till Tyskland.

Detta hus är ett litet bevis på att investeringar, forskning och produktutveckling av miljövänlig energiteknologi är viktiga och kan ge mångfaldig återbäring både vad gäller ekonomi och ekologi.

Kasvihuoneilmion pysäyttämistä koskevan Rion sopimuksen hyväksymisen yhteydessä olemme Suomessa korostaneet luonnon oman hiilidioksin sitomiskyvyn lisäämistä, luonnon omien nielujen lisäämistä esimerkiksi metsässä, jotka torjuvat vahingollisten hiilidioksidipäästöjen vaikutuksia. Rakennustoiminnassa tulisivat tämän vuoksi suosia puuta sementin sijaan. Voitaishinkin ajatella järjestelmää, jossa satavuotisina hiilivarastoina toimivat uudet puutalot voisivat oikeuttaa hiilidioksidiverohyvitykseen. Ainoastaan sementin valmistus aiheuttaa vuosittain miljoonan tonnin hiilidioksidipäästöt.

Jotta energiaverotuksella todella olisi ympäristöohjauksen vaikutus, sen tason huomattava korotus on tarpeen. Hallituksen selonteossa korostetaan sen tärkeyttä, että yhteisrintamassa kilpailijamaidemme kanssa ottaisimme käyttöön ympäristöohjauksen sisältävän energiaverotuksen.

Euroopan unionissa on ehdotus energiaverotukseksi, joka kohdistuu puoleksi polttoaineen energiasisältöön ja puoleksi hiileen. EU:n tavoitteena on vakiinnuttaa hiilidioksidipäästöt vuoteen 2000 vuoden 1991 tasolle, kaksinkertaistaa uusiutuvat energialähteet vuoteen 2005 mennessä ja kolmin- nelinkertaistaa uusiutuvien energialähteiden osuus sähkön tuotannossa.

Komission työllisyyttä, kilpailua ja kasvua koskevan Valkoisen kirjan mukaan energian korkeilla hinnoilla on mm. Saksassa ja Japanissa pikemminkin ollut taloutta vilkastuttava kuin päinvastainen vaikutus. Myös Maailmanpankin eräs vanhempi taloustieteilijä on äskettäin vertaillut selvityksessä korkeiden ympäristövaatimusten vaikutusta kilpailukykyyn ja päätynt siihen, että maat, joilla on ollut ympäristöinvestointien korkein taso, eivät tällä ole heikentäneet kansainvälistä kilpailukykyään.

Mahdollisessa EU-jäsenyydessä Suomen tulee sen vuoksi yhtenä painopistealueena edistää sellaisen eurooppalaisen energia- ja hiilidioksidiveron hyväksymistä, joka ohjaa energian tuotantoa ja kulutusta kestävämmälle linjalle, päästöjen vähenemiseen ja tehokkaampaan energian käyttöön.

För miljön i Östersjöområdet och miljön i Finland vore det ytterst viktigt att genom samordiskt samarbete skapa ett nordiskt-baltiskt gasnätverk. Förutom att den norska naturgasen vore en lösning för ett kommande behov av tilläggsgas i vårt eget land kunde den ersätta den nuvarande mycket skadliga och riskfyllda energi-

produktionen i de baltiska staterna med både miljövänligare och tryggare energiproduktionsanläggningar. Den norska naturgasen är fortfarande en realistisk möjlighet som lösning på energiproblemen i Östersjöområdet och det verkar som om intresset i Sverige även skulle öka i och med att det svenska valet närmar sig och den svenska industrin börjar inse att besluten om att lägga ner de svenska kärnkraftverken verkligen håller. Ett eventuellt medlemskap i den Europeiska unionen försämrar inte heller möjligheterna för den norska gasens möjligheter hos oss. Kanske det rentav är tvärtom, eftersom dylika infrastrukturprojekt, så som byggande av gasnätverk, har möjligheter att erhålla finansiering från EU, som uttryckligen anger de perifera områdena inom unionen som tyngdpunkt.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän selvä enemmistö yhtyykin valiokunnan mietinnössä oleviin yleisiin energiapolitiittisiin linjauksiin mutta toivoo myös tässä esitettyjen näkökohtien huomioon ottamista ja niiden nopeuttavan työtä kestävemmän energiastrategian luomiseksi Suomal-le.

Ärade talman! Ett klart flertal av den svenska riksdagsgruppens medlemmar omfattar de allmänna energipolitiska linjerna i utskottets betänkande, men önskar att de synpunkter som här framförts även beaktas och bidrar till att för-snabba arbetet med en mera hållbar energistrategi för Finland.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Energia on poliittinen kiistakapula ja sellaisena se pysyy. Tämä on johdonmukainen seuraus siitä, että energiaratkaisut vaikuttavat Suomen ja maailman tulevaisuuteen paljon enemmän kuin esimerkiksi puolueiden voimasuhteet tai presidentinvaalien tulos.

Energiapolitiikkamme lähtökohtana pitää olla kansainvälisten ja kansallisten ympäristöongelmien ratkaiseminen. Samanaikaisesti energiapolitiikan tulee tukea joukkotyöttömyytemme sekä valtion- ja kansantaloutemme velkaantumisen ratkaisemista.

Kun eduskunta viime syksynä hylkäsi viiden vuoden ydinvoimalaitoksen rakentamisluvan, se edellytti hallitukselta uutta energiapolitiista selontekoa. Siinä piti esittää konkreettiset toimet, joilla edistetään mm. energian säästöä ja energian käytön tehostamista ja joilla toteutetaan asteittain kohoavat energiaverot.

Hallitus ei kuitenkaan ole ryhtynyt toden teolla toteuttamaan näitä eduskunnan päätöksiä. Sen sijaan päähallituspuolue keskusta saattaa itsensä naurunalaiseksi vaatimalla suurissa päivälehdissä kokosivun ilmoituksilla "vihreää teollistamista" ja sen osana mm. ympäristöveroja. Tavallisella kaupunkilaisjärjellä varustettu ihminen jää ihmettelemään, miksi suurimman hallituspuolueen pitää lehti-ilmoituksella vaatia tietynlaista politiikkaa, miksei se hallituksessa toteuta sitä. (Ed. Aittoniemi: Pelkkää kateutta!) Me kansalaiset ja kansanedustajatkään emme ole saaneet edes vihiä siitä, että näistä asioista olisi hallituksen sisällä kiistelty. Entä miksi lehtimainoksissa itseään vihreäksi maalaava keskusta ei ole ärähtänyt hallituskumppanilleen kokoomukselle edes siitä, että kokoomus ryhtyy rankaisemaan ympäristöministeri Pietikäistä, koska hän on liian päättäväisesti toiminut ympäristön puolesta? (Ed. Tiuri: Haluamme paremman ympäristön!)

Valitettavasti eduskunnan talousvaliokuntaakaan ei mietinnössään ehtinyt kunnolla syventyä Suomen tulevaan energiapolitiikkaan. Mietintö on tehty lyhyen kaavan mukaan, ja vastalauseessa ydinvoiman kannattajat jälleen kerran purkavat katkeruuttaan viime syksynä tehdyn päätöksen vuoksi.

Suomen energiapolitiikan päättämättömyys ja epämääräisyys johtuvat siitä, että virallisen talouspoliittisen dogmin mukaan edellä luettelemiä tavoitteita ei voida yhtä aikaa toteuttaa. Virallisen ilmoituksen mukaan Suomen ulkomaanvelan hoito ja työllisyyden parantaminen edellyttävät voimakasta talouskasvua ja se puolestaan halpaa sähköä, ja näin ollen ympäristöteot on jälleen kerran siirrettävä hamaan tulevaisuuteen. Näin siis virallisen ilmoituksen mukaan, johon pääosa oikeistosta ja suuri osa vasemmistostakin uskoo. Vihreiden näkemys on toinen, ja on ollut ilo havaita, että tämä näkemys on saanut kannattajia suurin piirtein kaikissa muissakin ryhmissä.

Suomen ulkomaanvelkaakin tärkeämpi asia on se ympäristövelka, jonka nyt vallassa oleva sukupolvi jättää jälkeläistensä maksettavaksi ja josta myös ed. Biaudet edellä puhui. Siksi muutama sana tästä ympäristövelasta.

Energiatekniikassa kohtaavat kaksi suurta maailmanlaajuista ongelmaa: uhka raaka-aineden loppumisesta ja ympäristön saastuminen. Kasvun rajat -raportti räjäytti nämä uhkat yleiseen tietoisuuteen 70-luvun puolessavälissä. Sama tekijäryhmä on 90-luvulla laatinut päivate-

tyn version, jonka on julkaistu suomeksi nimellä Ylittävät kasvun rajat. Raportin keskeinen sanoma on tämä: Jos haluamme estää suunnilleen vuosiin 2030—2050 ajoittuvan suuren romahduksen, meidän on toteutettava poliittisia muutoksia koko maailmassa, rajoitettava väkiluvun kasvua ja alettava käyttää luonnonvaroja säästelellä. Jos muutos viedään läpi 1990-luvulla, romahdus voidaan vielä estää. Kestävä elintaso, jolle voimme päätyä, on korkeampi kuin nykyinen, kun katsotaan koko ihmiskunnan keskiarvoa. Mutta jos romahduksen annetaan tapahtua, ihmiskunta päätyy paljon 1900-luvun alkua alemmalle elintasolle. Tätä voisi verrata siihen, mitä olemme kantapään kautta oppineet 1990-luvun talouslamasta. Nyt maksamme laman ankaruutena 80-luvun loppupuolen liian kiihkeää talouskasvua eli noususuhdanteen ylikuumenemista. Jos nousua olisi hillitty, lama olisi lempeämpi.

Suhdannetalouspolitiikan kielelle käännettyinä Kasvun rajat -raporttien sanoma on siis tämä: On estettävä luonnonvarojen käytön ylikuumeneminen, jotta emme joutuisi ekolamaan ennen ensi vuosisadan puoltaväliä.

Halusimme tai emme, energiasta on tullut yksi kaikkein keskeisimmistä ympäristökysymyksistämme. Ongelmassa on kaksi osaa: Ensinnäkin, miten säilytämme maapallon elinkelpoisena ihmisille ja muillekin eliöille? Toiseksi, miten voimme varmistaa teollisen kulttuurin jatkuvuuden? Pitkällä aikavälillä teollinen kulttuuri voi toimia ainoastaan käyttämällä uusiutuvia ja rajattomia energiavaroja: aurinkoa, tuulta, biomassaa, vesivoimaa, vuorovesien ja aaltojen energiaa, geotermistä energiaa. Jos fuusiovoimalat saadaan toimimaan, voimme käyttää energiaraaka-aineena myös vedyn raskaita isotooppeja, joita merivedessä riittää.

Pitkään uskottiinkin toimivien fuusiovoimailoitten olevan niin lähellä, että ihmiskunta selviää niiden avajaisiin asti öljyn, hiilen ja fission eli perinteisten ydinvoimailoitten varassa, mutta fuusiovoimalat ovat olleet parinkymmenen vuoden päässä jo ainakin parikymmentä vuotta. Fisiovoimailoistakin on tullut ongelmallisempia kuin alun perin uskottiin. Siksi lyhyen aikavälin energiayhtälö on tullut hankalammaksi, ja sitä mukaa energiaan liittyvät poliittiset kiistat ovat kärjistyneet.

Lyhyellä aikavälillä energia politiikan on täytettävä kaksi vaatimusta. Ensinnäkin energiaratkaisujen on vietävä meitä kohti ylihuomisen kestävää energiataloutta, ja lisäksi meidän on kyet-

tävä elättämään itsemme tuohon kestävään ylihuomiseen asti.

Tapa, jolla toteutetaan näistä vaatimuksista ensimmäinen, on selvä. Jos ylihuomenna voimme käyttää vain uusiutuvia ja rajattomia energiavaroja, meidän on heti alettava kasvattaa niiden osuutta. Lisäksi on suosittava säästöä, jotta kuluksemme ei repeä kestävien energiavarojen kapasiteetin ulottumattomiin.

Nopeimmin Suomessa käyttöön otettava uusiutuva energiavara on puu. Kaikki metsäalan ammattilaiset, joita olen kuunnellut, tuntuvat olevan yhtä mieltä siitä, että puun polttoa voitaisiin lisätä vähintään 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Suurimmat arviot lähentelevät 30:tä miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tämä 10 miljoonaa kuutiometriä vastaa suunnilleen suuren ydinvoimalan tehoa. Näin saataisiin myös kymmeniätuhansia työpaikkoja. Ongelmana on puuenergian hinta. Hintaongelmaan on olemassa hyvin yksinkertainen ratkaisu: Nostetaan uusiutumattomien energiavarojen hintaa verotuksella niin paljon, että puu muuttuu kilpailukykyiseksi. Kun energian hinta nousee, edistetään samalla säästöä.

Tässä kohtaa ongelmat tulevat vastaan. Virallinen dogmi sanoo, että jos näin tehdään, kansantalous romahtaa. Mutta onko tämä totta vai myytti? Dogmi, jonka mukaan työllisyys edellyttää talouskasvua ja se puolestaan halpaa energiaa, on joskus pitänyt paikkansa. Mutta maailma muuttuu. Kommunismin aate kuoli, mutta Euroopassa on alkanut kummitella uusi aate. Se on jobless growth eli talouskasvu, joka ei työllistä. Vuosien 1960 ja 1991 välillä bruttokansantuotteet Ranskassa, Länsi-Saksassa ja Englannissa kasvoivat 1,8—2,7-kertaisiksi, mutta samaan aikaan työpaikkojen määrä väheni 6—15 prosenttia.

Viime syksystä alkaen Suomen bruttokansantuote on taas lähtenyt kasvamaan, mutta työttömyys on silti jatkanut kasvuaan tämän vuoden ensi kuukausiin asti. Aivan tuoreiden tietojen mukaan Tilastokeskus ja työvoimaministeriö ovat hieman eri mieltä siitä, onko työttömyyden lasku vieläkään alkanut. Bruttokansantuote on nyt samalla tasolla kuin vuonna 1987. Kaikki asiat yhteiskunnassa tuntuvat kuitenkin olevan paljon huonommin kuin silloin. Tämä johtuu siitä, että tuon kansantuotteen tuottamiseen tarvitaan 400 000 ihmistä vähemmän kuin silloin. Suomen varsinainen ongelma ei siis ole alhainen tuotanto vaan se, että tuotanto saadaan aikaan tavalla, joka työllistää vain neljä viidestä työhön

tarjolla olevasta suomalaisesta. Virallisen dogmin mukaan työllisyyden pitäminen ennallaan edellyttää 3 prosentin vuotuista talouskasvua, ja työpaikkojen määrän lisääntyminen tietenkin edellyttää tätä nopeampaa kasvua. Kestävän ympäristöpolitiikan näkökulmasta tällaisessa politiikassa ei ole mitään järkeä.

Vihreä näkemys on se, että Suomen tuotantorakennetta on monipuolistettava sellaiseksi, että se työllistää enemmän ja käyttää samalla vähemmän energiaa, ja talouspolitiikan on kannustettava ekologisesti hyväksyttävien investointien tekemiseen.

Tekniikka kehittyy säästämään kallista tuotantontekijää. Hintaan voidaan vaikuttaa verotuksella. Ihmistyö on kallista, mutta nykyisellä työn "haittaverolla", korkealla työhön kohdistuvalla verotuksella, se on tehty vieläkin kalliimmaksi. Niinpä ihmistyötä säästävä tekniikka on kehittynyt ja kehittyy huimaa vauhtia. On hulluutta pitää työn verotus ankarana ja energian hinta halpana tilanteessa, jossa ihmistyötä on yllin kyllin tarjolla, mutta energia on niukka vara sekä kansallisesta että varsinkin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Meidän on tietenkin alennettava työn verotusta ja korotettava energian hintaa veroilla.

Me pidämme itsestäänselvänä, että insinöörit kykenevät koko ajan kehittämään tekniikkaa, joka tehostaa työn tuottavuutta noin 3 prosentin vuosivauhtia. Sen sijaan päättäjien enemmistö ei tunnu millään uskovan, että insinöörit kykenisivät kehittämään myös energiaa säästävää tekniikkaa, jos siihen investoiminen tehdään taloudellisesti kannattavaksi.

Muistutan mieliin, että kehittyneiden teollisuusmaiden tulisi kyetä pienentämään energian kulutustaan 2 prosenttia vuodessa, jotta toteutaisimme ns. Brundtlandin komission tavoitteen kestävästä kehityksestä eli sen tavoitteen, että vuoteen 2030 mennessä kehittyneet teollisuusmaat pienentävät energian kulutuksensa puoleen tämän vuosikymmenen alun tasosta.

Lisäksi kehittyneillä teollisuusmailla on suuri vastuu sellaisen energiatekniikan kehittämisestä, jota maapallon ihmisten enemmistökin voi käyttää vaarantamatta maapallon tulevaisuutta. Suomen on pyrittävä luomaan Euroopan maiden kesken yhteisymmärrys ekologisesti kestävä rakennemuutoksen toteuttamisesta niin energiapolitiikassa kuin koko tuotannossa.

Vihreiden mielestä energiapolitiikan ydinkysymys on se, että energiaa säästävän ja uusiutuvia energialähteitä hyväkseen käyttävän tekni-

kan kehittäminen ja käyttöönotto tehdään taloudellisesti kannattavaksi. Se voidaan tehdä energiaveroilla, jotka kohdistuvat ennen muuta uusiutumattomien energiavarojen käyttöön. Samalla voidaan tukea työllistämistä alentamalla työhön kohdistuvaa verotusta.

Useiden arvioiden mukaan, mm. Pohjoismaiden ministerineuvoston tänä keväänä julkaiseman työllistämisraportin mukaan, tällainen verotuksen rakennemuutos aiheuttaisi sen, että bruttokansantuote muodostuu hieman pienemmäksi kuin vertailutapauksessa. Sen sijaan työllisyys paranisi nopeammin kuin perinteisen dogmin mukaista politiikkaa harjoittamalla. Meidän on siis valittava, haluammeko maksimoida tavarantuotannon vai työllisyyden. Vihreiden vastaus on selvä: Haluamme maksimoida työllisyyden, joka on ekologisesti kestävä. Elämänlaatu Suomessa ei enää juurikaan kohene lisäämällä kulutettavaa tavaramäärää. Ihmistyönä tuotettavia palveluja lisäämällä sen sijaan voimme parantaa elämänlaatua huomattavastikin.

Arvoisa puhemies! Juuri nyt Suomen hallitus pyörittelee hyppysissään varsinaista energiapolitiikkaa kuumaa perunaa: Mitä Suomi tekee Loviisan ydinvoimaloiden käytetylle polttoaineelle? Tähän liittyy myös se, voiko Suomi vastaisuudessa kieltäytyä vastaanottamasta ydinjätettä muista maista. Kun päätöksiä Loviisan ydinvoimaloiden rakentamisesta tehtiin, uskottiin, että jäteongelma voidaan lakaista maton alle viemällä käytetty polttoaine takaisin laajaan Neuvostomaahan. Asiasta solmittiin sopimus Suomen ja Neuvostoliiton hallitusten välillä vuonna 69 ja sitä täydennettiin vuonna 75 solmitulla sopimuksella. Mielenkiintoinen yksityiskohta muuten noissa sopimuksissa on se, että ne osoittavat Suomen siihen aikaan suunnitelleen myös omaa ydinpolttoainetuotantoa.

Vihreät ovat jo useiden vuosien ajan varoittaneet siitä, että ydinjätteen vienti itärajan taa ei tule jatkumaan loputtomiin. Asialla on tietenkin moraalinen puolensa. Jos Suomi on valmis käyttämään ydinvoimaloissa tuotettua sähköä, sen on oltava valmis vastaanamaan myös seurauksista eli käytetystä polttoaineesta. Jos taas emme ole valmiita huolehtimaan jätteestä, meidän ei tule myöskään pitää käynnissä voimaloita, jotka tuotta jätettä tuottavat.

Moraalitonta on ollut myös se, että Suomi vei ydinjätettä Neuvostoliittoon toistakymmentä vuotta tietämättä, minne se päätyi. Joidenkin vuosien ajan olemme tienneet ydinjätteen määränpään. Se on Majakin jälleenkäsittelylaitos

Etelä-Uralilla Tsheljabinsk 65 -nimisessä kaupungissa. Kaupungin sijainti on ollut salainen, koska alueella on ollut ydinasetuotantoon liittyviä laitoksia. Nämä ovat aiheuttaneet vakavaa radioaktiivista saastumista. Ulkoilukarttoihin on edelleen merkitty alue, jolla oleskelua kehoitetaan välttämään. Nyt Venäjä on avautunut jopa niin, että Tsheljabinsk 65 -kaupunki aiotaan merkitä karttaan nimellä Ozersk, suomeksi Järvelä.

Eri tahot esittävät varsin erilaisia todistuksia siitä, minkä tasoista käytetyn ydinpolttoaineen käsittely Majakin laitoksessa on. IVOn todistuksen mukaan syytä huoleen ei ole. IVOn Voimaviesti-lehden mukaan "Majak oli myönteinen yllätys". Valuuttatuloja jopa tarvitaan aikaisempien ympäristövuorioiden korjaamiseen sekä laitoksen tekniseen parantamiseen. Venäläisten ympäristöaktivistien mukaan sen sijaan Majakin valuuttatuloja ei ole käytetty väestön terveydenhuoltoon, terveystarkastuksiin eikä edes tarpeellisiin evakuoiteihin.

Nyt ydinjättevienti Venäjälle on moraalisen ongelmallisuutensa lisäksi joutunut myös käytännöllisiin vaikeuksiin. Vapun alla Venäjän ympäristöministeri Daniljov-Daniljan ilmoitti pitävänsä ydinjätteen tuontia Venäjälle maan lakien vastaisena. Duuma hyväksyi päätöksen, jossa tuomitaan ydinjätteen tuonti maahan. Irvokkaana vastauksena tälle IVO lähetti samaan aikaan Venäjälle uusimman ydinjätejunan.

Ahon hallitus on yrittänyt näytellä kahta roolia tässä asiassa. Energiaselonteossa hallitus antaa pyöreän sanakääntein ymmärtää, että Suomi ryhtyy huolehtimaan ydinjätteistään itse. Tällaista mielikuvaa hallitus on synnyttellyt myös mm. Pohjoismaiden neuvostossa, mutta kotimaassa hallitus on antanut IVOn häärätä, ikään kuin hallituksella ei olisi tämän valtionyhtiön toimiin mitään sanan sijaa. Näin ei voi jatkua.

Ellei ydinjätteen vientiä Venäjälle kiellä Suomen hallitus ja eduskunta, sen tulevat mitä todennäköisimmin tekemään Venäjän hallitus ja duuma. Haluamme me todella odottaa siihen asti? Mitä me teemme siinä vaiheessa, kun muut Eta-maat ja mahdolliset tulevat EU-jäsenkumppanimme ilmoittavat Euroopan edun vaativan maanosan ydinjätteen loppusijoittamista Suomen peruskallioon? Jos me viemme ydinjätettä Venäjälle siihen asti, kunnes Venäjä sen itse kieltää, meille tullaan nauramaan päin naamaa, kun me yritämme sanoa Ranskalle, Saksalle ja Englannille, että jokaisen on huolehdittava omista ydinjätteistään itse.

Tämä kysymys on todella vakava. Missään maailman maassa ei ole vielä ratkaistu käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitusta. Jokaisessa maassa paineet tulevat kovenemaan ydinjätteen siivoamiseksi minne tahansa muualle pois omalta takapihalta. Nyt ovat viimeiset hetket käsillä, jos Suomi haluaa uskottavasti sanoa Euroopalle ja maailmalle, että jokaisen maan on vastattava omista ydinjätteistään itse. Nyt, kun eduskunta käsittelee hallituksen energiaoliittista selontekoa, eduskunnalla on tilaisuus tehdä periaatepäätös, jolla lopetetaan ydinjätteen vienti.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyy hallituksen energiaoliittisen selonteen yhteydessä seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että käytetyn ydinpolttoaineen vienti Suomesta ja tuonti Suomeen kielletään ja että hallitus valmistelee tätä tarkoittavat muutokset Suomen lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin."

Päätellen ed. Kosken käyttämästä keskustan ryhmäpuheenvuorosta ainakin keskustan eduskuntaryhmä tulee kannattamaan tämän ponnin hyväksymistä.

Lisäksi ehdotan lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii niiden päätösten toteuttamista, jotka eduskunta hyväksyi 24.9.1993 hylätessään valtioneuvoston periaatepäätöksen Imatran Voima Oy:n ja Teollisuuden Voima Oy:n hakemukseen ydinvoimalaitosyhtiön rakentamisesta."

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Energiaoliittinen keskustelu eduskunnassa on jatkunut nyt pitkään ja yhtäjaksoisesti. Viimeisimmän selonteon aiheena on vajaa vuosi sitten hylätty ydinvoimalan rakentamisanomus, minkä päätöksen saatteeksi ponsitettiin eduskuntaa vielä kertaalleen yhdellä selonteolla.

Voisi siis itse asiassa arvioida eduskunnan keksineen ikiliikkujan. Se on juuri tämä energiaoliittinen keskustelu, joka näyttää siivittävän itse itseään. Voisi arvioida, että tälle tasolle yltäneenä keskustelu pystyy pitämään yllä itseään olematta juurikaan kosketuksissa reaalityodellisuuteen. Näin ainakin vastapuolen puheista helposti ajatellaan. Voisi saada jopa sen visuaalisen vaikutelman, että eduskunta haluaa perehtyä suomalaisten insinöörien ja energian tuottajien tuumailuihin vähintäänkin yhtä perustellusti kuin konsanaan koko Eurooppaa koskevan lainsäädännön juuriin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa mainitut neljä energiapolitiikan tavoitetta ovat kauniisti laulettu laulu, johon kaikki voivat yhtyä. Ainut ongelma on se, että jokainen haluaa korkomerkin ja kauneimman sopraanon eri riiveille näissä tavoitteissa.

Samalla selonteossa voidaan havaita sisäänrakennettua epävarmuutta, jota myös realismiksi voi kutsua. Säästötavoitteita esitellään ja uutta teknologiaa arvioidaan, mutta samalla luvuissa ja arvioissa on tietty epäily siitä, onnistuuko tämä kaikki sittenkään. Jos mm. valtion rahoitus eräiltä osin epäonnistuu, on vaarana yleisempiin toimintavaihtoehtojen vesittyminen. Saman visuaalisen vaikutelman antaa energia-alan viesti siitä, että sähkön käyttö on jatkuvasti kasvamassa. Tässä ilmiössä on sitä paljon mainostettua kansanäänestystä, jota me kaikki kaiken aikaa energiavalinnoillamme ja elämäntavallamme teemme.

Arvoisa rouva puhemies! Päädyttämme eduskunnassa ydinvoiman lisärakentamisen hylkävälle kannalle on syytä asettaa korkomerkki selonteon tavoitteeseen numero neljä: energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso. Tämä kohta vaatii korkomerkin erityisesti siksi, että nyt ns. bio- ja kotimaisen vaihtoehdon kannattajien on konkreettisesti osoitettava, että Suomi pärjää ilman ydinvoiman lisärakentamista. Jos tämä yritys ei onnistu, on turha ihmetellä niitä päätöksiä, joita ennen pitkää tehdään.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä korostaa talousvaliokunnan mietinnön toteamuksia siitä, että "bioenergian tuotantoa tulee tehostaa sitä mukaa kuin tekniikka kehittyä ja siihen voidaan EU-maiden esimerkkiä seuraten antaa taloudellista julkista tukea. Tuki tulee suunnata tutkimukseen, tekniikan kehittämiseen sekä energian käytön tehostamiseen. Erityinen tutkimuspanos tulee suunnata teknisesti uudenaikaisten, saasteettomien ja uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseen".

Pidämme varsin hyvänä sitä, että KTM:n energiatutkimusrahoituksen 120 miljoonasta, sinänsä aivan liian alimitoitetuista miljoonista, uudistuvaan energiaan kohdistuu 23 prosenttia, ympäristötekniikkaan 28 prosenttia ja energian säästöön 30 prosenttia. Viime vuonna ydinvoima sai 12 prosenttia ja kohta "Muut" 7.

Suomen selviytymisstrategiassa on kaksi avainkohtaa. Ne eivät ole kuokka ja Jussi, eivät välttämättä edes suokaan, joka huonosti käytettynä antaa huomattavasti enemmän ongelmia kuin ratkaisee niitä. Kehityksen avainkohtia

ovat suon laidalta avautuva komea metsä ja siellä tallustava suomalainen kuluttaja.

Niin kauan kuin kuvittelemme voivamme saavuttaa energiaparaatiisin käyttämällä paraatiisin tähteitä, kerran maaperään ahtautuneita ja siellä nykyisen olomuotonsa saaneita luonnon energiarikkauksia, vauhditamme ekologista muutosta ja sen huimaa ongelmia. Epäilemättä meille sopisivat tammipuut Rovaniemen korkeudella, mutta meille annettu luomakunta voisi muilta kohdin näyttää enemmän tuhotulta ja vähemmän viljellyltä ja varjellulta. Siksi tuotannon rakennetta ja tuotantotapoja on todellakin suunnattava siten, että emme panostaisi elämämme laatua runsaalla energialla tuotettuun tarpeettomuuteen. Varmasti kaikki tällä kohdalla koemme ristiriitaa kauniiden sanojemme ja elämän karun todellisuuden välillä. On kuitenkin tosiasia, että emme voi saada kaikkea: lisätä kulutusta, säästää energiaa, tuottaa entistä enemmän ja suojella luontoa.

Talousvaliokunta pitää mietinnössään tärkeänä lähtökohtana sitä, että energiaa säästetään niin paljon kuin se on tekniikka, hyöty ja taloudellinen kokonaisuus huomioon ottaen mahdollista.

Jos missä, niin Suomessa on myös nähtävä metsä puilta. Moneen kertaan on lausuttu toivus, että Suomi voisi parhaiten edistää Rion sopimuksen toteutumista korjaamalla omaan laskuunsa — saaden maksuksi työstä säästettyä energiaa — ja omaan lukuunsa — hiilen sitomisesta saavutettavat prosentit Suomen kiintiöön — lähialueiden energialaitoksia, kulutustottumuksia ja energian käyttöä. Tässäkin mielessä lähialueyhteistyö Pietarin, Kuolan ja Karjalan suuntaan on mitä kannatettavinta. Sieltä poistettu hiilipäästö on usein hinnaltaan vain kymmenesosa verrattuna saavutettuun päästösäästöön suomalaisessa, hyvin itsensä koulineessa ja säästäneessä energiataloudessa.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä korostaa selonteossa lueteltuja hallituksen bioenergiaohjelman lähivuosien toimenpiteitä:

— Lisätään resursseja julkisrahoitukseen tutkimus- ja koetoimintaan, jolla kehitetään uusia biopolttoaineiden tuotantomenetelmiä sekä laitteita bioenergian käsittelyyn ja käyttöön.

— Edellytykset peltobiomassaan perustuvien polttoaineiden tuotannolle selvitetään.

— Rahoitetaan uuden tekniikan, mm. biopolttoaineiden kaasutuslaitosten, rakentamista sekä edistetään muutenkin biokaasun hyödyntämistä.

— Selluteollisuuden yhteydessä tutkitaan sähkön lisätuotantomahdollisuuksia rakennusasteen nostolla ja edullisella puupolttoaineen hankinnalla ns. massahakemenetelmällä sekä rakennetaan koelaitoksia käyttökelpoisten ratkaisujen löytämiseksi.

— Nykyistä edullisempien puunhankintajärjestelmien kehitystyötä lisätään.

— Uusiutuvaan kotimaiseen energiaan perustuvien pienvoimaloiden alalle pääsyä helpotetaan avaamalla sähköverkot tasapuolisesti kaikkien käyttöön. Edistetään myös pienten kotimaista polttoainetta käyttävien lämpövoimaloiden ja teollisuuslaitosten, kuten sahojen, yhteistyötä.

— Bioenergian hyödyntämistä koskevaa tiedotus- ja neuvontatoimintaa tehostetaan.

Arvoisa puhemies! Suomalainen keskiraskas voimantuotanto, jota perustellusti myös perusvoimaksi voidaan kutsua, on vahvassa myötätulessa. Wärtsilä-Diesel on alallaan maailman suurin toimittaja. Sen tuotteita saadaan käyttövalmiiksi kolmessa vuodessa ydinvoimalan kymmenen vuoden asemesta. Noin 1 000 megawatin voimalan rakentamiskustannus on 3 miljardia eli kolmasosa ydinvoimalasta, mutta tietenkin käyttökustannukset ovat korkeammat. Päästöt ovat tietenkin ongelma, mutta tekniikka sittenkin ajassaan parasta.

Myös maakaasun lisähankinta saa kaiken tukemme, mutta tiedämme, että aikataulu- ja talouskysymykset tässä asiassa etenemiseksi ovat huomattavan vaikeita.

Energiaverotus on jokasyksyinen lämmin nuotioperuna. Siinäkin yritämme jatkuvasti säästää perunan ja syödä sen. Tunnustamme verotuksen kulutusta ohjaavan merkityksen, mutta tosiasiaksi näyttää jäävän, että kulutusta ohjaavaan verotukseen ei kilpailullisista syistä voida ja uskalleta mennä kilpailijamaittemme vuoksi.

Kun samalla valtion talous on syöksykierteessä, ei vahvoja puheenvuoroja verotuksen keventämiseksi uskalleta toteuttaa. Pitkässä juoksussa on kuitenkin ainoa mahdollisuus nostaa energiaveroja kulutusta ja tuotantoa ohjaavalla tavalla ja keventää työn verotusta.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää eettisesti oikeana ja vastuullisena sitä, että itse kukin maa vastaa tuottamastaan ydinjätteestä ja sen väli- ja loppuvarastoinnista. Tässä Suomen hallituksen ja sen energia-asioista vastaavan ministeriön antamat viestit ovat oikean suuntaisia ja kannatettavia.

Ydinjäteksymystähän on viime aikoina ryyditetty mm. kirjallisilla kyselyillä. Asiassa on ainakin kolme tasoa. Ensimmäinen on ydinjätteen kauttakuljetus, jonka Eta- ja EU-Suomessakin maa voi kieltää. Toinen on käytetyn ydinpoltoaineen jatkojalostus ja säilytys. Ne voidaan lähtökohtaisesti estää, jos suomalaisille jatkokäsittelylaitoksille ei anneta lupia. Kolmas taso on radioaktiivisen jätteen loppusijoitus, jonka ulkomainen paine riippuu siitä, antaako eduskunta loppusijoituspaikoille liian suuret luvat.

Näyttäisi siltä, että kysymys näin haarukoituna on hallinnassa. Meidän on kuitenkin turha osoitella ulkomaille, jos emme tee, niin kuin ajateltu ja kaavailtu on. Suomen on jatkossa huolehdittava kaiken itse tekemänsä ydinjätteen loppuvarastoinnista.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken kaikkiaan energiakeskustelun pallo on nyt tekniikan miehillä ja naisilla sekä energian kuluttajilla, joita itse kukin meistäkin on. Lähivuodet näyttävät, pysykö energiapolitiikan suunta eettisen tarkastelun ja johdonmukaisten päätösten uomassa vai vievätkö markkinavoimien aallokot mukanaan ylevät periaatteet ja kerran syvälle kallioon iskeytyt pilarit.

Edustajat Rynänen ja Jouppila merkitään läsnä oleviksi.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Energiaasiat ovat puhuttaneet tätä eduskuntaa viimeisten kahden vuoden aikana runsaasti. Hallitus antoi huhtikuussa 1992 eduskunnalle ensimmäisen energioliittisen selontekonsa, joka perustui pitkälti lisäydinvoimakapasiteetin rakentamiseen maahamme. Tarkoitus oli, että Suomeen olisi nopealla aikataululla hankittu viides ydinvoimalayksikkö, ja pitkällä tähtäimellä niiden määrää olisi nostettu vielä tästäkin ylöspäin. Suomesta oli siis tarkoitus tehdä perusvoiman osalta lähes yksinomaan ydinvoimaan nojaava maa.

Eduskunta osoitti mielestäni erittäin suurta siviilirohkeutta ja viisautta tyrmätessään etukäteen ponnellaan ydinvoimalakapasiteetin lisäämisen maassamme. Lopullisesti ja virallisesti eduskunta teki sen hylätessään hallituksen esityksen viidennen ydinvoimalayksikön rakentamisluvasta. Päätöstä edelsi ilmeisesti kaikkein suurimittaisin lobbaustoiminta, mitä tässä talossa on koskaan koettu. Parhaimmillaan ydinvoi-

maa puoltaneet nk. asiantuntijat viettivät viimeiset viikot eduskunnan kahvilassa ja kabineteissa yrittäen käännyttää epävarmoja kansanedustajia ydinvoiman kannattajiksi. Onneksi kansanedustajien päät eivät olleet kuitenkaan helpolla käännettävissä, vaan päätös tehtiin kylmiin tosiasioihin perustuen.

Näkinsin, että ratkaisevina kriteereinä ydinvoimaa vastaan olivat lähinnä vaihtoehdon kalleus, ydinvoiman turvallisuuden kyseenalaisuus, ydinvoimalla tuotetun sähkön edullisuuden osoittautuminen virheelliseksi käsitykseksi sekä kotimaisen energiatuotannon merkityksen jatkuva kasvaminen varsinkin vallitsevassa suurtyöttömyys-tilanteessa. Lisäksi lisäenergian tarpeen todellinen määrä lähimpinä vuosikymmeninä pystyttiin osoittamaan huomattavasti hallituksen ensimmäisessä selonteossaan esittämää alhaisemmaksi. Onnittelen vielä kerran koko eduskuntaa tästä kauaskantoisesta ja merkittävästä päätöksestä.

Eduskunta edellytti tyrmätessään lisäydinvoimalakapasiteetin rakentamisen hallitukselta uutta energiapoliittista selontekoa. Selonteossa toivottiin saatavan uusia linjauksia maamme energihuollon turvaamisesta pitkälle ensi vuositukselle saakka. Hallituksen toivottiin määrittelevän ne keinot, joilla energiaa tulevaisuudessa maassamme tuotetaan, ja sen, minkä tyyppisillä laitteistoilla se tapahtuu, kuinka huolehditaan jatkuvasti kiristyvistä ympäristönormeista, miten edistetään energian säästöä maassamme sekä kuinka energiaverotus jatkossa tullaan hoitamaan. Lisäksi selonteossa oletettiin kerrottavan myös energiatutkimuksen painopistealueista ja saatavan tietoa valtion osallistumisesta siitä aiheutuviin kustannuksiin.

Hallituksen toinen energiapoliittinen selonteko saatiin eduskuntaan marraskuussa viime vuonna. Leimallisinta tälle selonteolle on jo ulkonaisesti se, että se on huomattavasti edeltäjänsä ohuempi. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, ettei hallituksen enää tarvinnut laveasti perustella ydinvoiman edullisuutta ja tarpeellisuutta. Toisaalta selontekokirjasen ohuus paljastaa myös hallituksen selkeän neuvottomuuden energia-asioissa tällä hetkellä. Ei tiedetä, mihin suuntaan energiapolitiikkaamme tulevana vuosikymmeninä kehitetään, kun tärkein valttikortti on otettu pois takataskusta. Tämä on sikäli luonnollista, että kaikkien muiden kuin ydinvoimavaihtoehdon laajempi suunnittelu ja kehittytyy on laiminlyöty Suomessa jo pitemmän aikaa. Se on puolestaan johtunut siitä, että valtaosa valtion

tukivaroista tutkimukseen ja tuotekehittelyyn uhrattiin ydinvoimapiirin pohjattomaan pusiin. Kotimaisille ja uusiutuville energiamuodoille ei kovin helpolla herunut varoja valtiolta. Saman kaltainen "eihän tässä näin pitänyt käydä"-mentaliteetti leimaa siis hallituksen toista energiapoliittista selontekoa.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä on korostanut niin hallituksen aikaisemmasta energiapoliittisesta selonteosta pidetyssä ryhmäpuheenvuorossaan kuin myöskin nyt käsiteltävänä olevan selonteon lähetekeskustelu- ja puheenvuorossaan kotimaisten, uusiutuvien ja saasteettomien energiavaihtoehtojen nykyistä paremman hyväksikäytön tärkeyttä maassamme. Olemme toistuvasti korostaneet maakaasun, puun, turpeen, tuuli- ja aurinkoenergian, maa- ja vesilämmön sekä bioenergian käytön lisäämisen tärkeyttä. Nämä kaikki luetteleman energiavaihtoehdot ovat käytettävissä Suomessa nyt, kun ryhdytään rakentamaan energiapoliittista linjausta maahamme lähimmiksi vuosikymmeniksi. (Ed. Tiuri: Turve on pahin saastuttaja!)

Ensimmäisten 10—30 vuoden aikana lienee ennen aikaista odottaa aurinkoenergian mittavaa hyväksikäyttöä, sillä sen hyödyntämisen tutkimustoiminta on vielä varsin aluillaan. Lienee kuitenkin varmaa, että tämä energiavaihtoehto on tulevaisuuden suuri mahdollisuus. Siihen saakka meidän tulee kuitenkin pystyä turvaamaan perusenergiatuotantomme ja muu energiahuoltomme muista energialähteistä saatavalla energialla. Tämä ei ole ylitsepääsemätön tehtävä, sillä Suomessa on lukuisia omia energialähteitä ja pohjoismaisella yhteistyöllä on luotavissa erittäin mittava energiakapasiteetti.

Viimeksi mainittu energiantuotantovaihtoehto perustuu Norjan öljykentiltä saatavaan maakaasuun. Norjalaisen maakaasun hankintaa on istuvan Ahon hallituksen toimesta käsitelty kuin huutolaispoikaa. Väliin on potkittu persuksille ja väliin on jopa pyydetty isännän kanssa juttusille. Tämä poukkoileva ja erittäin sekava maakaasunäytelmä johtuu siitä, että maassamme ydinvoimalapiirit halusivat kaikin keinoin saada todistetuksi norjalaisen maakaasun tuomisen epäedullisuuden ja mahdottomuuden, sekä siitä, että Ruotsi kävi omaa peliään maakaasuasioilla saadakseen myytyä Suomeen uuden kalliin ydinvoimalayksikön. Nyt tilanne on siinä mielessä selkiytynyt, että Ruotsikin joutuu harkitsemaan oman energiapolitiikkansa uudesta lähtökohdasta Suomen ydinvoimakielteisen päätöksen jälkeen. Uskonkin, että Ruotsi tulee lähivuosina

tekemään uuden päätöksen norjalaisen maakaasun hyväksikäytöstä. Näin tapahtuu varsinkin sitten, jos Pohjoismaat liittyvät kansanäänestyksen jälkeen EU:n jäseniksi. Siinä tilanteessa tarvitaan yhteispohjoismaista vahvaa energiavaihtoehtoa kilpailukykyimme turvaamiseksi.

Ruotsin muuttaessa kantaansa maakaasuverkon laajentamisesta ei Norjan maakaasun tuominen Suomeen ole enää ylitsepääsemätön tehtävä niin kustannusten kuin periaatteelliseltakaan kannalta. Maakaasu tulee mitä ilmeisimmin olemaan Suomen peruserienergiavaihtoehto 2000-luvulla. Sen avulla pystytään tuottamaan esimerkiksi vuonna 2005 oletettavissa oleva 2 000–3 000 megawatin lisäenergian tarve. Pitkällä tähtäimellä maakaasu voi myös korvata vanhimpien sähkön tuotannosta poistuvien ydinvoimaloiden kapasiteetin. Mikäli myös Ruotsi menettelee omien ydinvoimalayksikköjensä kanssa samalla tavalla eli korvaa ne maakaasuenergialla, tulee maakaasusta muodostumaan merkittävä yhteispohjoismainen ja kilpailukykyinen energialähde. Tämä avaa myös mittavia mahdollisuuksia maakaasuenergian hyödyntämislaitteistojen ja siirroteknikan tutkimukselle ja tuotekehittelylle. Suomalaisen teollisuuden ei tulisi tässäkin asiassa jäädä passiiviseksi tarkkailijaksi vaan sen sijaan lisätä omaa panostaan ja aktiviteettiaan.

Lähimpien 20–30 vuoden energian tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan myös kotimaisten energialähteiden hyväksikäytön lisäämistä. Tämä merkitsee lähinnä puun, turpeen ja biomassan entistä suurempaa hyväksikäyttöä energian tuotannossa. Lisäksi kaivataan myös energian säästön lisäämistä, tuulienergian ja maa- ja vesilämmön käytön lisäämistä sekä vesivoiman mahdollista lisähyödyntämistä jo olemassa olevan kapasiteetin tehokkuutta parantamalla.

Olemme SMP:n aikaisemmissa ryhmäpuheenvuoroissa yksityiskohtaisesti osoittaneet, kuinka varsin pienillä investoinneilla ja toimenpiteillä voidaan energian tuottantoamme saada lisätyksi 1 000–3 000 megawattia edellä mainitsemillani energialähteillä. Tarvitaan ainoastaan muuttaman Pudasjärvelle suunnitellun turvevoimalan kokoisen yksikön rakentaminen, (Ed. Aittoniemi: Entäs ne saasteet?) vesivoimalaitosten laitteistojen uudistamista, puun energiakäytön merkittävää lisäämistä lähinnä puunjalostusteollisuuden käyttämän, laadullisesti kaikkein heikoimman raaka-aineen energian tuotantoon ottamisella ja korjuutekniikkaa kehittämällä sekä biomassan laajemmalla hyväksikäytöllä. Näitä vaihtoehtoja voidaan vielä täydentää lähinnä

haja-asutusalueilla maa- ja vesilämmön käytön lisäämisellä sekä tuulivoimaloita rakentamalla.

Nämä noin yhden ydinvoimalayksikön suuruiset investoinnit, joita lähimpinä vuosikymmeninä odotettavissa oleva energian tarpeen lisääntyminen ja mahdollisesti nyt Venäjältä ostettavan energian pois jääminen edellyttävät, voidaan toteuttaa varsin kivuttomasti. Sen lisäksi, että laitteistoja on saatavissa kotimaasta, ne tarjoavat myös runsaasti työpaikkoja. Hajautettu ja pieniin yksiköihin perustuva energian tuotanto tarjoaa työpaikkoja kautta maan ja useimmiten juuri sinne, missä niitä kipeimmin kaivataan. Tämän lisäksi kotimainen energiantuotantolaitteistoteollisuus pystyy suoritettavien hankintojen avulla lisäämään kapasiteettiaan, parantamaan tuotekehittelynsä tasoa ja ennen kaikkea kilpailemaan entistä paremmin myös vientimarkkinoilla.

Edellä mainitsemiä kotimaisten energialähteiden laajan hyväksikäytön lisäksi on mahdollista saada mittava energian tuotanto aikaan Nesteen esiin ottamalla, Porvoon tuotantolaitoksen yhteyteen suunnitellulla jätefraktiota hyväksi käyttävällä vastapainevoimalalla. Tämä yksikkö pystyisi tuottamaan jopa useita satoja megawatteja energiaa käyttämällä pelkästään muotoin saasteiksi tulevaa ja hukkaan menevää öljynjalostusteollisuuden jäteainesta. (Ed. Tiuri: Kuka sitä estää rakentamasta?) Tältä energiavaihtoehdolta leikattiin heti alkuun siivet ydinvoimalapiirien toimesta, ja sen jälkeen suunnitelma on ollut haudattuna. Nyt tulisi kuitenkin ennakkoluulottomasti tutkia vaihtoehdon kannattavuutta, ja mikäli se kannattavaksi havaitaan, erittäin nopealla aikataululla ryhtyä tarvittaviin investointeihin ja rakennustyöhön. Tämä yksikkö täydentäisi omalta osaltaan eteläisen Suomen energian tarvetta lähivuosisikymmenien aikana.

Arvoisa puhemies! Hallitus on selonteossaan käsitellyt varsin laajasti myös energiaverotusta ja energian säästöä. Päällimmäiseksi ajatukseksi selonteon ensimmäisestä lukemisesta jäi sen ponnettomuuden ja hengettömyyden lisäksi myös verotuksen merkityksen ylikorostaminen. Tuntuu siltä, kuin hallitus olisi tuudittautunut vihreiden seireenilaulujen soituihin. On varsin eriskummallista ajattelua, että energian verotusta merkittävästi kiristämällä päästäisiin koko energiaongelmasta eroon. On tietysti luonnollista, että mikäli energiaa ryhdytään maassamme verratamaan olennaisesti nykyistä raskaammin, energian käyttö ainakin väliaikaisesti vähenee.

Tämä ei liene kuitenkaan kansantaloudellisesti järkevää, sillä se merkitsee myös kilpailukykyimme heikkenemistä ja jopa teollisuuden pakenevista muualle halvemman energian toivossa.

Myöskään suomalaiselle kuluttajalle ei energiaverotuksen merkittävästä kiristämisestä voi kovin hyvää seurata. Tästä lienee malliesimerkki polttonesteiden tämänhetkinen verotus ja siihen viime vuosina tehdyt nk. energiapoliittiset veronkorotukset. Kuluttajankin maksukyvyllä on josakin vaiheessa ylärajansa, ja uskonpa, ettei se enää ole kovin kaukana.

Energiaverotuksessa joudutaan luonnollisesti ottamaan huomioon entistä enemmän kansainvälinen kehitys. Mikäli Suomen tärkeimmissä kilpailijamaissa ja EU:n alueella siirrytään Rion ympäristösopimuksen johdosta nykyistä korkeampaan energian verottamiseen, on tämä mahdollista myös Suomessa. Meidän ei tule kuitenkaan toimia tässä asiassa pioneereina, sillä sen sisältämät riskit ovat liian suuret kilpailukykyimme kannalta. Lisäksi kuluttajien kukkaro on tällä hetkellä varsin ohut, ja siellä ei enää ole suuria mahdollisuuksia nykyistä kalliimpien energialaskujen maksamiseen. Tämän takia hallituksen tulisi hillitä energiaverotushaluaan ja tyytyä tarkailemaan tärkeimpiä kilpailijamaitamme tässä asiassa. Yhtiöpäiseen energian viherverottamiseen Suomessa ei tällä hetkellä ole varaa.

Lopuksi energian säästämisestä. Energian säästö on ilman muuta kaikkein luonnollisin ja kansantaloudellisesti järkevin keino varmistaa energian riittäminen maassamme. Lähinnä teollisuuslaitostemme koneistojen energian käytön tehostamisella ja kuluttajien säästötoimenpiteillä on mahdollista vähentää energian kulutusta nykytasostaan. Avainasemassa on mekaaninen puunjalostusteollisuus, joka käyttää merkittävän osan koko Suomen energiasta. Jos tuotekehittelyllä pystytään löytämään mainitsemilleni teollisuudenhaaroille nykyistä vähemmän energiaa käyttäviä tuotantomenetelmiä, voidaan hyvin helposti säästää energiaa merkittävässä määrin. Ei liene myöskään vähintään vaaraa siinä, että kotitalouksia opetetaan säästämään energiaa kaikessa mahdollisessa. Kokonaiskulutuksen kannalta on tietenkin häviävän pieni merkitys sillä, jos muutamia lampuja vaihdetaan pienempiin tai turhia valoja sammutellaan. Mutta toisaalta vanha sananlasku sopii tähänkin asiaan oikein hyvin: pienistä puroista se suuri virtakin kasvaa.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että hallitus on tällä hetkellä vaarallisen

neuvoton energia-asioissa. Hallituksen tärkeimmät keinot oletettavissa olevan energiavajeemme kannalta tuntuvat olevan energian säästäminen, verotuksen korottaminen ja jossakin määrin bioenergian käytön lisääminen. Hallitus ei riittäväällä ponnekkuudella ole tutkimassa ja edistämässä maakaasun hyväksikäytön lisäämistä, puun osuuden olennaista korottamista energian tuotannossa tai turpeen hyödyntämisen lisäämistä. Myöskään energian tuotantoon liittyvään tuotekehittelyyn ja tutkimustoimintaan ei riittäväällä vakavuudella panosteta niin henkisiä kuin taloudellisiakaan voimavaroja. SMP katsoo, että vaikka hallituksella onkin tällä hetkellä maitohappoja lihaksissaan ydinvoimalakilpajuoksen jäljiltä, tulisi pystyä jatkamaan kamppailua energiavajeemme poistamiseksi myös olemassa olevilla menetelmillä, tiedoilla ja lähteillä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Olosuhteista johtuen tällä kertaa en räkkääkään eduskuntaa puolta tuntia, hyvä jos viisi minuuttia.

Kuulun niinsanottuihin eduskunnan toisina ajatteleviin eli vähemmistöön, eli kannatan talousvaliokunnan mietintöön sisältyvää vastalausea. Olen lukenut mietinnöstä sekä enemmistön kannanoton että vähemmistön kannanoton, ja mitään syytä omien aikaisempien energiapoliittisten kannanottojen tarkistamiseen ei ole ilmennyt. (Ed. Aittoniemi: Kerrataan nyt vielä!) — Kerrataan vielä.

Vähemmistön eli vastalauseen loppuyhteen veto on mielestäni jopa kannatettava, ainakin se on järkevä, eli energiapolitiikka ei saa muodostua tuotannonalaksi, jonka toimintamahdollisuudet ovat valtion taloudellisen tuen varassa. Energiapolitiikan täytyy olla tukena muulle tuotannolle. Tämä oli siis vähemmistön kannanoton yhteenveto.

Kaikki hallituksen varsinaisessa selonteossa ilmaistut energiapoliittiset tavoitteet ovat hyviä, erinomaisia ja sen vuoksi toki kannatettavia. Näitä ovat energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus, hyväksyttävyyys ympäristön kannalta sekä energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso. Kysymys onkin siitä, päästäänpö näihin erinomaisiin tavoitteisiin hallituksen esittämin keinoin. On totta, ettei energiasta Suomessa sinänsä ole puutetta. Met-

sässä on puuta ja suolla turvetta; siitä vain energiaa tuottamaan. Kotimaisen energiatuotannon tehostaminen on ilman muuta erinomainen ja hyvä asia ja sitä pitää jatkaa. Mutta veronmaksajana voi tietenkin kysyä, kuinka paljon tämän tuotannon on syytä maksaa veronmaksajille, kuinka paljon siihen on pantava valtion tukea vai olisiko senkin oltava kannattavaa.

Puulla, turpeella ja bioenergialla ei kuitenkaan käsittääkseni ratkaista energiapolitiikan tämän hetken kiperintä kysymystä eli lisääntyvää sähkön tarvetta. Sähkön tarve on kasvanut lamasta huolimatta. Se on kasvanut siitä huolimatta, että Suomessa toki säästetään, on yritetty säästää ja edelleenkin säästetään. Teollisuus on ottanut käyttöön uusia tekniikkoja, mutta kuinka pitkälle voidaan sähkön säästäminen pistää kotitalouksien niskoille? Se edellyttää hyvin massiivista laitteiden uusimista sähköä ja energiaa säästäviksi, ja tämä on kallis investointi etenkin näinä aikoina, jolloin kotitalouksilla ei muutenkaan ole riittävästi rahaa kulutukseen. Kotitaloudet pystyvät säästämään, jos pistävät sähkövempaimensa kiinni, hiuskuivurinsa koteloon. Tällaista säästämistä tuskin eduskunnan kannattaa erityisemmin toivoa.

Mielestäni hallitus pistää päänsä pensaaseen energiapolitiittisessa selonteossa. Se ei selkeästi sano, millä tavoin lisääntyvä sähkön tarve aiotaan tyydyttää. Kuten edellä sanoin, sitä ei voida tyydyttää pelkästään säästämällä. Meillä on jo toteutettu monia sellaisia säästötoimia, joita muualla Euroopassa, EU-maissa vasta suunnitellaan. Teollisuudessa taas kokonaisenergiaa eli kokonaisenergian kulutusta säästetään tehokkaimmin siirtymällä käyttämään sähköä, eli uudet tuotantoteknologiat ja uudet tuotteet, joita me kipeästi tarvitsemme, lisäävät sähkön kysyntää.

Kun eduskunta on pariin kertaan salissa sanonut "ei" ydinvoimalle, kiistaton tosiasia on, että maahamme on tämän jälkeen pakko rakentaa muutama hiilivoimala jauhamaan sähköä. Tähän nimittäin ei eduskunnan lupaa tarvitse kysellä. Tällainen politiikka on käsittääkseni täysin vastoin niitä kansainvälisiä sopimuksia, joihin Suomi on pyhästi sitoutunut.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja Louekoski toi puheessaan selkeästi esiin sen, mistä oikein on kysymys. Suomi ei pysty toteuttamaan Rion ilmastositomusta hiilidioksidipäästöjen osalta. Tämä on jäänyt ja jää ratkaisemattomaksi kysymykseksi. Toisin sanoen hallituksen valitsemat keinot ovat ristiriidassa tavoitteiden kanssa. (Ed.

Tiuri: Eduskunta on valinnut!) — Eduskuntakin on ne valinnut, kyllä. Ed. Tiuri on tässä suhteessa aivan oikeassa.

Hallituksen pyrkimys lisätä bioenergian käyttöä on totta kai erinomainen asia. Näin lisätään kotimaisen energian osuutta ja vähennetään myös hiilidioksidipäästöjä. Ohjelman toteuttaminen ei kuitenkaan pysty korvaamaan muita tuotantomuotoja sähkön kysynnän tyydyttämisessä. Lisäksi se edellyttää huomattavaa valtion eli veronmaksajien panosta. Vaikka valtion tukea tarvitaan, ei mitään tuotantomuotoa saa perustaa yksinomaan massiivisen valtion tuen väraan.

Energiapolitiikka ei ole itseisarvo, vaan sen täytyy olla tukena muulle tuotannolle. Siksi ei ole järkevää Suomessa ryhtyä verottamaan energiaa Oecd-maita tiukemmin, kuten täälläkin on jo esitetty. Energiaverojen tarkoituksena käsittääkseni tulee olla se, että niiden avulla vähennetään hiilidioksidipäästöjä fossiilisia polttoaineita verottamalla. Siksi energiavero tulisi määrätä polttoaineen hiilisisällön perusteella. Vaikka hiilidioksidipäästöjä energiayksikköä kohti tuleekin eniten turpeesta, kuten talousvaliokunnan vähemmistön mielipiteestä käy ilmi, on hyvä, että siinä todetaan, että nimenomaan turpeen alhaisempaa verotusta verrattuna kivihiiileen voidaan perustella kotimaisuudella. Tässä suhteessa voidaan verotuksen linjakkuudessa tehdä poikkeus.

Rouva puhemies! Suomi on ajautumassa energiapolitiittiseen umpikujaan. Kotimaisella energialla ei lisääntyvää sähkön tarvetta voida tyydyttää. Säästöjä ei pystytäkään enää tekemään niin, että sähkön kulutus pysähtyisi, ellei haluta, että sähköä kuluttava teollisuus siirtyisi muille maille. Jos haluamme teollisuuden pyörien pyörivän, on oltava sähköä. Kun ydinvoimalaa ei saa rakentaa, on rakennettava kivihiiivoimaloita. Samalla voidaan heittää romukoppaan Rion ilmastositomus, jonka eduskunta on hyväksynyt. Suomi ei pysty täyttämään kansainvälisillä alueilla antamia suuria lupauksia.

Rouva puhemies! Vielä lopuksi yhdestä asiasta. Tällä hetkellä Suomi tuottaa puolet energias- ta ydinvoimalla ja vesivoimalla, joista ei tule päästöjä. Tätä osuutta ei pystytäkään kasvattamaan eduskunnan nimenomaisten päätösten takia. Kielteisen ydinvoimalapäätöksen lisäksi on olemassa koskiensuojelulaki, joka kieltää paitsi rakentamattomien myös rakennettujen jokien lisärakentamisen. Käsittääkseni on kansantaloudellista tuhlautaa se, ettei rakennetun, valjastetun lijoen alajuoksun voimaloihin voida asentaa lisä-

turbiineja koskiensuojelulain takia. Ei voida asentaa siksi, että se edellyttäisi ns. minialtaan rakentamista. Ei voida rakentaa allasta, vaikka se tekisi Pudasjärvelle luvatus turvevoimalan jotenkuten kannattavaksi. Tosiasiaksi jää, ettei Pudasjärven turvevoimalalle saada näillä reunaehdoilla rakentajaa. Eduskunnan pyhä ponsi kahdeksan vuotta sitten ei koskaan toteudu. Vai toteutuuko, ministeri Kääriäinen? Toivon, että puheenvuorossanne selvitätte, milloin Pudasjärven turvevoimalan työt käynnistyvät.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäinen: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on antanut melko lyhyen ajan sisällä kaksi energiapolitiittista selontekoa eduskunnalle. Puheenjohtaja ed. Louekoski laski niitä enemmänkin olevan. Niitä on niin suuri määrä, että huonompimuistinen on jo unohtanut ne. Nyt käytävä keskustelu koskee siis viimeisintä, viime vuoden marraskuussa annettua selontekoa. Tämä linjaushan oli erityisesti hallituksen vastaus, sanotaan vastausyritys, niin kuin jokainen puheenvuoro on aina yritys parhaimmillaankin, siihen, miten energiatalous voidaan järjestää, kun eduskunta kumosi kaikkien muistamalla tavalla periaatepäätöksen uuden ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta.

Selonteot ovat tarjonneet oivan mahdollisuuden käydä Suomen energiapolitiikasta laajaa keskustelua eduskunnassa ja koko yhteiskunnassa. Vaikka uusia eväitä ei ole kyetty lyömään sittenkään pöytään, tämä keskustelu on kokonaisuudessaan erittäin hyödyllistä pohtimista. Sitä paitsi rohkenen sanoa, että lukuun ottamatta sähkön tuotannon kapasiteettiratkaisuja, siis ydinvoiman hyväksyttävyyttä ennen muuta, kuitenkin energiapolitiikan suuresta linjasta vallitsee sittenkin aika laaja yhteisymmärrys, jos otetaan välttämätön propagandakuuhu kustakin puheenvuorosta pois.

Energiapolitiikan keskustelua aina tahtoo vaijata tietty malttamattomuus, se, että muutosten pitäisi tapahtua käden käänteessä. Energiapolitiikassa ne eivät ainakaan tule tapahtumaan, oli maassa mikä hallinto hyvänsä, kovin nopeasti, vaan kysymys on parhaimmillaankin aika hitaista muutoksista. Olennaista on se, että niitä muutoksia saadaan aikaan, että niitä pyritään kiirehdimään ja kiirehditään, mutta tuloksia ei voi odottaa puolen vuoden eikä oikein vuodenkaan tähtäyksellä vaan enintään viiden tai kymmenen vuoden tähtäyksellä käytännön elämässä.

Energian kokonaiskulutus pysyi parin vuoden ajan lähes samana, runsaassa 30 miljoonassa öljy-

tytönnissä vuotta kohti. Kulutuksen jatkuva kasvu pysähtyi, mutta varsinaisesti energian kokonaiskulutus laski vain vuonna 1991 noin parin prosentin verran edellisvuodesta. Sen jälkeen se lähti taas kasvuun, ja viime vuonna energian kokonaiskulutus oli jo pari prosenttia suurempi kuin edellisvuonna.

Kuten kaikki tiedämme tosiasiat, sähkön käyttö ei missään vaiheessa laskenut, vaan vuosina 91 ja 92 se pysyi samalla tasolla ja jatkoi taas kasvuansa viime vuonna. Sähkön käyttö viime vuonna oli noin 66 terawattituntia ja lisäystä edellisvuoteen oli noin 4 prosenttia. Teollisuuden sähkön kulutus puolestaan nousi peräti 7 prosenttia, ja metsäteollisuudessa kasvu oli vieläkin enemmän, lähes 9 prosenttia. Palveluissa ja kotitalouksissa sähkön käyttö jatkui viime vuonna suunnilleen edellisvuosien tasoisena. Romahdusmainen alamäki talonrakentamisessa tosin hillitsi kotitaloussähkön kulutuksen kasvuvauhtia, mutta tämäkin sähkön kulutus kasvoi viime vuonna noin 1 prosentin verran.

Niin sanottu lama, joka alkaa olla mennyttä elämää, toi jonkin verran miettimisaikaa niin sanotuille perusvoimaratkaisuille — tämä sanahan on jossain määrin jopa pannassa, mutta käytetään sitä nyt kuitenkin — mutta me olemme lähestymässä tilannetta, jossa on otettava kantaa energiatalouden ratkaisujen sisältöön. Laitosratkaisusta riippuen painopiste on enenevästi siirtymässä markkinoille, siis toimijoiden päätettäväksi. Ilman muutahan yhteiskunta ja valtiovalta voi omilla ratkaisuillaan luoda edellytyksiä tiettyjen energiaratkaisujen syntymiselle, mutta toimijan asemassa valtiovalta ei nyt ole perusvoimaratkaisua ajatellen.

Sähkön kulutuksen toteutunut ja tälle vuodelle nähtävissä oleva kasvu ovat johtamassa tilanteeseen, jossa sähkön kulutustaso olisi jo lähiaikoina merkittävästikin korkeampi, kuin mihin selonteon taustalaskelmissa pitkän aikavälin arvioksi varauduttiin. Siis KTM:n arvio onkin ollut alakanttiin suhteessa sähkön kulutuksen kasvutapahtumaan. Tästä ed. Louekoski esittelypuheenvuorossaan teki mielestäni totuudenmukaisesti selkoa. Julkisuudessa ja keskustelussa usein esiintynyt huoli ylikapasiteetista on tämän vuoden loppupuolella vaihtumassa huoleksi kapasiteetin riittävyydestä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on vienyt selonteossaan lupaamia toimia ripeästi eteenpäin. Totta kai pitää aikataulu koko ajan ottaa huomioon. Hallituksen toimet kohdistuvat viiteen pääalueeseen, jotka ovat, niin ymmärrän, yhteis-

sesti hyväksyttyjä energiapolitiikan perustavoitteita, täälläkin monta kertaa siteerattuja perustavoitteita: energian saannin varmuus ja turvallisuus, taloudellisuus, hyväksyttävyys ympäristön kannalta sekä energian alan osaamisen, tietotaidon, teknologian korkean tason edelleenkin nostaminen. Hallitushan on valinnut keinovalikoidmakseen ympäristöperusteisen energiaverotuksen, energian säästön edistämisen, energiateknologian nostamisen ja kehittämisen, bioenergian, yleensä kotimaisen energian todella voimakkaan lisäämisen ja myös energiemarkkinoiden toimivuuden edistämisen. Käyn nämä toimet tapahtuneiden tekojen perusteella lyhyesti läpi.

Tämän vuoden budjetin yhteydessä eduskunta hyväksyi selonteon periaatteiden mukaisen energiaverotuksen, niin kuin muistamme, ennen joulua. Nyt valituilla periaatteilla hallitus on luvannut edetä johdonmukaisesti tietysti ottamalla tarpeellisessa määrin huomioon kansainvälisen kilpailukykyimme asettamat rajat. Tämä ei tarkoita sitä, että meidän pitäisi ikään kuin vetäytyä keskiarvoiseksi, vaan kyllä meidän täytyy olla joka tapauksessa eturiuhdoilla mutta myös realistisi siinä, että me emme kuitenkaan tuhlaa tälläkään tavalla kilpailukykyämme.

Niin kuin muistissa on, veroratkaisuilla on suosittu selkeästi uudistuvia, kotimaisia energiavaroja suhteessa fossiilisiin tuontipolttoaineisiin. Toivottavaa on, että tämä verolinja jatkuu trendinä, kuten hallituskin omalta puoleltaan esityksessään perusteli, sillä verotuksen täytyy olla mahdollisimman ennustettavaa ja pitkäjänteistä, jotta se ohjaisi todellakin energiapolitiikkaa tässä maassa ja jotta se myös toimisi investoijien suuntaan mahdollisimman luotettavana perustana silloin, kun halutaan investointeja kotimaisen energian pohjalle.

Minä haluan muistuttaa kansainvälisestä kentästä puhuttaessa verotuksen osalta siitä, että Euroopan unioninkin puitteissa yritykset jopa koordinoita energiaverotusta ovat osoittautuneet aika tavalla vaikeiksi ja aikaa vieviksi ja arvioitten mukaan menee melkoinen aika, ennen kuin voidaan päästä yhtenäiseen ja yhdenmukaiseen energiaverotukseen. Tässäkään ei pidä itseään pettää, vaan Euroopan unioninkin puitteissa jokainen maa katsoo vain eteensä, vain itsensä eteen. Niin pitää Suomenkin tehdä, samalla kun me tietysti yritämme, jos olemme Euroopan unionissa joskus mukana, saada siellä järkevää energiapolitiikkaa aikaan. Yhdysvalloissahan energiaverotus ei ole mennyt oikein eteenpäin.

Toisekseen energiansäästöohjelmaa on toteutettu jo lähes parin vuoden ajan, siis tämän hallituksen aikana, ja useita toimenpidekokonaisuuksia on pantu käytännössä toteutukseen. Lupasimme selonteossa uusia säästöohjelman vuoteen 95 mennessä. Tämä valmistelutyö on jo hyvinkin pitkällä. Valmistelutyössä tähdätään siihen, että säästötavoitteita tiukennetaan ja selvitetään uusien energian säästötoimenpiteiden vaikuttavuutta ja erityyppisten säädösten ja normien käyttöönottomahdollisuuksia. Vielä valmistelutyön pohjana on ajatus vapaaehtoisuudesta ja porkkanoista, mutta jos eduskunta haluaa, että otamme kepin käyttöön ja ryhdytään rajoitusten tielle, se olisi nyt hyvä kuulla. Kyllä me sanoissa hyvin herkästi väitämme, että pitää olla tiukempi säästöissä, mutta kun vaaditaan siihen johtavia keinoja, siis kepin käyttöä, rajoituksia, silloin puheet vähenevät.

Toivon, että jos vaaditaan säästöissä todella pitkälle menevyyttä, oltaisiin valmiita myös käyttämään siihen riittävän rajuja, radikaaleja keinoja. Viime kerrallahan se ei onnistunut, vaan päädyttiin porkkanalinjaan kepin sijasta. (Ed. Tiuri: Paras kysyä ydinvoiman vastustajilta!)

Kolmantena keinovalikoimana energiastrategiassa ovat bioenergian käyttöön liittyvät ratkaisut. Hallitushan päätti noin kuukausi takaperin ohjelmasta bioenergian käytön edistämiseksi, ja sen ydinhän on tavoitteen osalta, että bioenergian käyttöä lisättäisiin nykyisestäään 1,5 miljoonaa öljytonnia vastaavalla määrällä kymmenen vuoden sisällä. Tämä määrä vastaa turpeen nykyistä kokonaiskäyttömäärää, siis tämä pelkkä lisäys vastaa turpeen nykyistä kokonaiskäyttömäärää. Tästä lisäyksestä puolet on puuta, toinen puoli on turvetta. Jos ja kun tämä lisäys viedään täytäntöön, minä pidän sitä melko radikaalina tavoitteenasetteluna. Puun osaltahan se tarkoittaa sitä, että tällä tavalla energiakäyttöön tulee lisää 8 miljoonaa kiintokuutiota puuta. Nämä luvut kertonevat, kuinka suuresta muutoksesta kymmenen vuoden sisällä on kysymys hallituksen tavoiteasettelun toteuttamiseksi.

Kerron teille, että tämä bio-ohjelma oli käytännössä jo valmis viime syksynä selonteon antamisen aikoihin, mutta se haluttiin siirtää hiukan tänneemmäksi, jotta se saisi ansaitsemansa huomion. Ei saanut!

Neljänneksi tulemme oikeastaan tärkeimpään asiaan ajatellen Suomen energiapolitiikkaa ja myös kotimaisia polttoaineita eli energiateknologiaan. Suomalaisen energiateknologian kehittämistä hallitus tukee todella vahvasti käynnistä-

mällä, rahoittamallakin ja ohjaamalla alan tutkimusohjelmia sekä kehitys- ja demonstraatiohankkeita uusien ratkaisujen saamiseksi kotimaahan sekä myös vientimarkkinoille. Suomi on osoittanut jo kyntensä, osoittanut kilpailukykyisyytensä energiateknologian alueella. Tapasin tänään erään kiinalaisen johtavan poliitikon, joka antoi ymmärtää, että suomalaisella energiateknologialla on paljon, paljon markkinoita, yllin kyllin ja enemmänkin mm. siinä maassa.

Olemme jo maailmalla lukuisilla vientituotteilla, joista useilla on vahva markkina-asema. Energiateknologian vienti on ollut jatkuvassa kasvussa 80-luvulta lähtien. Pari vuotta sitten sen arvioitiin olleen jo 4—5 miljardin markan suuruusluokkaa vuotta kohti, ja tämän päivän tilanne on se, että tämän viennin arvo jo ylittää ainakin öljylaskun, joittenkin arvioitten mukaan viennin arvo lähestyy jo energian tuonnin markkamääräistä arvoa. Tavoitteeksihan on pantu se, että vuosikymmenen lopulla energiateknologian viennin arvo ylittäisi tuontien energian laskun, jonka siis ennustetaan pysyvän 10 miljardin markan suuruusluokassa. Tässä on isosta asiasta nyt kysymys.

Hallitus on panostanut uuden energiateknologian eteenpäin viemiseksi hyvin kouriintuntuvalta tavalla muutamia suurehkoja koelaitoksia ja myös jakanut investointitukea pienemmille, usein bioenergiaa hyödyntäville laitoshankkeille. Hankkeissa kehitetään mm. paineistettuun kaasutukseen perustuva voimalaitosta. Tässä hallitus on osoittanut tukeansa Summan tehtaalle Vehkalahdella sekä Äänekoskelle toiseen voimalaitokseen. Edelleen hankkeessa kehitetään soodakattiloiden savukaasun puhdistusta, mekaanisen massan valmistuksen ja paperikoneen energiakäytön tehostamista ja kotimaisten energialähteiden tuotantoteknologioiden kehittämisestä. Näköpiirissä on nyt myös useita teollisuuden ja yhdyskuntien yhteisiä voimalaitoshankkeita, jotka hyödyntävät kotimaisia polttoaineita, kuten selonteossa aikanaan linjattiin. Energiaavustuksiin on tänä vuonna käytettävissä ainakin 300 miljoonaa markkaa, enemmän kuin koskaan ennen minään vuonna näihin tarkoituksiin. Näillä määrärahoilla sysätään liikkeelle kyllä runsaasti uutta ja uudenlaista toimintaa.

Viimein viidentenä keinovalikoimana viittaa energiamarkkinoiden uudelleen järjestämiseen. Hallitushan lupasi myös kehittää energiasektoria, energiamarkkinoita sääteleviä määräyksiä niin, että ne edistävät energiapolitiikan perustavoitteiden toteutumista.

Energiaministeriö on saamassa valmiiksi ehdotuksen sähkömarkkinaiksi. Tällä lailla lisätisiin kilpailua sähkön tuotannossa ja myynnissä ja toisaalta annettaisiin selkeät pelisäännöt monopolitoiminnoille eli sähköverkoille. Tätä suurta uudistusta on valmisteltu melko pitkän aikaa ja huolella, nimenomaan huolella. Jopa kaksikin lausuntokierrosta on käyty tämän lain valmistelun yhteydessä, jotta saataisiin tämän alan kentän tuntemukset ja mielipiteet, pelot ja toiveet mahdollisimman hyvin huomioon otetuiksi. Nyt esitys alkaa olla siinä kunnossa, että se vastaa kentän osin ristiriitaisiakin toiveita ja sen voi luottavaisin mielin panna myös eduskunnan kriittiseen tarkasteluun. Tarkoitus on, että se saataisiin tänne käsittelyyn varhain alkusyksystä.

Energiastrategian toimien yhteensovittamisessa ja keskinäisessä mitoituksessa hyvin tärkeä reunaehto on ollut se, miten Suomi pystyy saavuttamaan ympäristöpoliittiset tavoitteensa. Tärkeimmät tehtävät tällä vuosikymmenellä energiapolitiikan ympäristövaikutusten vähentämisessä ovat erilaisten päästöjen vähentäminen. Rikkidioksidin osaltahan olemme jo saavuttaneet lähes tavoitteemme. Lisäohjelmalla, joka on valtioneuvoston käsittelyssä, pääsemme lopulliseen tavoitteeseen — sana tuntuu vähän liian kovalta.

Typen oksidien osalta on vielä kehitettävä tekniikkaa ja sen jälkeen tehtävä voimalaitoksiin energian hintaankin jonkin verran vaikuttavia muutosinvestointeja. Mutta varsinainen vaikea tehtävä on, kuten täällä on tuotu jo keskustelussa esille, hiilidioksidipäästömäärämme jatkuvan kasvun pysäyttäminen vuoteen 2000 mennessä.

Selonteon toimet ovat kaikki sellaisia, että niillä voidaan myös vaikuttaa hiilidioksidipäästöjemme määrään. Kuten selonteossa on todettu, hiilidioksidipäästöjemme lisääntyvät vielä määrällisesti jonkin aikaa. Suomessa metsävaramme ja niiden kasvu antavat kuitenkin ilmastopolitiikallamme tarvittavaa liikkumavaraa. Ne sallivat myös lisääntyvän bioenergian käytön, jonka merkitys uuden tekniikan ratkaisuilla hiilidioksiditavoitteenkin osalta korostuu. Suomi ratifioidessaan Rion ilmastopöytäkirjan onkin lähtenyt tavoitteesta vakiinnuttaa hiilidioksidipäästöjemme nettomäärä vuoteen 2000 mennessä. Lisääntyvä biomassa määrää metsissämme imee itseensä osan hiilidioksidipäästöistämme.

Arvoisa puhemies! Hallitus on kirjannut selontekoon kannanottonsa, siis jo viime syksynä, siitä, että Suomen tulee itse huolehtia kaikista

täällä syntyvistä ydinjätteistä. Se oli siis selonteon kannanotto viime syksynä. Tärkein motiivi kannanotolle on se, että vain näin voimme varmistaa, että jätteet käsitellään, loppusijoitetaan omien korkeiden turvallisuus- ja ympäristönsuojeluvaatimustemme mukaisesti.

Mielestäni Suomella on erinomaiset edellytykset huolehtia ydinjätteistään omin voimin. Eikä se ole mikään kuuma peruna. Selvitykset osoittavat, että kallioperästämmme on mahdollista löytää useita sopivia paikkoja myös korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoittamiselle. Tavoitteellisella ja pitkäjänteisellä tutkimustoiminnalla Suomeen on myös luotu korkeatasoinen tekninen ja tieteellinen asiantuntemus.

Vaikka hallituksen kanta siis viime syksynä selontekoon kirjattuna olikin periaatteellinen kannanotto eikä siksi edellyttänyt välittömästi puuttumista ydinvoimayhtiöidemme voimassa olevien sopimusten toimeenpanoon, niiden lopettamiseen, niin energiaministeriö on selvittänyt menneen talven aikana, mitä lainsäädännön ja hallintopäätösten muutoksia tarvitaan, jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin, siis että Suomi huolehtii itse omista ydinjätteistään omalla maaperällä. Kuten tunnettua, käytännössä muutos koskee vain Imatran Voima Oy:tä, jolla on sopimuksensa Loviisan voimalaitoksen käytetyn polttoaineen palauttamisesta Venäjälle.

Selvitystyön tuloksena syntynyt mietintö on pyynnöstäni jaettu tätä keskusteluakin varten kaikille eduskunnan jäsenille. Se vihko on tulossa ainakin tähän taloon jokaiselle teist ja meistä. Tässä mietinnössä on arvioitu perusteellisesti uuden toimintapolitiikan vaikutuksia ydin- ja säteilyturvallisuuden ja taloudellisten seikkojen kannalta. Hallituksen tarkoitus on antaa jo alkusyksystä ydinenergiain muuttamista tarkoittava esitys siten, että tavoite, josta vallitsee laaja yksimielisyys täälläkin ilmeisesti, toteutuu. Näin tämä eduskunta ehtisi esityksen käsitellä toivotavasti syksyn kuluessa ja ennen eduskuntavaaleja.

Hallituksen tiedossa ei ole olemassa mitään sellaista ajankohtaista, tulista, pakottavaa tarvetta lopettaa Loviisan polttoaineen palautuskuljetuksia välittömästi ja näin ehkä aiheuttaa tarpeettomia hankaluuksia. Mielestäni kohtuullinen ratkaisu on sallia Loviisankin laitoksen osalta nykykäytännön jatkuminen siihen, mutta vain siihen saakka, kunnes molemmille laitoksiköille erikseen tehtyjen palautussopimusten nykyinen viisivuotiskakso päättyy. Se jaksohan

päättyy suhteellisen nopeasti. Aikarajat ovat Loviisa 1:n osalta kesäkuu 1996 ja Loviisa 2:n osalta lokakuu 1996.

Lainvalmistelutyö ottaa oman aikansa, sekään ei tapahdu käden käänteessä, vaan se pitää tehdä huolella. Se työ tapahtuu jaetun selvityksen johtopäätösoosan mukaisella tavalla, ja kuten kerroin, eduskunta pääsee päättämään asian.

Arvoisa puhemies! Pyrkinessämme energia politiikkassamme hyödyntämään kotimaiset erityispiirteemme on hyvä muistaa, että tulevaisuus on entistä enemmän kansainvälinen myös tällä alueella. Sehän ilmenee mahdollisen EU-jäsenyytemme tuomina mahdollisuuksia hyödyntää uusia tiedonvaihtoa ja rahoitustukia erityisesti tutkimus- ja demonstraatiotoimintaan EU:n ohjelmissa, jos olisimme siellä jäseniä. Mutta se ilmenee myös julkisen tuen ehtojen tiukentumisena. Se voi olla myös puoleltamme aktiivista eli siis ratkaisujen tarjoamista, ratkaisuihin vaikuttamista kansainvälisillä vientimarkkinoilla. Me joudumme entistä enemmän ottamaan huomioon myös Suomen ulkopuolella tehtävät ratkaisut. Tässä kansainvälistyvissä tulevaisuudessa voimme parhaiten hyödyntää vahvat osaamisemme, jos me yhdessä näemme hyvin toimivan energia- ja kansantalouden toisiaan vahvistavan merkityksen.

Energia politiikassa on tapahtunut viime vuosina monia ehkä värikkäitäkin käänteitä. Niiden merkitystä ei kuitenkaan pitkässä juoksussa kannata liioitella. Tosiasia nimittäin on, että Suomen energiahuolto on teknologialtaan, taloudellisesti tehokkuudessaan ja vähentyvine ympäristökuormituksineen kansainvälistä huippua.

Energian kohtuuhintainen saatavuus on kyettävä turvaamaan kaikissa oloissa. Energiaa tulee riittämään, siitä ei mitään pelkoa ole. Energiaa riittää, mutta ongelmaksi aina asettuu sekä hinta että energian käytön suhde ympäristöön. Tavoitteemme pitää olla, että energian hinta on kohtuullinen ja että sitä on kaikissa oloissa saatavissa.

Tämän rinnalla haluan lopuksi korostaa kolmea linjaa lyhyesti:

1) On tavoiteltava vieläkin rohkeammin kuin tähän mennessä kotimaisten energialähteiden käytön kasvattamista.

2) On oltava yhtä rohkean radikaali energiaa säästävien ratkaisujen kehittämisessä, sillä reunaehdolla omasta mielestäni, että kannattaa koko ajan rakentaa vapaaehtoisuuteen ja kehitettyyn teknologiaan mieluummin kuin keppipolitiikkaan.

3) Korostan todella sitä, että kehitämme energiateknologiasta kaiken muun hyvän ohella, miten se vaikuttaa yhteiskuntaamme, kerta kaikkiaan Suomelle uuden vientivaltin. (Ed. Laine: Pudasjärvi unohtui!)

Arvoisa puhemies! Unohtin vastata yhteen kysymykseen, jonka ed. Ukkola teki kysyen Pudasjärven kohtaloa. Se hanke upposi viime syksynä syistä, joita ei tarvitse tässä ryhtyä kertomaan nimenomaan sen vuoksi, että Pohjolan Voima Oy rakentajana vetäytyi silloin hankkeesta kokonaan pois. Jatkoa tulee vain sillä ehdolla, että Pohjolan Voima Oy investoijana uudelleen kiinnostuu hankkeesta eli on siis uudelleen halukas ryhtymään aika merkittävään investointiin.

Yhdyn siinä ed. Ukkolan arvioon, että jos olisi mahdollista tehdä koskiensuojelulakiin hänenkin tarkoittamansa muutos, silloin ilman muuta Pudasjärven hanke olisi erittäin kannattava energiapoliittinen investointi. Tällä en tarkoita, että painostan tai ajan itse kyseisen lain muuttamista, koska ymmärrän, että ainakaan tämä eduskunta ei tule sitä miksiäkään muuttamaan.

Kerron teille, että investoijan, kunnan sekä energiaministeriön kesken on kuitenkin käyty viimeisyksisen takaiskun ja masennuksen voittamisen jälkeen, joka liittyy Pudasjärven hankkeeseen, uudelleen keskusteluja, enkä pitäisi mahdolltomana sitä, jos Pohjolan Voima Oy lähtee liikkeelle, että voitaisiin tehdä myönteinen ratkaisu vielä tänä vuonna. Ehtona pitää olla tietenkin, että Pohjolan Voima Oy:tä hanke todella voimakkaasti kiinnostaa ja että se itse näkee hankkeen omalta kannaltaan eteenpäin viemisen arvoiseksi. Energiaministeriön kanta on, että vaikka hanke ei olekaan kannattavimmasta päästä tiettyjen syiden vuoksi, niin tällä hankkeella on kyllä melko laajoja yhteiskunnallisia myönteisiä vaikutuksia sillä Pohjois-Pohjanmaan kullalla. Näillä perusteilla olisi myös perusteltua tätä turvevoimalaa viedä eteenpäin, vaikka sen kannattavuus ei olekaan niin hyvä kuin pyritään sanomaan, että sen pitäisi olla.

Ed. Ala-Nissilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen rikkipäästöjen väheneminen, johon ministeri Kääriäinen viittasi, on hyvä esimerkki siitä, että aluksi mahdolltomaltakin tuntu tehtävä voidaan toteuttaa, jos niin halutaan.

Meillä on energiapoliitikassamme edessämme monia muita, vielä haastavampia tehtäviä kuten hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Olen sitä mieltä, että nekin voidaan toteuttaa, jos vain niin halutaan ja ryhdytään sen edellyttämiin päättäviin poliittisiin toimiin.

Haluan korostaa sitä, mitä ministeri Kääriäinen totesi Suomen energiateknologian vientimahdollisuuksista. Haluan siihen lisätä, että me vihreät olemme usein todenneet, että tapa tukea tätä kehitysmahdollisuutta Suomessa on kannustaa sellaisen energiateknologian kehittämistä, joka on vientikelpoista, ekologisesti hyväksyttävää, kannustaa sitä kehittämällä suomalaisia energiaverotusta nopeammassakin tahdissa kuin kilpailijamaissa ja luomalla tällä järjestelmällä sekä keppi että porkkana, jotka luovat tämän tyyppiselle teknologialle markkinat kotimaassa ja tukevat sen kehittämistä myös vientiä varten.

Muuten olen sitä mieltä, että hallituksen energiaselonteossa esitetään lähinnä hurskaita toiveita. Eduskunta viime syksynä hylätessään ydinvoimalan rakentamispäätöksen esitti monia asioita, joista se edellytti konkreettisia toimia. Ainoa konkreettinen toimi, minkä hallitus toistaiseksi on kiistatta tehnyt, on tämän selonteon antaminen. Mutta kaipaisin jämerämpää otetta myös varsinaisten energiapoliittisten toimien suorittamisessa.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan oikeastaan siitä, mihin ed. Hassi lopetti: Ongelma on nimenomaan se, että konkretia puuttuu ihan täydellisesti. Neuvotteluja, seurusteluja ja keskusteluja on piisannut tämän hallituksen ajan. Koko ajan sieltä tulee aina uutta ja uutta selontekoa, mietintöä, mutta pitäisi alkaa tekoja löytyä pikkuisen nopeammalla aikataululla.

Ihan teknisluontoinen kysymys: Miten allas parantaa sen turvevoimalan kannattavuutta? Se ei ole minulle täysin selvää.

Ministerin näkemys olisi mielenkiintoista kuulla perusvoimasta kaikkiaan, kun puheen takaa kuului, kun toitte esille lukuisan määrän hankkeita, mutta niistä yksikään ei ole perusvoimaa. Mikä on perusvoimaa? Onko se 1 000 megawattia, 1 500 megawattia, 500 megawattia vai mikä se on? Voiko se olla esimerkiksi 100 megawattia eli hajautettua energiamuotoa?

Koskiensuojelulista kysyn ministerin näkemystä siitä, onko perusteltua, että otetaan jokin pikkuinen osa irti koskiensuojelulaista. Eikö sil-

loin perusteellisempaa käsittelyä varten pitäisi tuoda koko koskiensuojelulaki eduskuntaan ja katsoa sen sisältö vesistö rakentamisen kannalta, mitä siellä on tehtävissä, eikä yrittää uittaa pientä osaa kerrallaan ja yhtä osaa erikseen siitä? Jonkinlaista eteenpäinmenoa odottaisi näiden ehkä vuosia, osin kymmeniä vuosia esillä olleitten hankkeitten osalta. Tekoja pitäisi alkaa tapahtua.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vähän samaan tapaan kuin edeltävätkin puheenvuorojen käyttäjät: Kovin löyhän luonteista on tämä puhe, mitä hallitus suoltaa. Onhan selvää, että me kaikki voimme yhtyä siihen, että uutta teknologiaa tarvitaan ja sitä pitää viedä, että pitää säästää. Eikä kai kotimaisen käyttöökään nyt aivan myrkyä meille kaikille ole, ellei siihen sitten sisälly sitä, minkä olemme jo esimakuna saaneet nähdä ja kokea ja maistella, että aina kun puhutaan kotimaisesta energiasta, se merkitsee massiivista valtion tukea, sen kaltaista menoautomaattia, josta Suomen kansa on jo riittävästi saanut kärsiä maatalouden yhteydessä.

Mitä muuten tulee selontekoon kaikessa ko-meudessaan, sen käytännön linjaukset ovat aivan selkeässä ristiriidassa niihin tavoitteisiin nähden, mitä tässä kuitenkin on asetettu. Sieltä nostaisin tietenkin ylivoimaisesti tärkeimpänä ja isoimpana ja kansainvälisesti kattavimpana Rion sopimuksen. Sitä ei kerta kaikkiaan näillä opeilla voida toteuttaa tahi noudattaa.

En myöskään ole oikein tästä yleisestä puheen paljoudesta päässyt jyvälle painopisteitten olemassaolosta sillä tavalla, että kyllähän me kaikki sen tiedämme, että jos energian lisätarve jossakin on, se on nimenomaan sähkössä, ja sen suhteen hallitus näyttää täydellisen voimattomalta. Nimenomaan sähkön kulutus on kasvanut parissa vuodessa kymmenkunta prosenttia siitä huolimatta, että on syvä lama. Me voimme vain kuvitella, miten tästä eteenpäin mennään, jos ne nousun merkit ovat olemassa, joista ministeri tuntui puhuvan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle toteaisiin vielä, että hallitus ilmeisesti joutuu tottelemaan eduskuntaa, ja kyllä minä ymmärrän, ettei mitään järkevää energiapolitiikkaa näillä ehdoilla voi saada aikaan. Tässä kuitenkin ihmettyttää, että kauppa- ja teollisuusministeri on innostunut energiaverotuksesta. Sehän nostaa aika mahdollottomasti ener-

gian hintaa Suomessa, eikä se kuitenkaan päästöjä erikoisesti vähennä. Ympäristötaloustoimikunnan laskelmien mukaan tulisi vain 8 prosentin vähennys hiilidioksidipäästöissä vuoteen 2005 mennessä tällä suurella verolla, kun taas, jos sähkö tehdään kivihiilellä, se kasvaa 40 prosenttia. Tämä 8 prosenttia ei merkitse mitään sen 40 prosentin kasvun rinnalla. Kuitenkin se vaatisi valtavaa energian hinnan nousua, joka häiritsee teollisuutta ja ilmeisesti myös nostaa lämmityskustannuksia kaupungeissa.

Toinen asia, mikä minua hämmästyttää, on se, että bioenergiaohjelmaa kehutaan. Minusta se on täydellinen kupla. Ainoa, mitä hyvää sillä saadaan aikaan, on 0,3 miljoonaa öljykvivalentitonnia metsähaketta lisäkäyttöön. Se vastaa vain noin 1 miljoonan tonnin hiilidioksidipäästön vähenemistä. Kaikki muu siinä bioenergiaohjelmassa on turvetta paitsi se puu, jonka metsäteollisuus lisää luonnostaan. Se tulee ilman ohjelmaa. Pudasjärven voimala taas kuulostaa siltä, että veronmaksajat siinä ovat hätää kärsimässä.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kääriäinen lupasi, että eduskunnalle tulee esitys, jonka mukaan Suomi ei enää vie ydinjätteitä Venäjälle. Tämä on erittäin tarpeellinen lupaus, josta on jo ulkomailla-kin meitä muistutettu sen jälkeen, kun hallituksen selonteossa annettiin alustavia lupauksia tästä asiasta.

Ministeri sanoi, että meillä ei ole tulista tarvetta lopettaa kuitenkaan ydinjätteiden vientiä, ennen kuin voimassa olevat sopimukset päättyvät. Nehän päättyvät kesäkuussa 96 Loviisan ensimmäisen reaktoriyksikön osalta ja lokakuussa 96 toisen reaktoriyksikön osalta. Minusta kuitenkin on aikamoisen tulinen tarve lopettaa vienti heti sen takia, että Venäjän parlamentissa on viime viikolla käyty keskustelua asiasta ja myös ympäristöministeri parlamentin ohella on pitänyt erittäin kyseenalaisena sitä, että Suomi vie sinne jätteitään. Oletan, että Venäjän puolelta voisi olla suurempiakin haluja muuttaa voimassa olevia sopimuksia.

Kysyn ministeri Kääriäiseltä: Eikö olisi viisasta neuvotella Venäjän poliittisten päättäjien kanssa tästä tilanteesta, jotta sen lisäksi, että Suomi muuttaa omaa lainsäädäntöään, voitaisiin muuttaa myös ne sopimukset ja lopettaa vienti heti, koska kyllä Imatran Voima varmasti ehtii vielä aika monta kuormaa viedä sinne näiden sopimusten voimassa ollessa?

Haluaisin liittää tähän kysymyksen ydinjätteen tuontikiellosta. Mielestäni ne ovat saman asian kaksi puolta. On aivan loogista, että jokainen maa pyrkii vastaamaan omista jätteistään. Minusta on todennäköistä, että Loviisan jätteet tullaan tulevaisuudessa hautaamaan Olkiluodon ydinvoimalan alueelle, kuten myös Olkiluodon omat jätteet, sen takia että poliittinen vastus ydinvoimalapaikkakunnalla on kuitenkin pienempi kuin monella muulla paikkakunnalla. Tästä on kansainvälisiä esimerkkejä. Pidän tätä aivan tyydyttävänä ratkaisuna, jos kalliohautausmenetelmää kehitetään.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Kääriäisen puheessa oli hyvät linjaukset tulevaisuuden energiapolitiikan osalta, varsinkin rohkea linjaus kotimaisen energian hyödyntämisestä. Olen eri mieltä siitä, että meillä on konkreettisia hankkeita tässä suhteessa nyt putkessa ja tuloksia tulee.

Olisin yhtä konkreettista hanketta tiedustellut vielä tarkemmin, kun en ollut tilaisuudessa kuulla kokonaan ministeri Kääriäisen puhetta. Monissa EU-maissaahan pellolta saatava puhdas energia, siihen liittyvät hankkeet etenevät varsinkin rypsipohjaisen biodieselöljyn osalta. Uskon, että mahdollinen EU-jäsenyys antaisi Suomessaakin mahdollisuuksia edetä. Kuitenkaan kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa toimineen työryhmän linjaukset eivät ole oikein lupaavia. Mehän voisimme veroratkaisuja ja kesannointipeltoja hyväksikäyttää ja mielestäni tässä aika rohkeasti edetä eri puolilla Suomea. Varsinkin Lounais-Suomessa olisi hyvät valmiudet sekä etanolituoannon että biodieselituotannon osalta olemassa. Mielelläni vielä kuulisin ministerin oman käsityksen aikataulusta, milloin voitaisiin pellolta saatavan puhtaan kotimaisen energian hyödyntämisessä päästä konkretiaan.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kääriäinen esitti kolme keuhasta tavoitetta Suomen energialinjauksiksi.

Säästämisestä mm. on jo muissa puheenvuoroissa sanottu, että yleisellä tasolla tätä on kyllä kuultu, konkretiaa odotellaan.

Kotimaisten energialähteiden edelleen kehittäminen ja energiateknologian kehittäminen on tietysti tärkeää, mutta konkretiassa, esimerkiksi sellunkeittossa energian saantoa lisäävää mustaliipeen kaasuttamisprojekti on keskeytetty. 5 miljoonan rahasummaa siihen ei ole löytynyt. Miten on sitten Veitsiluodon Pohjois-Suomen tehtai-

den osalta, kehitetäänkö siellä lämmön ja sähkön tuotantoa? Nämä ovat mielestäni niitä järkeviä kohteita, missä kotimaista energiaa kannattaa nimenomaan käyttää, siinä yhteydessä, kun tuotantoa muutenkin tehdään, eikä niinkään erikseen esimerkiksi kasvattamalla pelloilla erilaisia biopolttoaineiden aihioita, kun näyttää siltä, että tällä keinolla itse tuotantoprosessiin kuluu enemmän energiaa kuin sieltä saadaan ulos. Vielä erityisesti on huomattava se, että viljelymenetelmät ovat niin ympäristöä raskauttavia, että koko kierto biopolttoaineissa on mieluummin negatiivinen ympäristön kannalta kuin positiivinen.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kääriäisen esitykset niistä toimenpiteistä, joihin hallitus on ryhtynyt tai on ryhtymässä, ovat mielestäni kaikki kannatettavia. Ne ovat hyviä ajatuksia, ja niitä tarvitaan tässä maassa. Hän myös totesi, että meillä on kansainvälistä huippua olevaa energiaa tuotantoa. Se on hyvä. Siinä suomalainen teollisuus on pitkälle voinut kilpailla maan rajojen ulkopuolella, ja siitä meidän pitää pitää huoli. Valitettavasti täytyy todeta, että jos konstit ja keinot ovat ne, mitä täällä on lueteltu, mitä ryhmäpuheenvuoroissa on esitetty, tuuli, aurinko, vesi, kotimainen energia, niin yksinkertaisesti vaarana on se, että me emme tule jatkossa saamaan tarpeeksi energiaa kilpailukykyiseen hintaan. Meidän teollisuudellemme ja koko maan tulevaisuudelle se on erittäin tärkeä kysymys ja vaarakysymys.

Minä näkisin, että selonteossa olisi pitänyt paljon voimakkaammin tuoda esille se, että kun kerran ydinvoimalaan ei lähdetty eikä päätöstä saatu aikaan, niin meidän täytyy käyttää hiiltä, joka valitettavasti on erittäin vaarallista ympäristölle. Minusta siltä osin selonteko on vajavainen eli asia jää puolitiehen.

Ed. R ö n n h o l m (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edellisen puheenvuoron käyttäjä oli rehellinen ja oikealla tavalla arvioi sitä kehitystä, joka aiemmin tehdyistä päätöksistä tulee seuraamaan.

Olen kuitenkin ollut erityisen kiinnostunut siitä, mitä täällä on esitetty bioenergian tuottamisesta, ja ennen muuta siitä, mikä on hallituksen kannanoton sitovuustaso. Selityksiä, joita on annettu keskustapuolueen taholta, ja selityksiä, joita on annettu kokoomuksen taholta, ei oikein millään saa yhteismitallisiksi. Kysynkin nyt ministeri Kääriäiseltä: Kuinka paljon tuo ajateltu

puolen miljardin tuki biopolttoaineita varten tulee merkitsemään megawattituntia kohden? Kuinka paljon siitä tulee ohjautumaan mahdollisesti puun omistajien hyödyksi? Kuinka paljon siinä on piilotukea maataloustuottajille? Mielestäni olisi rehellistä, ettei näitä asioita kätkeytäisi tällaisten näennäisesti hyvien, positiivisten asioiden taakse. Erityisesti, kun tiedämme valtiontalouden vallitsevan tilanteen, tuntuu siltä, että on kovin perusteetonta tällaista toimialaa kuin energian tuotantoa tukea, koska meillä on kuitenkin menetelmiä, joilla pystytään kilpailukykyiseen ja ympäristön kannalta hyvään tulokseen pääsemään energian tuotannossa ilman mitään tukia.

Kysynkin siis: Kestääkö Suomen kansantalous tätä uutta maataloustuottajien tukimuotoa, ja miten hyvin se soveltuu kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan, että sitäkin kautta ruvetaan tuolle onnettomalle toimialalle lisää rahoja kaatamaan?

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Hautala puhui Tsheljabinskiin viemisen lopettamisesta, pitäisi miettiä, mikä on maapallon kannalta edullisinta. Säteilyturvakeskuksen selvityksen mukaan Tsheljabinskiin jätteidenkäsittely on täysin asiallista, jopa joissakin kohdin hoidettu paremmin kuin Ranskan ja Englannin vastaavissa laitoksissa. Kuitenkin Suomi on ainoa maa, joka toimittaa sinne jätteitä niin, että niistä maksetaan, ja he voivat sillä rahalla hankkia itselleen lisää laitteita. Jos laitteita ei pystytä hankkimaan eikä laitosta pyörittämään, sen seurauksena sinne kerääntyy eri puolilta Venäjää ja entisistä sosialistisista maista ydinjätteitä, jotka ajalehtivat siellä ja ties miten niille käy. Tässä on siis kysymys siitä, haluammeko me päästä vähän halvemmalla ja panna jätteen omaan kallioperäämme, jossa uraania on ennestään jo aika paljon, vai haluammeko, niin kuin aikoinaan on ollut tarkoitus, tukea jälleenkäsittelyä niin, että se toimii Venäjällä. Se ei toimi ilman valuuttaa Suomesta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä hallituksen selonteossa ja ministeri Kääriäisen selvityksessä totista yrittystä on, ja erityisen painotteiseksi sen teki ministeri Kääriäisen lupsakka ja vakuuttava tapa esittää, silläkin on oma merkityksensä, jota kunnioitan. Mutta kun olen aikaisemmin todennut, että puuraaka-aineen käyttö energian tuotannossa ei ratkaise perusenergian tuotanto-ongelmia, olen

tullut sikäli entistä vakuuttuneemmaksi, että kun puun tarve teollisuuden raaka-aineena tulee lähi-aikoina vielä voimakkaasti ja toivon mukaan lisääntymään, silloin menetetään metsänomistajien taholta ja tällä puolella myös kiinnostus tämäläisyyppisen raaka-aineen tuottamiseen tienvarsiin ja tehtaille, energialaitoksille, jota tarvittaisiin energian tuottamiseen. Tämä asia on kääntynyt tähän suuntaan. Se on ihan hyvä, että tällaisia teknokratian kehityssuunnitelmia on ja saadaan laitteita kaupaksi ulos. Kyllä meillekin niillä on käyttöä pienimuotoiseen energian tuotantoon, mutta ei siihen, mistä tässä nyt ollaan puhumassa.

Toisekseen turvevoimalakysymyksessäkin nyt nähdään selvästi, että ydinvoimaa kannattava osapuoli on sitonut mukaantulonsa turvevoimaloiden rakentamiseen siihen kielteiseen ratkaisuun, mikä täällä tehtiin. Eli silläkin puolella on tässä tapauksessa kuljettu toistaiseksi tie loppuun ennen kuin päästään uusiin neuvotteluihin. Toisin sanoen ed. Liikkanen muistaakseni mainitsi, että hiilivoimaa vaan Rion sopimuksista huolimatta ja turhat höpinät pois. Kaikki muu perusenergian tuotanto näillä muodoilla, joista tässä on keskusteltu, on huulten höpinää, mutta mukavahan täällä keskustella on. Kyllä minäkin puun tuotantoa ja energiakäyttöä totta kai kannatan vanhana pöllimiehenä ja pienmetsänomistajanakin, mutta minä haluan, että pysytään tuudessa näissä asioissa.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen ed. Tiurin kanssa samaa mieltä, että on aika turha tässä nyt syyttää ministeri Kääriäistä ja hallitusta neuvottomuudesta. Ei tuossa tilanteessa oikeastaan voi paljon muuta olla kuin neuvoton sen jälkeen, kun eduskunta on epärealistisen tiukat rajat vetänyt meidän energiapolitiikallamme. Olen itse nostanut käteni pystyyn siinä mielessä, että Siperia ei ole opettanut vielä meille täällä eduskunnassa enkä minä uskokaan, että opettaa ennen seuraavia eduskuntavaaleja. Suomen kansa joutuu nyt tyytymään siihen, että meidän energiapolitiikkamme on ja pysyy tuuliajolla ainakin seuraaviin eduskuntavaaleihin.

Mutta minulla olisi kuitenkin toivomus ministeri Kääriäiselle. Valitettavan vähän ylipääntänsä, jos ollenkaan, tässä talossa talouskriisin aikana on puhuttu siitä, millaisten vaatimusten edessä Suomen kansa on, jotta jälleen pystyisimme elättämään itseemme. Tämä problematiikka ei karkea käsistämme. Siitä täytyy ruveta perin pohjin

keskustelemaan, ja energiakysymys liittyy siihen mitä olennaisimmin. Tästä sanoisinko pedagogisesta tehtävästä hallitus ei voi irtisanoutua. Minä uskon, että energiakysymysten pohdiskelu tässä mielessä kenties avaa mahdollisuuksia myös keskeisen energiapolitiikan luomiselle.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Tiurille, joka mainosti, että Suomen ydinjätteitä kohdellaan aivan asiallisesti Tsheljabinskissa. Voi vain siteerata kauppa- ja teollisuusministeriön omaa raporttia, joka kertoo, että mikään maa ei tähän mennessä ole kyennyt ratkaisemaan jälleenkäsittelyjätteen loppusijoitusongelmaa omalla alueellaan. Tämä koskee myös Majakin laitosta, jossa Loviisan jätteet käsitellään. Hyvin todennäköistä on, että Venäjän duuma ja hallitus pakottavat Suomen vähintäänkin ottamaan jälleenkäsittelyjätteen vastaan, elleivät saa kiellettyä jätteen tuontia kokonaan. Tähän on syytä varautua. Jälleenkäsittelyjäte on ainakin volyymiltaan aivan toista luokkaa kuin ne hyvin tiiviit polttoainesauvat, joita sinne viedään jälleenkäsitteltäväksi.

KTM:n raportissa sanotaan myös, että jälleenkäsittelystä tulee vartenotettava vaihtoehto vasta silloin, jos ydinenergiasta tulee hyvin merkittävä energian tuottaja maailman mitassa pitkällä aikavälillä ja erityisesti, jos hyötöreaktoreja otetaan käyttöön. Itse en usko, että tällaiseen plutoniumtalouteen on mitään syytä mennä sen takia, että kyllä meillä riittää tulevana vuosikymmeninä ihan tarpeeksi ongelmia radioaktiivisten aineiden ja plutoniumin liikkeistä maailmalla. Pidän tätä erittäin vartenotettavana näkökohdaksi sille, miksi Suomen ei pidä ruokkia Venäjän ydinteollisuutta, koska Venäjän ydinvoimateollisuus ja ydinvoiministeriö pyrkivät maailmanmarkkinoille mitä erilaisimmilla uraanituotteilla, ja sillä voi olla arvaamattomia vaikutuksia esimerkiksi ydinaseiden leviämiseen.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleenkäsittelylaitokset sekä Ranskassa että Englannissa pitävät huolta myös käsitellyn jätteen jätteestä, niin että samalla lailla toimii ilmeisesti Venäjänkin laitos. Tietääkseni se nyt ei ole niinkään suuri ongelma kuin varsinaisten jätteiden säilöminen kallioon, koska niitä kuitenkin on vähemmän, kun niistä on otettu jo säteilytavaraa aika paljon pois. Se ratkaistaan tietenkin samalla tavalla kuin varsinaisten jätteidenkin hautaaminen kallioon. Se ei ole ongelma.

Jälleenkäsittely tuottaa uraania, jota voidaan käyttää ydinvoimaloissa, ja plutoniumia, jota voitaisiin käyttää hyötöreaktoreissa Euroopassa. Sitä voidaan käyttää myös joissakin normaaleissa ydinvoimaloissa, koska ne on tehty sitäkin varten. Venäjällä sitä on ajateltu hyötöreaktoreihin, ja siitä syystä se tällä hetkellä kerääntyy varastoon, kun hyötöreaktoreita ei ole käytössä.

Kauppa- ja teollisuusministeri K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kahdessa tai kolmessa puheenvuorossa tuotiin esille väite, hyökkäys siitä, että puhetta riittää mutta käytännön tekoja ei ole. Ainakin edustajat Hassi, Kekkonen ja myös Myller lähtivät tästä näkökulmasta liikkeelle.

Koko äskeinen puheenvuoroni oli selontekoa siitä, mitä kaikkea käytännössä on tehty energiaselonteon suuntaviittojen toteuttamiseksi. Minä en mahda sille mitään, jos näille puheille täällä ei anneta mitään arvoa, mutta minä vain kerron, että puheenvuoroni sisältö oli käytännön tekoihin esittelyä. Haluan vielä sitä korostaa, että energiapolitiikassa nyt tehtävä ratkaisu tulee käytännön elämässä näkymään valitettavasti vasta jonkin ajan kuluttua, vuosien kuluttua. Tämä on sen kaltaista elävää elämää, jossa ei voida käden käänteessä odottaa ratkaisujen vaikutuksia kentällä.

Ed. Hassi puhui vielä energiaverotuksesta, sen rankemmasta linjaamisesta, rankemmasta ehkä myös suhteessa kansainväliseen kehitykseen. Minä olen ilman muuta energiaverotuksen käytön kannalla. Sillä voidaan kyllä erittäinkin pätevästi ja voimakkaasti ohjata maan energiapolitiikkaa, mutta kyllä sen rajan haluan pitää jossakin kunniaissa, että me emme pilaisi sillä oman tuotantomme, teollisuutemme kilpailukykyä. Vaikka tämä sana onkin kirottu, minä ymmärrän, joidenkin maailmassa hyvin kirottu sana, mutta se vain sattuu olemaan realiteetti. Se pitää ottaa huomioon. Sen vuoksi lähdän siitä, että kuljettakoon kyllä siinä eturiuhdoilla, mutta alkäämme nyt sentään tehdä itsellemme kansallista vahinkoa. Samalla sanon sen, että kyllä ekologia ja ekologia kulkevat käsi kädessä tänä päivänä.

Ed. Korhonen tarrasi perusvoima-käsitteeseen. Puheenvuorossanikin annoin ymmärtää, että määritelmät eivät ole ihan yksiselitteisiä. Jos mennään perinteisen kaavan mukaan ja kun ydinvoima on nyt pois pelistä, minä lähdän siitä, että perusvoimaratkaisu silloin kulkee linjalta kaasun ja hiilivaihtoehto. Lähdän vieläkin siitä, että kaasu ei ole menetetty vaihtoehto. Tarkoitaa

sitä toista väylää, meidän saamme Venäjältä lisääntyvässä määrin maakaasua käyttöömmme Nesteen sopimuksen ansiosta. Mutta kyllä me tarvitsemme toisen kanavan ja nimenomaan Norjan lähteistä tulevan toisen kanavan. Siinä suhteessa ei pidä hellittää otettansa vaan täytyy koko ajan jatkaa ponnisteluja. Me emme kuitenkaan voi Suomesta käsin määrätä Ruotsia tekemään oman tahtomme mukaan, vaan Ruotsi tulee mukaan, jos se niin viisaaksi laskee tulevaisuudessa.

Ed. Kekkonen otti esiin montakin näkökohtaa, mutta ehkä kärki oli käsitteessä menoauto-maatti, siinä tuessa, joka osoitettaisiin kotimaisen energian eteenpäin viemiseen. Minun kantani on se, että se valtiovallan suhteellisen hentoinen satsaus kotimaisiin energialähteisiin, joka tällä hetkellä sinne osoitetaan, sehän ei ole hyvin suurta suuruusluokkaa ainakaan vielä, kyllä palaa monin verroin takaisin myös veromarkkoina asioita laskettaessa. Tämä asia pitää katsoa laajasti eikä pelkästään kamreerinäkökulmasta lähtien, jota ed. Kekkonen tässä mielestäni kyllä edusti, vaikka hän muutoin onkin viisas edustaja.

Ed. Hautala nosti esiin ydinjätteen vientikysymyksen, josta virisi sitten hyvin mielenkiintoinen ja hyvin tärkeä keskustelu, myös keskustelu, joka osoittaa, että tietyistä energia-asioista emme ikinä kuuna päivänä tule pääsemään tässä salissa emmekä yhteiskunnassa yksimielisyyteen vaan pyysimme jyrkästi eri kannoilla.

Ed. Hautala viittasi Venäjän poliittisen päätöksenteon reaktioihin ydinjätteen Venäjälle tuomisen osalta. Olemme panneet reaktion erittäin tarkoin merkille. Se täytyy ottaa realiteettina ja signaalina huomioon myös täällä kotimaaisessa päätöksenteossa.

Kerron ed. Hautalalle, että kun energiaministeriö läksi omalta puoleltaan tähän selvitystyöhön, me läksimme liikkeelle muista lähtökohdista kuin siitä, mitä naapurissa ajatellaan. Läksimme vastuullisesta lähtökohdasta liikkeelle ja siitä, että meidän tulee itsemme pystyä vastaamaan täällä koto-Suomessa itse aiheuttamista ydinjätteistä.

Minun mielestäni IVOn sopimuksen lakkauttamiseen taikka rikkomiseen ei ole olemassa mitään tulista tarvetta, ei myöskään Venäjän aikaan tähänastisten reaktioiden perusteella. Pitää ottaa huomioon sekin, että sopimuksen rikkomisen johtaa aina sanktioihin, oli tästä sitten maininta sopimuksessa tai ei, se johtaa aina jonkin kaltaisiin sanktioihin. Jos voidaan nyt parin vuoden aikana, tässä on vain pari vuotta enää aikaa,

toimia sopimuksen mukaan IVOn puolelta, niin vältetään tällaisia sanktioita ja ehkä muitakin hankaluuksia.

Minä yhdyn ed. Hautalan logiikkaan siinä, että tällä asialla on aivan selkeä vähintään moraalinen kytkentä siihen, miten suhtaudumme ydinjätteen tuontiin tänne koto-Suomeen ulkomailta. Se on saman asian kaksi eri puolta. Samasta asiasta koko ajan on kysymys ja meidän uskottavuudestamme ydinjätteitten käsittelyssä. Tämä on yksi argumentti, sen sanon suoraan, sille, että me olemme lähteneet liikkeelle, ja toivon vielä, että me saisimme tämän asian selväksi tässä eduskunnassa ensi syksyn nimissä. Pidän huolen siitä, että lakiesityksen valmistelu tapahtuu kiireellisesti, mutta kuitenkin erittäin hyvällä huolella.

Ed. Myller ei varmaankaan tahtonut aliarvioida energiateknologian saavutuksia taikka sanoa, että ne eivät ole konkreettisia energiaoliittisia saavutuksia. (Ed. Myller: Ei, vaan miksi hallitus ei tue riittävästi!) — Energiateknologiaan on satsattu tällä hetkellä jo niin paljon, että esimerkiksi meidän energiateknologian vientimme on useita miljardeja markkoja. Eikö se ole konkreettista asiaa? Tai se, että ruvetaan puusta kaasuttamalla tekemään sähköä? Siihen on pantu voimakkaita valtiovallan satsauksia. Eikö se ole konkreettista energiaoliittikkaa tässä maassa?

Viitattiin Kemien ratkaisuihin. Ei ole hyvä tapa eikä muutenkaan viisasta ryhtyä vireillä olevaa tai keskeneräistä asiaa julkisesti repotelemaan detaljeita myöten, mutta sen sanon kuitenkin, että Kemien voimalan valmistelu on loppumetreillä niin, että sekä investoija että myös avustuksen myöntävä viranomainen ovat päässeet hyvin likelle toisiansa. Tämäkin asia valmistuu aikanaan enkä halua sen keskeneräisyyden takia tämän pitemmälle selvittämään, missä vaiheessa ollaan.

Mitä tulee Kemijärven voimalaan, sillä on yhtymäkohtansa Veitsiluodon tulevaisuuteen. Tällä en tarkoita sitä, etteikö se investointi olisi joskus tulossa, vaan se vaatii vähän syvällisemmän ja pitemmän valmistelutyön. (Ed. Rönholm: Ollaanko Veitsiluoto myymässä?) — Ei olla!

Sitten ed. Liikkasen johtopäätös. Yhdyn siihen, että se oli selkeä kannanotto. Minä itse olen hiukan eri kannalla. Lähdän siitä, että kaasusta ei vielä hellitetä.

Ed. Rönholm kysyi, kerroinko minä bioenergiasta puhuessani hallituksen kantaa vai omia toivomuksiani. Minä kerroin hallituksen kannan. Eihän minulla mitään muuta vaihtoehtoa ole kuin kertoa hallituksen linja. Tässäkin minä

haluan korostaa, kun ed. Rönholm viittasi uuden muotoisiin maataloustukiaisiin tältä osin, että eihän nyt tästä kerta kaikkiaan ole kysymys. Valtiovallan tuen painopiste koko ajan siirtyy teknologisen osaamisen edistämisen puolelle, koska sieltähän se hyöty tulee kaikkein varmimmin ja kestävimmin ja sittenkin kaikkein nopeimmin. Ei pidä budjettirahoja sijoittaa vain perinteisiin, vanhanaikaisiin voimalaitoksiin. Niistä ei hyvä herkiä, vaan linjana pitää olla teknologisen eteenpäinmenon auttaminen. Myös bioenergiaohjelmassa on kysymys nimenomaan tästä suuntauksesta. Se ottaa silloin mukaansa kotimaisia polttoaineita nykyistä suuremmassa määrässä.

Ed. Aittoniemi esitti hienovaraista epäilyä puun energiakäytöstä. Entistä enemmänhan on kysymys siitä, että korjuutekniikkakin menee aika tavalla eteenpäin puun täysimääräisessä hyväksikäytössä. Samoilla koneilla otetaan koko puu täysimääräisesti käyttöön, myös hennommat osat siitä energiakäyttöön. Kun muu menee tukiksi taikka propsiksi, niin vielä jää energiakäyttöön puuta, ja kaikki vedetään mukaan yhdellä kerralla yhdellä tekniikalla. (Ed. Aittoniemi: Viisisenttiset latvat ja oksat!) — On siinä vähän enemmänkin. — Tarkoitin sitä tällä talonpoikaisesimerkilläni, että tekniikka myös korjuun puolella menee koko ajan eteenpäin niin, että puuta tällä tavalla kannattaa ottaa ilman muuta myös energiakäyttöön, ihan siis pystystä käsin, ei pelkästään tehdasjätteenä.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan yritin saada puheenvuoroni ennen ministerin puheenvuoroa. Tarkoitukseni oli vielä puuttua jätteiden jälleenkäsittelyyn ja korostaa sitä, että sopimuksessahan on aina kaksi osapuolta. Aikanaan, kun Loviisaan hankittiin reaktori Neuvostoliitosta, edellytettiin nimenomaan tehtäväksi sopimusta, jolla jätteet palautetaan jälleenkäsittelyä varten Neuvostoliittoon.

Ministeri Kääriäinen totesikin ihan oikein, että sopimuksia ei yksipuolisesti pidä mennä rikkomään. Tästä olen samaa mieltä. Mielestäni voimme aivan rauhassa odottaa sopimuksen loppuunkulumiskauden, koska kansainväliset asiantuntijathan ovat käyneet paikan päällä katsomassa ja todenneet, että asiat ovat siellä jätteen jälleenkäsittelyn osalta kunnossa. Asiaa pitää siten tarkastella uudelleen, kun sopimuskausi alkaa olla loppuillaan.

Ministeri Kääriäisen puheenvuorossa tuli vielä esiin vahva vahva usko siihen, että kaasusta löytyy meille perusvoimavaihtoehto. Ministeri totesi jotenkin siihen tapaan, että Norjan kaasusta ei pidä hellittää, vaan ratkaisua etsiä. Oikeastaan olen siitä ihan samaa mieltä. Ainoa vain on, että mitään kestäviä ratkaisuja ei toiveiden varaan pystytäkään rakentamaan.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hautala esitteli tavalla, jonka me ympäristövaliokunnassa allekirjoitamme, sitä, että Suomen EU-neuvotteluissa ei pystytty estämään käytetyn ydinpolttoaineen maahan tuontia. Ministeri Kääriäinen ei tähän ed. Hautalan käyttämään puheenvuoroon kuitenkaan ottanut kantaa jälkikommentissaan. Minä toivoisin, että herra ministeri oppisi tässä asiassa eduskunnalta ja sen valiokunnalta. Nimittäin julkisuudessa olen havainnut herra ministerin luulevan, että meillä on käytetyn ydinpolttoaineen tuontikielto Suomeen EU-jäsenyysneuvottelujen tuloksena saavutettu. Herra ministeri kiistää sen, että tämä asia on ongelmallinen ja auki ja että tulkintaa siitä, mitä käytetty ydinpolttoaine on, ydinjäte vaiko tavara, ei ole ratkaistu.

Tältä osin toivoisin ministeri Kääriäisen ottavan tähänkin asiaan kantaa ja aloittavan sellaisen lainvalmistelun, jolla käytetyn ydinpolttoaineen tuonti tänne kielletään. Eduskunnan ympäristövaliokunta on yksimielisesti antanut tästä asiasta lausunnon talousvaliokunnalle ja toivonut tällaisen lain valmistelua, ja tässä mielessä hallitus on avainasemassa. Ministeri Kääriäinen, mitä pahaa on siinä, että kansallisella lailla kielletäisiin käytetyn ydinpolttoaineen maahan tuonti, asia, josta eduskunta on tähän saakka ollut yksimielinen?

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ihan mielenkiinnon vuoksi jäi edelleenkin vaivaamaan pari ensimmäisessä ministerin käyttämässä puheenvuorossa esiin tuomaa asiaa, joihin ainakaan vielä ei tullut vastausta eikä omaa näkökulmaansa ministeri tarkentanut, miten allas parantaa turvevoimalan tehokkuutta tai kannattavuutta. Se ainakin minulle on outo asia, miten se voi vaikuttaa siihen.

Toinen iso merkittävä periaatteellinen kysymys on koskiensuojelulaki. Miten ministeri henkilökohtaisesti mieltää, onko koskiensuojelulaki tulossa kokonaisuutena tänne vai onko se tulossa pieninä osina irrallisena ja missä muodossa, jos koskiensuojelulain osalta aiotaan tehdä joitakin

muutoksia tai lainsäädäntöä tarkentaa joiltakin osin?

Kauppa- ja teollisuusministeri K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! En minä ole esittänyt tässä enkä missään muuallakaan, että koskien-suojelulaki pitäisi tuoda tänne muutettavaksi kokonaan tai joidenkin koskenpätkien osalta. Koetin olla aika tarkka siinä, mitä äsken sanoin. Olen aiemminkin ollut hyvin tarkka tämän suhteen, koska tiedän, että tämä on tavattoman herkkä asia ja varsinkin nyt on sellainen realiteetti, että sen muuttamisesta ei tulisi mitään, vaikka joku sitä yrittäisi. Eli haluan tämän hyvin selväksi, että ei tällaisia aikeita ainakaan meikäläisellä ole enkä tiedä missään muuallakaan päin olevan. Viittasin vain rakentajien laskelmiin siitä, että muuttamalla lakia, sallimalla joen valjastaminen, joka on jo kertaalleen valjastettu, saataisiin Pudasjärven voimala kannattavamaksi kuin ehkä ilman sitä.

Ed. Seppäsen kysymys. Ei minusta ole pois tieltä sekään vaihtoehto, että selvitetään perusteellisella tavalla se tilanne, että Suomi kieltäisi omalta osaltaan ydinjätteen tuonnin tähän maahan. Me olemme esittäneet EU-neuvotteluissa oman tulkintamme, oman linjamme siitä, että me lähdemme siitä, että me itse päätämme nämä asiat, että meitä ei voi pakottaa sallimaan ydinjätteen tuontia tähän maahan. Mutta kuten sanoin, ei ole se vaihtoehto pois tieltä, etteikö tämäkin vaihtoehto kunnolla käydä lävitse sitten, kun talousvaliokunta asiaan ottaa kantaa ympäristövaliokunnan lausunnon perusteella.

Ed. R o s s i : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Kun eduskunta teki syyskuussa 1993 kielteisen päätöksen ydinvoiman lisärakentamisesta, edellytti se samalla, että hallitus tuo eduskuntaan energiapoliittisen selonteon Suomen energiahuollon järjestämisestä. Tavoitteena oli, että maamme energiahuollon järjestämisestä käydään syventävä keskustelu ja linjataan energiapolitiikkaa uudelta pohjalta. Tähän asti ydinenergian lisärakentaminen on ollut kauppa- ja teollisuusministeriön ikuisuustavoitteena, ja näin yleinen luottamus kyseisen ministeriön vaihtoehtojen etsimiseen on ollut vähintään epäilevällä tasolla. Nyt tuota keskustelua käydään, eikä se tule loppumaan tähän. Erityisen helppoa on yhtyä keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttäneen ed. Kosken puheenvuoroon, jossa paalutettiin asiantuntevalla tavalla tulevaisuuden energiapolitiikan suuntaviivat.

Ydinvoiman lisärakentamisen kaaduttua ovat kotimaiset energialähteet saaneet selvästi lisäpotkua. Tälle kehitykselle on hallituksen ja eduskunnan annettava kaikki mahdollinen tuki, koska kysymyksessä on yhtä aikaa varsin paljon: energian saanti ja sen turvallisuus, työllisyys, tekniikan kehitys, ympäristökysymykset ja energiateknologian vienti. Näistä asioista voidaan olla erimielisiä, mutta uskon vakaasti, että yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on hajautetun, kotimaisiin energialähteisiin pohjautuvan sähkö- ja lämpöenergian tuottamisen kehittäminen.

Viimeaikaisessa keskustelussa olen jäänyt hämmästelemään Neste Oy:n suhtautumista nesteytetyn maakaasun LNG:n käyttömahdollisuuksiin Suomessa. Ainakin toimitusjohtaja Jaakko Ihmuotilan torjuva kanta panee epäilemään Nesteen kaksoisroolia, jossa ei vilpittömästi haluta edistää maakaasun käyttöä. Jos maassamme ollaan täysin varmoja maakaasun lisääntyvästä saatavuudesta, meille nousee nopeasti sähkön sekä sähkön ja lämmön yhteistuotantoon maakaasuvoimaloita. Näistä on suunnitelmalliset valmiina.

Toinen kielteisen ydinvoimapäätöksen jälkeen mieltäni hämmäntänyt asia on maahamme edelleen rakenteilla oleva kaksinkertainen etelästä pohjoiseen kulkeva kantaverkko, joka on maksanut jo ainakin 500 miljoonan markan verran. Tätä Teollisuuden Voimansiirto Oy:n omistuksessa olevaa kantaverkkoa ollaan jatkamassa nyt Länsi-Vantaalta itään. Hinnaksi voidaan arvioida noin 300 miljoonaa markkaa. Voikin kysyä, mitä varten maahamme rakennetaan kaksinkertaista kantaverkkoa, vaikka nykyinenkin kapasiteetti riittäisi. Onko käynyt niin, että Imatran Voima Oy:n ja Teollisuuden Voima Oy:n taholla ei ole otettu vakavasti eduskunnan päätöstä ydinvoiman lisärakentamisen kieltämisestä? Tuo toinen kantaverkkohan on rakennettu juuri ydinvoiman lisärakentamista ajatellen.

Syytä on painottaa tässäkin, että ydinenergiasta päättäminen ei ole huutokauppaa, jota arvuutellaan aina kunkin eduskunnan aikana. Tehty päätös oli periaatepäätös, jonka perustalle suomalainen energiahuolto on rakennettava. Sen luulisi olevan selvää kaikille osapuolille, niin myös kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäneelle ed. Tiurille.

Jos maassamme olisi haluttu kehittää jo viime vuosikymmeninä hajautettua, kotimaisiin energialähteisiin pohjautuvaa energian tuotantoa, ei tuollaisia tuplakantaverkkoja olisi edes tarvinnut suunnitella. Nyt tuonkin lähes miljardin huk-

kainvestoinnin tulevat maksamaan sähkön kuluttajat sähkölaskuissaan.

Arvoisa puhemies! Maamme korkea tekninen osaaminen ja metsiemme vuotuinen kasvu antavat Suomelle maailman parhaat edellytykset bioenergian käytön lisäämiseen. Keskustelu ja päätöksenteko bioenergian kehittämisestä on ollut kuitenkin kivuliasta. Aiemmin paljon suljetummalla sektorilla toiminut energiatalous on joutunut osallistumaan myös yhteiskunnalliseen keskusteluun mm. ympäristöarvojen esiin nousemisen seurauksena. Tuohon keskusteluun on kuitenkin kaikkien sopeuduttava, koska kansalaiset haluavat tietää tarkemmin eri vaihtoehdoista ja niihin sisältyvistä mahdollisuuksista ja uhkista.

Rio de Janeirossa viime kesänä pidetty YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi määritteli ilmakehän suojelua koskevassa agendassa yleiseksi tavoitteeksi energiatuotannon ja -käytön haitallisten vaikutusten vähentämisen. Tämä edellyttääkin turvallisten, tehokkaiden, taloudellisten ja vähemmän saastuttavien energiajärjestelmien käyttöä. Erityisesti ohjelman mukaan tulee edistää uusien ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä parantaa energiakäytön tehokkuutta.

Luottamus puun energiakäyttöön on lisääntynyt viime vuosina maassamme. Kotimaisen ja kansainvälisen luottamuksen lisääntyminen perustuu siihen, että yksinkertainen perustotuus hiilen kierrosta on omaksuttu yhä laajemmin. On näet ymmärretty, että puuta käyttämällä on mahdollista saada aikaan energian tuotannossa niin hiilen kuin mineraaliravinteiden suhteen lähes kestävä kehityksen tavoitteiden mukainen suljettu kierto.

Suomen metsien määrätietoisien hoitotyön seurauksena meillä on puuraaka-ainetta runsaasti enemmän kuin pystymme käyttämään. Vaikka vihreät pyrkivät väittämään jotakin muuta, metsien hoidossa paras lääke on kirves. Runsa puun käyttö ei ole ristiriidassa luonnon suojelun tavoitteiden kanssa, koska tehokkaampi metsien tuotanto mahdollistaa myös mittavimmat suojeluohjelmat esimerkiksi aarniometsien puitteissa.

Kuluttajan kannalta on olennaista, että hän voi luottaa täydellisesti puuenergiaketjun jokaiseen vaiheeseen eli puun kasvatukseen ja tuotantoon, kuljetusketjuun ja alan energiateknologiaan, jolla energiaraaka-aineesta tuotetaan lämpöä, sähköä, nestemäistä polttoainetta tai kaasuja. On myös kuluttajan etu, että energiapolitiikassa ei tehdä nopeita, tempoilevia muutoksia, koska esimerkiksi omakotitalon energiainves-

tointien on kannatettava kymmeniä vuosia. Tekniikan kehittymiselle on annettava kaikki mahdollinen tuki. Jo nyt voi sanoa, että suomalainen korkeatasoinen kattilatekniikka on eräs merkittävimmistä osaamisalueista ja perusta yhdelle kasvavimmista tulevaisuuden vientisektoreistamme. Kun kiertoleijukattilat kaupallistuivat vasta viime vuosikymmenenä, tällä hetkellä on suomalaisten yritysten voimakas kiinnostus kohdistunut ns. kombitekniikkaan, jossa kiinteät polttoaineet kaasutetaan tai poltetaan paineen alaisina. Samoin suomalaisen erityisosaamisen ydinalue on selluloosan valmistusprosessissa syntyvien jätelipeän ja mustalipeän poltto, jossa käytetään hyväksi puun selluksi kelpaamattomia aineosia. Viime vuosien aikana maailmalle toimitetuista laitoksista kolmannes on suomalaisten valmistajien toimittamia. Myös raskaiden dieselmoottoreiden valmistajana Suomi on johtava maa.

Kun näyttää siltä, että maailmalla luotetaan suomalaisen energiaosaamiseen, joutuu kysymään, miksi Suomessa ei ole syntynyt riittävää luottamusta omaan osaamiseemme, vaikka suomalaiset laitevalmistajat ovat tarjonneet kotimaisia ratkaisuja ja vaihtoehtoja energian tuotantoon.

Onko niin, että maamme energian tuotanto on niin monopolisoitunut ja yksissä käsissä, että vaihtoehtoja ei sallita? Kun sähkömarkkinat vapautuvat, joutuu myös kysymään, mikä on Imatran Voiman todellinen kolmoisrooli. IVO omistaa vesivoimaosuuksia, tuotantolaitospohjaa, kantaverkon ja pyrkii nyt omistamaan myös sähkölaitokset. Kysymyksessä on massiivisen monopolikartellin vahvistaminen, minkä vuoksi joudun vielä kysymään, onko kauppa- ja teollisuusministeriö isäntä vai renki IVO:n suhteen. Ainakin tällä hetkellä IVO pyrkii hallitsemaan koko energiaketjua virkamiestensä vauhdittamana. Tämän monopolikehityssuunnan en usko edistävän esimerkiksi puuenergian lisäämistä.

Valtion energiayhtiöiden tulee muuttaa suhtautumistaan kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen. Luonnollisesti puuenergiatalouden on oltava liiketaloudellisesti kannattavaa ja kilpailukykyistä muihin tuotantomuotoihin verrattuna. Yhteiskunnan on arvioitava kuitenkin myös kokonaistaloudellinen etu, johon sisältyvät ympäristön huomioiminen, talous ja maaseudun työllisyys sekä kotimaisen voimateollisuuden lisääntyvät vientimahdollisuudet.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan kielteisen ydinvoimapäätöksen jälkeen on hallituksen ja

kaikkien alaan vaikuttavien ministeriöiden panostettava uusiutuvien kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Bioenergia tulee olemaan koko Metsä-Suomen suuri mahdollisuus, jos annamme sille sijaa. Tulevaisuudessa erityisesti maaseutuyritysten tulisi tuottaa esimerkiksi kasvihuoneiden ja muiden rakennusten lämmitysenergia ja mahdollisesti sähkö metsästä saatavilla raaka-aineilla. Valtion onkin pystyttävä panostamaan tutkimus- ja tuotekehitykselliseen kotimaisten hankkeiden edistämiseksi. Suomalaiseen energiatuotantoon panostetut rahat tuottavat varmasti tulevaisuudessa hyvän koron.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rossi haluaa nestemäistä maakaasua. Siinä ei ole mitään järkeä, koska maakaasuhan halutaan käyttää siitä syystä, että päästään hieman pienemmällä hiilidioksidipäästöillä, noin 40 prosenttia pienemmällä. Mutta kun maakaasu nesteytetään ja se kuljetetaan Suomeen, se vie koko ajan energiaa, kun se täytyy kylmänä kuljettaa. Noin neljäsosa siitä energiasta on hävinnyt jo, ennen kuin se saadaan käyttöön. Eihän se enää sen jälkeen ole hiilidioksidipäästöjä vähentävää ja hinta on aivan tolkutoman kallis. Tulevaisuudessa hiili voidaan kaastuttaa ja hiili voidaan varastoida. Kaasua ei voida varastoida, joten hiili on ylivoimainen nestekaasuun nähden, koska päästötkin ovat suurin piirtein samat.

Sitten bioenergia. Metsäntutkimuslaitos on sitä huolella selvittänyt ja todennut, että Suomessa saadaan noin 25 miljoonaa irtokuutiometriä haketta. Jos siitä tehtäisiin sähköä, sillä ei saada edes yhden ydinvoimalan verran sähköä aikaan. Se on kaikki, mitä Suomessa voidaan bioenergiaksi muuttaa. Ei se ole mikään ratkaisu meidän energiapulmiimme. Jos metsää ruvetaan vimmatusti käyttämään, silloin nielu häviävät sieltä ja sekin Rion sopimuksen kiertotemppu, että vedotaan nieluihin, häviää. Täytyy jollakin lailla miettiä, syödäänkö vai säästetäänkö. Ei yhtä aikaa voi molempia tehdä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vanha kansa on tehnyt kuolemattomia hokemia, ja yksi niistä on se, että kirves on metsän paras lääke. Aivan oikein, ed. Rossi, mutta se ei liity energiatuotantoon millään tavalla vaan siihen, että vihreät haluaisivat jättää puut lahoamaan pystyyn, ja olen aikoinaan käyttänyt sitä tähän vertaukseen.

Mutta mitä tulee itse asiaan, tuplakantaverkoon, josta puhuttiin, se on aivan oikein. Järkevät piirit tietävät, että ydinvoima tulevaisuudessa on perusenergiamuoto, johon me tulemme turvautumaan. Tätä jatketaan siltä osin, kuin se ei tarvitse valtion lupia, eli luodaan mahdollisuuksia jatkossa toteuttaa se, mikä on välttämätöntä.

Minä aikoinaan puhuin ministeri Kääriäisen paikalla ollessa puun käytön mahdollisuuksista. Tulevaisuudessa, kun puu tulee kalliiksi ja sitä tarvitaan kovasti, kaikki puu metsästä viiteen senttiin viedään teollisuuden raaka-aineeksi. Siitä jäävä latva ja oksat tulevat kaupunkilaisten takkapuiksi ja saunapuiksi, tuskin riittäväkään. Jos tällaista metsää voitaisiin kaataa, tukkimetsää, energiakäyttöön, se kannattaisi. Mutta se on niin kallista, koska siitä joudutaan maksamaan kantohinta, tukistakin tällä hetkellä 250 markkaa kiintokuutiometriltä. Taas risukoita ei voida kaataa sillä tavalla kuin ruista tai ohraa puimurilla. Sellaiset ovat kaupunkilaisten näkemyksiä. Toisin sanoen metsästä ei jää mitään sellaista, jolla voitaisiin perusenergiatuotanto tulevaisuudessa näillä pohjilla toteuttaa. Se on aivan varma asia, niistä puheista kannattaisi luopua. Pienimuotoisesti paikallisesti tosin mutta ei ydinvoiman sijasta.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti ed. Tiurin asiantuntemusta, joskaan en voi olla toteamatta, että siinä on hyvin pitkälle mustavalkoinen lähestymisnäkökulma, joka samalla vääristää asiasta hyvin pitkälle. Kun mainitsin aiemmin nesteytetyn maakaasun mahdollisuuksista ja Nestein suhtautumisesta kyseiseen asiaan, toimitusjohtaja Ihamuotilan lausunnot ovat pohjautuneet ainakin kaksi vuotta sitten vanhoihin tietoihin. Hänen oman lausuntonsa mukaan Ruotsista oli tarjolla kaksi laivaa, joita tutkittiin ja joiden hintaa selviteltiin, ja niissä olosuhteissa todettiin, että se on kannattamatonta. Silloin ainakin tulee mieleen kysyä, onko tämän päivän suomalaisen laivateollisuuden kannalta tutkittu asiaa ja onko hintaselvityksiä tehty niin pitkälle, että pystytään sanomaan tilanne myös tänä päivänä eikä ainoastaan viittaamaan kahden vuoden takaiseen tilanteeseen. Asiat muuttuvat varsin nopeasti.

Ed. Tiuri viittasi Suomen metsiin eli meidän keuhkoihimme tai nieluihimme, kuten hän sanoi puheenvuorossaan. Me kaikki tiedämme, että nuo nielu lisääntyvät kaiken aikaa. Metsien käyttö on tänä päivänä huomattavasti alimitoitettua. Siinä suhteessa Suomella on varaa omien

metsiensä käyttöön, sekä hyötykäyttöön että varmasti suojelukäyttöönkin. Tässä suhteessa tämä ongelma ei meitä ensimmäisenä tule vastaan.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä nesteytetystä maakaasusta. Viimeksi viime viikolla, kun keskustelin pääjohtaja Ihmuotilan kanssa, hän totesi nesteytetyn maakaasun tuomisen Suomeen taloudellisesti täysin kannattamattomaksi. Silloin, kun ihminen on vastuussa yrityksen tuloksesta, kannattavuudella on aikamoinen merkitys. Viimeisessä Energia-lehdessä Ihmuotila tarkastelee nesteytetyn maakaasun kysymystä vähän tarkemminkin.

Ed. Rossi myös arvosteli Imatran Voima Oy:tä koko energiaketjun hallintaan pyrkimisestä. Tässä on myös nähtävä se, että on aikamoinen voimavara, että meillä Suomessa on yhtiö, joka hallitsee koko energiaketjun osaamisen laidasta laitaan, ja kun kansainvälistytään entistä enemmän ja pyritään ulkomaanmarkkinoille, tämä on sellainen voimatekijä, jota ei monestakaan ulkomaan yrityksestä löydy. Tänä päivänä aika paljon keskustellaan siitä, saataisiinko energiaklusterista meille uusi vientijalka, jolla pystyisimme tasapainottamaan meidän taseitamme. On aivan erinomainen asia, että meiltä löytyy yritys, jossa on myös täydellinen osaaminen.

Ed. R ä t y : Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi kannatan ed. Hassin tekemää ehdotusta, nimenomaan ensimmäistä ehdotusta, joka kuului seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että käytetyn ydinpolttoaineen vienti Suomesta ja tuonti Suomeen kielletään ja että hallitus valmistelee tätä tarkoittavat muutokset Suomen lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin."

Muutaman sanan haluaisin sanoa energiasektorista. Minusta Suomi on ja tulee olemaan vihreän kullan maa. Meillä on metsät ja meillä on uskomattomat määrät puuta, joka jää happanemaan metsiin. Siinä on yksi erittäin suuri tulevaisuuden energialähde.

Ehkä suurin kysymys tällä hetkellä askarruttaa mieltäni, lisääkö mahdollinen Euroopan unionin jäsenyys energian tarvetta. Kuinka paljon Euroopan unioniin liittyminen edellyttää sitä, että halpaa energiaa on Suomeen rakennettava? Ehkä keskeisin kysymys on ydinjätteen ongelma. Ydinjäteongelma on edelleen ratkaisematta, ja uusien ydinvoimaloiden rakentaminen varmasti tulee olemaan ajankohtaista tulevien

hallitusten ja eduskuntien edessä. Ydinenergia tuottaa tällä hetkellä maailmassa erittäin suurta huolta. Varsinkin Suomen lähialueilla tästä on selvät ongelmat näkyvissä.

Ympäristön saastuminen kokonaisuudessaan on globaalinen ongelma. Energian tuottaminen ympäristöä vaarantamatta on edelleen tutkimuksen ja uuden teknologian ongelma, muun muassa hiilidioksidipäästöt. Bioenergian tukeminen on mielestäni välttämätöntä.

Markkinatalousjärjestelmässä ajatellaan, että taloudellinen kasvu on välttämätöntä. Se lisää edelleen energian tarvetta ja näin uhka ympäristönsuojelun osalta kasvaa. (Ed. Aittoniemi: Eläkkeet jäävät maksamatta, jollei kasva!) Toisin sanoen uusien polttotekniikkojen kehittäminen on ehdottomasti saatava hyvin vahvasti valtion tuen piiriin. Ydinvoiman rakentaminen myös tulevien hallitusten ja eduskuntien on estettävä. (Ed. Aittoniemi: Aika heikkoja päätöksiä!) On mielestäni ehkä tärkein päätös kyseessä olevan eduskunnan aikana, minkä olemme tehneet, että ydinvoimalaa ei rakennettu. Lähialueen laitokset ovat uhka, kuten varmasti kaikki tiedämme, siis lähialueen ydinvoimalaitokset ovat erittäin suuri uhka, sen myös ed. Aittoniemi hyvin tietää. (Ed. Aittoniemi: Mitä se tähän kuuluu?)

Miten sitten tuuli- ja aurinkoenergian kehittäminen Suomessa vie eteenpäin tätä keskustelua? Uskon, että vie varmasti hyvin monta vuotta tai vuosikymmentä, kunnes meillä hyvin vahvasti ja tehokkaasti tuuli- ja aurinkoenergia toimii.

Kaasuverkoston rakentaminen tuntuisi mielestäni kaikista järkevimmältä yhteispohjoisaisesti tälle alueelle ja sitä kautta Baltian maihin ja ihan Eurooppaan saakka. (Ed. Aittoniemi: Se ei ole mahdollista!)

Energiaverotuksen aikaansaaminen kaikissa teollisuusmaissa on mielestäni uutta tulevaisuuden veropolitiikkaa. Se antaa odottaa vielä aikansa, kunnes meidän ahneutemme vähän antaa periksi. Kestävän kehityksen linja energiatuotannossa on uutta tulevaisuutta ja uutta ajattelua kehittävää.

Mitä tulee puun polton lisäämiseen, uskon vakaasti siihen, että puu on meillä edelleen varteenotettava lähtökohta energiatuotannossamme.

Hallitus selonteossaan on mielestäni ottanut vihreän linjauksen, minkä voi ilolla todeta. Vaikka tämän päivän keskustelussa on arvosteltu, että hallitus on ottanut vihreistä liian paljon sisältöä, niin täytyy todeta, että kerrankin suuntaus on oikea. (Ed. Aittoniemi: Se on kyllä kohtalo-

kasta!) Käytännön toteutus jää nähtäväksi, miten tulevaisuudessa nämä linjaukset toteutuvat. Toisin sanoen ympäristönäkökulman on oltava aina mukana, kun suuria energiapoliittisia ratkaisuja eduskunnassa ja varsinkin hallituksessa tehdään.

Pidän erittäin tärkeänä sitä, että energiapolitiikan peruslinjauksien on lähdettävä meidän omista resursseistamme, tarpeistamme ja niistä linjauksista, joihin Suomi on rakentamassa tulevaisuuttaan.

Tänään kello 19 ilmeisesti tiedämme, mikä on EU-parlamentin päätös mahdollisesta Suomen jäsenhedokkuudesta. Se tulee olemaan varmasti selvä signaali myös siihen suuntaan, minkälaista energiapolitiikkaa Suomessa tullaan harjoittamaan. Viime kädessä tietysti kansanäänestys syksyllä ratkaisee, liittyykö Suomi vai ei, ja me kansanedustajat viime kädessä ratkaisemme Suomen kohtalon. Jos aiomme pärjätä euro-markkinoilla, meidän on tuotettava edullista, ympäristöystävällistä, halpaa energiaa teollisuudelle. (Ed. Aittoniemi: Mistä se tuotetaan?) Minä pelkään, että tuleva hallitus ottaa ydinvoiman uuteen käsittelyyn, mutta uskon, että seuraava eduskunta on yhtä viisas kuin nykyinen.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos maakaasua käytetään sähkön tuottamiseen, niin vuonna 2005 hiilidioksidipäästöt ovat 15 prosenttia korkeammat kuin vuonna 1990. Ei se ole mikään ratkaisu ympäristöongelmiin. Lisäksi tulee vielä typpipäästöjä. Bioenergiaohjelmahan merkitsee, että turpeen poltto kaksinkertaistetaan. Siitä tulee valtavasti lisää hiilidioksidipäästöjä. Tulee lisää hiukkas-päästöjä, joista aiheutuu syöpää suomalaisille. Kyllä nämä kansanedustaja Rädyn energiaohjelmat ovat todella vaarallisia ympäristön kannalta.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Päättyessään kieltää ydinvoiman jatkorakentamisen eduskunta ajoi maamme energia- ja sähköhuollon melkoiseen umpikujaan. Tämä paistaa selvästi läpi hallituksen energiapoliittisesta selonteosta, jossa esitetään lähinnä toiveita, ei realistisia ratkaisuvaihtoehtoja. Niin hallituksen kuin eduskunnankin on vakavasti paneuduttava nyt energia-asioihin. Keinot energiapolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi on yksinkertaisesti löydettävä.

Selonteon taustaa käsittelevässä osassa selostetaan Euroopan unionin energiapolitiikan kehi-

tystä. On kuitenkin turha odottaa ratkaisuja kotitekoisiin ongelmiimme Euroopan unionin taholta.

Energiaverotuksen tavoitteena tulee olla energihuollon aiheuttamien päästöjen vähentäminen. Edellytyksenä on, että verotusta kehitetään kilpailukykyimme sallimissa puitteissa. Tavoitteeksi energiaverotuksessa tulisi ottaa ympäristötaloustoimikunnan Suomen kansantalouden kannalta parhaaksi arvioima energiaveromalli eli puhdas hiilidioksidivero. Se ohjaisi sekä tuotantoa että kulutusta. Yhtä perusteltua kuin on, että veroa ei kanneta puusta, tuulienergiasta eikä energiatuotannossa käytettävästä jätteestä, on olla verottamatta myös ympäristön kannalta puhdasta ydinvoimaa. Myös pienten vesivoimalaitosten tuottaman sähkön tulisi olla ympäristöverosta vapaa. Verotuksen kohteena tulisi olla vain fossiiliset polttoaineet tasapuolisesti. Eri sähköntuotantotapojen muut ympäristövaikutukset tulee ottaa huomioon tapauskohtaisesti.

Suomi on eturivin maita energian säästämisenä. Sitä tulee edistää ja kannustaa edelleenkin kaikin järkevin toimin. Väistämätön tosiasia kuitenkin on, että tulevaisuudessa yhteiskuntamme on entistä riippuvaisempi sähköstä. Töiden keventäminen ja automaatio lisäävät sähkön käyttöä niin kodeissa kuin työpaikoillakin. Myös lisääntyvä vapaa-aika lisää sähkön käyttöä. Lamasta huolimatta jatkuvasti valmistuu uusia rakennuksia, joiden sähköhuolto on myös turvattava.

On perusteltua, että energian säästön toimenpideohjelman toteuttamisvastuu jakaantuu eri toimijoille. Kuitenkin on muistettava, että ratkaisevin tekijä energian säästötavoitteiden toteuttamisessa on loppukäyttäjä: kotitaloudet, yritykset, julkinen sektori ym. Sähkön tuottajat ja jakelijat eivät voi määrätä sen enempää kuin viranomainenkaan, kuinka paljon kukin asiakas saa energiaa tai sähköä käyttäen. Loppukäyttäjän kannalta on tärkeää, että hän saa informaatiota energian säästötavoista, energiaa vähän käyttävistä laitteista ja järjestelmistä. Panostaminen vähän energiaa käyttävien laitteiden, järjestelmien ja rakenteiden kehittämiseksi on hyvin tärkeää. Onnistuminen säästötavoitteissa riippuu kuitenkin lopulta siitä, kuinka ihmiset saadaan tajuamaan ja hyväksymään energiaa säästävän elämäntyylin tärkeys ympäristömme elinkelpoisena pitämisen kannalta.

Suomen energihuollon kotimaisuusaste on noin 30 prosenttia. Tason nostaminen tästä on kiven takana. Koska vesivoimaa ei enää ole mer-

kittäviissä määrin rakennettavissa, jää keinoksi kotimaisuusasteen nostamiseksi puun ja turpeen käytön lisääminen. Turvevarat kyllä sallisivat huomattavankin lisäkäytön, mikäli se olisi taloudellista. Jatkuvan yhteiskunnan tuen varaan perustuva turvesähkön tuottaminen ei ole perusteltua. Lisäksi voidaan kysyä, olemmeko todella niin kriittisessä tilanteessa, että meidän tulee nyt polttaa sittenkin rajalliset turvevaramme, kun maailmalta on saatavissa halvalla fossiilisia polttoaineita. Saattaisi olla järkevää säästää turvevaramme tuleville polville, aikakaudelle, jolloin öljyvarat alkavat ehtyä. Turve ei ole uusiutuva luonnonvara eikä ympäristönkään kannalta ongelmaton polttoaine.

Puun energiakäytön lisääminen on perusteltua, mutta puunkaan lisäkäyttöä ei tule perustaa jatkuvaan yhteiskunnan tukeen. Tuki on perusteltua teknologian kehittämisessä ja markkinoille saattamisessa. Todettakoon, että energiahuoltoalasta ei missään tapauksessa pitäisi muodostaa yhteiskunnan tuen varassa toimivaa alaa. Jatkuva tuki vääristää optimaalista rakennetta ja tukitoimet saattavat lopulta päätyä aivan eri tasuihin kuin alun pitäen oli tarkoitus: laitevalmistajille, tuottajille ynnä muille kohonneina hankinta- ym. hintoina.

Selonteon mukaan maamme sähköhuollon turvaamiseksi tarvitaan ns. perusvoimaa vuonna 2000 noin 800 megawattia. Hallituksen tavoitteena on vaikuttaa energiemarkkinoihin siten, että mahdollisimman suuri osa myös tästä voitaisiin kattaa maakaasun lisäkäytöllä ja uudella energiateknologialla.

Vaikka maakaasun saanti voitaisiin turvata Norjasta rakennettavalla putkella, mikä tuntuu tässä vaiheessa utopialta, jää edelleen epävarmuustekijäksi kaasun hintakehitys. Varsinkin jos putki rakennetaan ostajan rahoilla, jää hinta täysin myyjän saneltavaksi, koska myyjän ei tarvitse huolehtia siirtoputki-investoinnin kuolettamisesta.

Mielestäni hallituksen tulisi avoimesti tunnustaa, että tässä tilanteessa ainoa realistinen perusvoiman tuotantovaihtoehto on hiilen polttoon perustuva sähkön tuotanto. Esimerkiksi sähkön tuonti Pohjoismaista kilpailukykyiseen hintaan ei ole varmaa, sillä Eurooppa saattaa olla niille kiinnostavampi suunta. Myös tuonti-hintojen kurissa pitäminen edellyttää omaa taloudellista voimailuosohjelmaa. Olemme myös tulleet tilanteeseen, jossa Rion ilmasopimuksen tavoitteiden saavuttaminen näyttää mahdolltomalta. Suomen hiilidioksidipäästöjen kas-

vua ei voida pysäyttää vuoteen 2000 mennessä puhumattakaan siitä, että ne voitaisiin palauttaa vuoden 90 tasolle.

Periaatteessa sähkömarkkinoiden avaaminen on kannatettava asia, kunhan se toteutetaan huolella. Kentältä kantautuneiden viestien perusteella asian valmistelu ei ole edennyt kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Erityisesti maaseudun pienasukkaat pelkäävät joutuvansa maksumiehiksi. Maltillista etenemistä sähkömarkkinoiden avaamisessa voidaan perustella mm. sillä, että Suomen sähköhuolto toimii huomattavasti paremmin kuin monessa muussa Euroopan maassa. Meillä ei myöskään ole kysymys samoista ongelmista kuin Englannissa ja Norjassa oli markkinoita kehitettäessä.

Sähköhuollon pääongelma niin meillä kuin muuallakin on monopoliaseman väärinkäyttö. Sähköhuoltoa käytetään piiloverotukseen. Lisäksi tariffirakenteissa on jonkinasteista poliittista tarkoituksenmukaisuutta. Edellä mainitut ongelmat pystyttäisiin poistamaan uuden kilpailulain suomin keinoin, mikäli asiaan vain vakavasti puututtaisiin.

Sähkömarkkinoiden kehittämisessä eivät maksumiehiksi saa joutua maaseudun pienasukkaat. Myöskään energian säästötavoitteiden toteuttaminen ei saata olla niin vaivatonta kuin hallitus selonteossaan antaa ymmärtää.

Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti hallituksen energiapoliittinen selonteko ei anna uskottavaa vastausta siihen, miten Suomen sähköhuolto saadaan turvattu hyväksytyjen energiapoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Kieltämällä ydinvoiman jatkorakentamisen eduskunta samalla itse asiassa päätti, että maamme sähköhuollon tarvitsema perusvoima lähivuosina tyydytetään hiiltä käyttävillä voimalaitoksilla. Tästä puolestaan seuraa, että maallamme tulee olemaan vaikeuksia täyttää kansainvälisiä ilmasopimuksia. On pään pistämistä pensaaseen, jos kuvittelemme, että sähköhuolto voidaan turvata säästötoimin, tuulella, bioenergialla tai jopa maakaasulla. Myöskään sähkömarkkinoiden avaamisesta ei tule pelastavaa enkeliä sähkön tuotannon akuuttiin ongelmaan eli miten tyydytetään maamme perusvoiman tarve taloudellisesti ja ympäristönsuojelun kannalta hyväksyttävällä tavalla.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Aikaisemmassa puheenvuorossani toin esille sen, että sen enempää hallituksen energiapolitiittinen selonteko kuin talousvaliokunnan mietintöäkään ei anna vastausta eduskunnan syksyllä hyväksymiin ponsiin. Tästä syystä kannatan ed. Hassin tekemää toista ehdotusta, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii niiden päätösten toteuttamista, jotka eduskunta hyväksyi 24.9.1993 hylätessään valtioneuvoston periaatepäätöksen Imatran Voima Oy:n ja Teollisuuden Voima Oy:n hakemukseen ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta.” Tämä ponsihan piti sisällään erityisesti että hallituksen on tuotava konkreettiset esitykset energian säästöstä, energian käytön tehostamisesta sekä hiilidioksidipäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämisestä sekä edelleen konkreettiset ehdotukset ympäristöverotukseen ja maakaasun hankinnan monipuolistamiseen liittyviksi esityksiksi. Edelleen toinen tuolloin hyväksytty ponsi edellytti sitä, että hallitus pikaisesti selvittää, miten lähitulevaisuudessa sähkön tuotantoa voitaisiin turvata kotimaisilla kaasukäyttöisillä dieselvoimaloilla.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Ed. Myllerin kannattama ponsi vaatii tietenkin mahdotomia. Ei niillä ehdoilla, mitkä eduskunta on hallitukselle asettanut, voida noita millään toteuttaa. Kyllä sitä pontta saa pyytää seuraavankin selityksen jälkeen taas, ei se siitä parane. Täytyisi vaatia sitä eduskunnalta. Miten eduskunta selvittää asiat, kun se on ensin ne perusteellisesti sotkenut?

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Kun ajatellaan energiapolitiikkaa yleisesti ottaen, se linja, minkä hallitus nyt selonteossaan on valinnut, ei kyllä ole realistinen. Se ponsi, mikä silloin hyväksyttiin tiettyjen tahojen puolelta, samoin on epärealistinen verrattuna siihen todellisuuteen, mikä todella on ja mikä tulee olemaan. Kuitenkin toisaalta vaaditaan tiettyjä palveluja ja hyvinvointivaltion eteenpäin viemistä tässä valtakunnassa. Kuitenkaan ei tavallaan hyväksytä sitä kasvun ajatusta, mikä samalla on myös

kätkettynä energiapolitiikkaan. Jollemme saa teollista kasvua eteenpäin 3 prosenttia tai vähintään 7 prosenttia, jotta me pystyisimme pääsemään sille kasvu-uralle, että me pystyisimme turvaamaan tuon kasvun, silloin meidän on ihan turha puhua täällä siitä, että me haluamme turvata tietyt palvelut kansalaisille.

Mitä tulee tähän energiapolitiittiseen selontekoon, olen valmis yhtymään vastalauseeseen, joka valiokunnassa on tehty, koska se on nimenomaan perusta, jolla realistisesti pystytään nämä asiat hoitamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon:

1) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 44)

2) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4 (HE 31)

3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 51)

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 45)

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 20 (K 2)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, valtioneuvoston kyselytunti huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 18.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

